

SLEKT OG DATA

Innhold

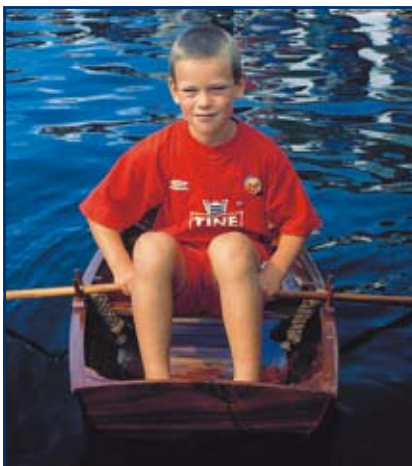
Redaktørens spalte	3
Lederens spalte	4
Torill – nyvalgt leder	5

Tema Utvandring

Utvandring til Sør-Afrika og Madagaskar	8
Utvandring over Hull og Liverpool	16
Ellis Island – håpets og tårenes øy	21
Skipslistene på Ellis Island	25
Utvandringen fra Trøndelag	29
Amerikastoff i norske lokalaviser	34
Bygdebøker i Amerika	40
Utvandringen til Hawaii	43
Kirkeboksdata på CD	46
DIS-Sverige	50
Landets eldste valgprotokoll	59

Foreningsstoff

Referat fra landsmøtet	48
Bokomtaler	53
DIS-kalenderen	56

Forsidebilde

”Neste år vil jeg ha større båt...” har fotografen Tharald Moen kalt dette bildet han tok av barnebarnet Thor Harald for noen år siden. I dag kan vi legge til: ”... for da skal jeg til Amerika”. La dette bildet være et symbol for den utferdstrang, eventyrlyst og ikke minst mot som norske utvandrere har utvist gjennom alle tider. Bildet er tatt under Trebåtfestivalen i Risør.

Medlemsblad for DIS-Norge.
Utkommer med 4 nummer pr år

Abonnement for bibliotek og liknende institusjoner kan tegnes for kr 300 pr år

Annonser kan tegnes ved henvendelse til kontoret
kontor@disnorge.no
Tlf: 22 36 11 22 mandag, onsdag og torsdag 9-15

DIS-Norge
Postadresse:
Postboks 6601 St. Olavs plass
0129 Oslo
Besøksadresse:
Ullevålsveien 1
epost: sd-bidrag@disnorge.no

Redaktør:
Tone Eli Moseid
slekt-og-data@disnorge.no

Neste nummer sendes ut i oktober. Siste frist for levering av stoff er 7. september.

Opplag: 8 500
Produksjon og trykk:
Stens trykkeri AS, Dilling

Design: Siv Bente Grongstad

Redaksjonskomite:
Tone Eli Moseid, redaktør
Marit Bødtker
Finn Holden
Liv Marit Haakenstad
Jan M. Keus
Arnfinn Kjelland

Redaktørens spalte

Alle som holder på med slektsforskning litt lenger enn en 14 dagers tid, løper en høy risiko for å støte på personer i slekta som har utvandret. Selvsagt er sjansen størst for å treffe på en eller flere av dem som ble sugd med i en av de store utvandringssjøene til USA og Canada både før og etter 1900. Det er utvandringen til Amerika som har fått størst oppmerksomhet i norsk historieskriving, mens den litt mindre omfattende utvandringen til andre land og verdensdeler ikke er viet like stor oppmerksomhet – heller ikke innen norsk slekts- og personalhistorie. Dette nummeret av Slegt og Data presenterer både stoff om utvandringen til Nord-Amerika, og om nordmenn som utvandret til andre og vel så eksotiske steder.

Selvsagt er kunnskap om kilder og metoder en utfordring, men ofte er utfordringene knyttet til alle de andre spørsmålene som dukker opp i kjølvannet av slektsforskning på utvandrede slektninger. Hvorfor dro de? Hvor ble de av? Fikk de det bedre enn de som ble igjen i gamlelandet? Finnes det noen igjen etter dem dit de dro – og hvordan klarer jeg å finne fram til dem? De siste spørsmålene tar Slegt og Data ikke høyden for å gi noe svar på her og nå, men gjennom de artiklene som presenteres, håper vi å kunne gi både kunnskap om bruk av kilder, noe om årsakssammenhenger, og litt om beveggrunner for utvandring. Selvsagt kan ikke et temanummer på rundt et halvt hundre sider gi alle svarene på alle spørsmål om utvandring fra Norge – målet er å gi inspirasjon, sammen med noen drypp av kunnskap om dette svært så omfattende feltet. Ikke minst er det interessant å lære av andres erfaringer.

Etter vel avviklet tillitsvalgtkonferanse og landsmøte hører det også hjemme med et referat som skal gi medlemmene informasjon om hva som skjer i foreningen, uten at bladet blir fylt med detaljerte referater og oppsummeringer. Slegt og Data ønsker å presentere det nye styret og den nye lederen for medlemmene, dels fordi det er viktig for medlemmene å bli bedre kjent med de som er valgt inn for å gjøre en jobb for foreningen, dels fordi det er viktig å vise at det også her dreier seg om mennesker som er villig til å bidra med sin fritid til beste for DIS-Norge.

På landsmøtet vanket det ros og heder til de som har gjort en spesiell innsats for DIS-Norge de siste årene. Finn Karlsen som avtroppende leder, og Renathe-Johanne Wågenes og undertegnede som avtroppende styremedlemmer, ble tildelt hedersprisen. Prisen består av ”DIS-bjørnen”, en krystall-isbjørn som definitivt ikke går ubemerket gjennom sikkerhetskontrollen på flyplassene, men som gjør seg utrolig godt i en opplyst reol eller vinduskarm. Den er et solid og synlig bevis på den anerkjennelsen foreningen vår gir de som er villig til å gjøre en ekstra innsats.

Som en av mottakerne av denne prisen vil jeg benytte anledningen til å si hjertelig takk – dette er noe jeg setter umåtelig stor pris på! Samtidig gir dette meg anledningen til å oppfordre medlemmene til å verdsette den frivillige, ulønnede innsatsen de tillitsvalgte i DIS-Norge stiller opp med. Det er så lett å stille krav om alt foreningen skal gjøre for sine medlemmer, og like lett å glemme at foreningen faktisk er medlemmene selv! Hver eneste tillitsvalgt, enten det er i lokallagene, aktivitetsutvalgene, styret – eller redaksjonen – er et menneske som ofte har full jobb, familie og litt av hvert annet å henge fingrene i. Det som driver oss videre, er ros og anerkjennelse. La oss være litt rausere med det, så kanskje enda flere får lyst til å bli med og ta i et tak!

Tone Moseid

Foto: Chris Erichsen

Lederens spalte

Når vi snakker om utvandring, tenker trolig de fleste av oss på dem som reiste til Amerika før og etter forrige årtusenskifte. Om denne utvandringen er det skrevet mye. For mange var det Vilhelm Mobergs fortellinger om svenske utvandrere gjenskapt på film og fjernsyn, som levendegjorde hva utvandringen kanskje var. Men for å få vite mer om hvordan nordmenn kom seg til Amerika og hva som skjedde etter overfarten, har mange av oss hatt behov for å samle sammen bruddstykker her og der for å sette sammen historier om hvordan de som vi har en tilknytning til, fikk det i det nye landet.

Jeg har mange ganger lurt på hvor mange det var som fikk innfridd sine drømmer og som faktisk fikk en bedre fremtid i det nye landet. Gikk det bedre med dem enn det det ville gjort uten utvandring? Ble det like mye slit i Amerika med å skaffe seg et utkomme som det hadde vært her hjemme? Dette er spørsmål en slektsforsker kan fundere på. Dette er også spørsmål en slektsforsker kan prøve å finne svar på for å skape mer innhold i forskningen sin, finne fram til personene og synliggjøre noen av dem.

I dag har vi tilgang på mange kilder, også digitale, som gjør forskning på våre amerikanske frender mulig og adskillig enklere enn for få år siden. Men nordmenn utvandret til mange steder på kloden og for mange av disse områdene kan det være langt vanskeligere å få svar på sine slektshistoriske spørsmål. Det å bringe forskere som driver med mindre tilgjengelige områder sammen, kan være en oppgave. Her kan også

organisasjoner som DIS-Norge spille en rolle ved å være brobygger, eller gi mulighet for at de som jobber med samme området, kommer i kontakt med hverandre.

Vi i Norge har en spesiell grunn til å engasjere oss i alt som har med utvandring å gjøre. Det var mange som dro over havet for å finne bedre kår for seg og sine i det nye landet. Det ble så mange av dem at vi faktisk finner flere norske etterkommere i Amerika enn det vi har av innbyggere i gamlelandet. En slik situasjon er det bare Irland som kan skilte med i tillegg til oss. Derfor er det også lett at fokuset rettes mot amerikansk-norsk historie.

Dette utgangspunktet gjør at svært mange har slektninger de kan finne forbindelser til på den andre siden av Atlanteren. Jeg hørte også om dette ”å ha en onkel i Amerika”, men visste at det ikke var noen i vår familie som hadde reist. Etter noen år med slektsforskning, må jeg innrømme at det er ganske feil. I mitt arbeid med slekt har jeg jobbet mye med å finne etterkommere og følge slektsgrenene fram til folk som lever i dag. Jeg tror at jeg har funnet fram til vel så mange levende slektninger i det nye landet som det jeg kan skilte med her hjemme. De er ikke søskenbarn og tremenninger, men amerikanernes begrep ”cousin” er et ganske vidt begrep.

Slektningene mine har jeg stort sett funnet ved hjelp av internett og kommunikasjon via e-post. Hvordan jeg skulle gått fram og funnet en del av dem jeg nå har kontakt med, uten slike kommunikasjonskanaler, er

ganske uforståelig for meg. Vi har fått verktøy og vi har muligheter som gjør at vi kan finne fram til hverandre. Allikevel må jeg innrømme at det er de kontaktene som har resultert i personlig kontakt i form av besøk eller telefonsamtaler og gode gamle brev, som er de kontaktene jeg setter virkelig stor pris på. Det er stadig noen av ”mine” som tenker seg en tur til Norge, så jeg ser fram til flere møter i fremtiden. I sommer kommer faktisk den aller første cousin jeg fant fram til hit og det gleder vi oss begge til.

Jeg ser også at vi kan ha fordel av å styrke kontakten med organisasjoner i slektsforskningsmiljøet i Amerika. Dette dels for å skape kanaler der slektsforskere i begge land gjensidig kan hjelpe hverandre med å finne røtter og etterkommere, dels for å utvikle arenaer der slektsinformasjon kan tilgjengeliggjøres for vanlige brukere. Dette er en oppgave for DIS Norge.

Torill Johnsen
leder

Foto: Tone Moseid

Torill Johnsen er 51 år, bosatt i Oslo, men har aner som kommer fra Sør-Trøndelag, Østfold, Vestfold, Akershus og Buskerud. Torill er hentet fra styret i DIS-Oslo/Akershus, der hun etter en periode som sekretær nå er vanlig styremedlem. Hun er av den typen slektsforskere som er mer opptatt av å finne fram til levende slektninger, og som synes det er mer spennende å følge slektslinjene utover til etter-slekt som er i levende live enn å grave seg bakover i tid. I dette intervjuet har redaktøren stilt Torill en del spørsmål, i håp om at svarene kan gjøre oss litt bedre kjent med den nyvalgte lederen.

- Du har sagt ja til å være leder for DIS-Norge de neste to årene. Hva fikk deg til å si ja til å stille som kandidat til ledervervet?

DIS-Norge er en forening jeg føler tilhørighet til, og det er en virksomhet som jeg har stor tro på. Jeg har jobbet innen forskjellige organisasjoner i mange år, men har avvirket en del av disse engasjementene etter hvert. Nå har jeg tid til å gjøre en innsats for DIS-Norge. Jeg har lest et sted at slektsforskning nå er verdens mest utbredte hobby, den har til og med gått forbi frimerkesamling, som lå på topp tidligere. Flere og flere har tatt i bruk pc og Internett. Kombinasjonen slektsforskning og data som verktøy synes jeg er genial. Jeg har tro på at DIS-Norge som forening kan kople nettopp disse to områdene enda tettere sammen, og hjelpe mennesker til å bruke dataverktøyet i arbeidet med å finne fram i slekta.

- Hva mener du er de tre viktigste utfordringene for foreningen de neste fire-fem årene?

Det vil være viktig å skape en strategi for DIS-Norge med en viss varighet – litt mer langsiktige strategier er nødvendig for å kunne jobbe med ting som kan realiseres over en litt lenger periode.

Jeg ønsker å skape trygghet og kanskje mer engasjement i lokallagene. De skal være bedre forberedt på hva som spilles inn fra DIS-Norge sentralt, for det er viktig å få til en fornuftig arbeidsdeling mel-

lom lokallagene og resten av organisasjonen.

En forening som DIS-Norge skal være en portåpner, og få til ting som det enkelte medlem bare kan drømme om, men ikke ha mulighet til. Det kan dreie seg om å forhandle fram interessante medlemstilbud, eller kanskje å få gjort ancestry.com gratis. Det kan være å bidra til å få tilgang til flere kilder, for eksempel ved å få endret statistikkloven som i dag begrenser mulighetene for tilgang til dette viktige kildematerialet. Her skal DIS-Norge handle med fornuft, men med et etisk verdigrunnlag. Det er viktig å engasjere seg der det er mulig å oppnå resultater.

- Er det ikke et tankekors at når det er snakk om å lete etter slekt, tenker flere på Tore på sporet enn på DIS-Norge? Har vi som forening en jobb å gjøre for å bli mer synlige for folk flest, eller er det viktigere å stå for saklighet og profesjonalitet, selv om vi kanskje vil framstå som litt mer kjedelige? Skal vi primært være en forening for medlemmene våre?

Tore på sporet har fått kanskje en noe urettmessig kritikk, men slike program skaper helt klart blest om slektsforskning. Program som dette er en slags port inn til slektsforskning for de som ønsker å få vite mer om hvor de kommer fra og hvem de er. Tore på sporet har jo også samarbeidet med flere av lokallagene. DIS-Norge kan være en arena for de som engasjerer seg og er interessert i en del av det som denne programserien tar opp. Men det betyr også at vi må være bedre kjent. I dag er det for få som vet hvordan de kommer i kontakt med oss. Mange vet antakelig ikke at DIS-Norge i det hele tatt eksisterer.

Det mangler jo ikke på maskinpark og internett-tilgang i Norge, det mangler kunnskap om at vi finnes. Uansett hvilket navn foreningen vår har, er det viktig å sørge for at navnet gir noen assosiasjoner om vi står for. DIS-Norge sier ikke så mye, det er mulig vi må være flinkere til å bruke hele navnet, og ikke bare forkortelsen.

Nyvalgt styre i DIS-Norge, fra venstre Ivar Jensås, Maya Lillemoen, Arne Langeland, Liv Skramstad, Inger Kvennodd (foran), Knut Bryn, Torill Johnsen, Espen Berg. Bernt Bull og Greta Hysvær var ikke til stede da bildet ble tatt.. Foto: Tharald Moen

- DIS-Norge har vokst seg stor, har kommet seg over de verste voksesmertene, og er i ferd med å nå voksen alder. Er det ikke på tide at foreningen også begynner å spille en rolle som pådriver på områder der vi har interesser, slik som på arkivfeltet og når de gjelder kulturminnevernet?

Jeg har jo alt nevnt noe om dette – det er klart vi må mer ut og fremme våre synspunkter på vegne av medlemmene. DIS-Norge er også en interesseorganisasjon. Vi vil ha tilgang til gode kilder, det kommer ikke av seg selv. DIS-Norge er en plattform for å jobbe med disse tingene.

- Er ikke DIS også en ressurs?

Absolutt. Bare se på databasen over genealogiske ressurser som ligger på DIS-Norges nettsider. Dette er en ressurs bygd opp av frivillige, tilgjengelig for hvermannsen. DIS-Norge har mange medlemmer som er villige til å bruke en hel del av sin tid for alle andre som har samme interesser. DIS-Norge kan også ha en rolle som organisator og døråpner inn til andre organisasjoner – vi har også noe å tilby, det dreier seg ikke bare om å få andre til å gjøre noe, vi har også selv ressurser å tilby.

- Hva slags kompetanse sitter DIS-Norge med som ikke finnes andre steder?

DIS-Norge er en unik forening – samlet har vi datakompetanse, kunnskap om slektsforskning, historie, geografi, hele kulturminnevernfeltet – ofte finner vi en kombinasjon av mye av dette i de samme personene. Ikke minst sitter DIS-Norge med mye organisasjonskunnskap. Det er snakk om en unik organisasjon og unike individer, ikke isolerte fagkonsulenter på enkelte fagområder.

- Hva bør DIS-Norge satse på av tiltak for å ivareta interessene til både nybegynneren og den viderekomne?

Der sa du noe viktig – vi har forskjellige typer medlemmer. Dette må vi være mer bevisste om. Mange tiltak er midt på treet. Noen er for svake til å komme opp på et tilstrekkelig kunnskapsnivå.. Der har vi en oppgave. Men vi har også en rekke mer erfarne medlemmer. På datasiden bør folk få kunnskap andre steder, i hvert fall når det gjelder basiskunnskaper om bruk av pc og Internett, men kombinasjonen av verktøyet og slektsforskningen er viktig. Vi må ha noe å tilby de erfarne brukerne, og her kan dialog med enkeltmedlemmer være nyttig for å få kunnskap om behov og ønsker.

- *Hvordan vet vi hvor disse er?*

Jeg tror det er en oppfatning i mange kretser innen DIS-Norge om hvem som regnes som "seniorene". Mange er hjelpere i mange sammenhenger – det er også viktig å få formidlet den kunnskapen de sitter med når det gjelder både organisasjonen og data og slektsforskning på et høyere nivå.

- *Og så det evige spørsmålet: kommer DIS-Norge til å slå seg sammen med Norsk slektshistorisk forening i løpet av de nærmeste årene?*

Jeg tror det er feil å starte med en organisatorisk endring. De to foreningene må finne ut at det er smart å bli én organisasjon hvis dette skal skje, det må komme som resultat av en åpen debatt. I dag har vi for lite kjennskap om hverandre, en tilnærming må komme over noe tid. En programerklæring nå om en sammenslåing ville være å starte i feil ende – vi må først finne ut hvorfor, det må være en naturlig konklusjon på en prosess der det nye styret starter med blanke ark.

- *Har du noen "programerklæring" som nyvalgt leder?*

Jeg ønsker organisasjonsmessig samhandling med amerikanske organisasjoner – åpne for gjensidig hjelp. DIS-chaten har alt etablert et lite grunnlag det går an å bygge videre på. Det er mange seriøse organisasjoner innen geografiske områder i USA. Det er også potensial for å utvikle samarbeidet på nordisk plan.

Jeg ønsker å bli invitert ut på aktiviteter ute i lokallagene. Jeg ønsker selvsagt ikke å komme uventet på besøk, men håper på å bli invitert, og har et ønske om at lokallagene kan ta opp ting med meg når det er behov for det. En kanal som kan brukes, er DIS-chaten, kanskje helst på faste tidspunkter i løpet av uka, for jeg klarer ikke å være tilgjengelig der 24 timer i døgnet, hele uka. Men det skal være enkelt å få kontakt.

- *Hva håper du å kunne bidra med som styreleder de neste 2 årene?*

Jeg ønsker å koordinere de ressursene som sitter i styret – å sørge for at de jobber sammen for å få DIS-Norge til å utvikle seg i riktig retning. For egen del ønsker jeg å forbedre kommunikasjonen mellom styreleder og lokallagene.

DIS-Troms samarbeider med Tromsø bibliotek

I februar 2006 undertegnet DIS-Troms og Tromsø bibliotek og byarkiv en samarbeidsavtale som skal legge grunnlag for gjensidig utnyttelse av ressurser og kompetanse hos samarbeidspartene.

Tromsø bibliotek påtar seg i følge avtaleteksten å tilby lagerplass (et skap) for DIS-Troms' små eiendeler og bruksmaterieill; så som banner, brosjyrer, tidligere protokoller og materiellopplag. Biblioteket registrerer og plasserer for utlån det foreningen har i eie og nyanskaffer av tidsskrifter, handbøker og andre skriftlige hjelpemidler av slektsfaglig karakter.

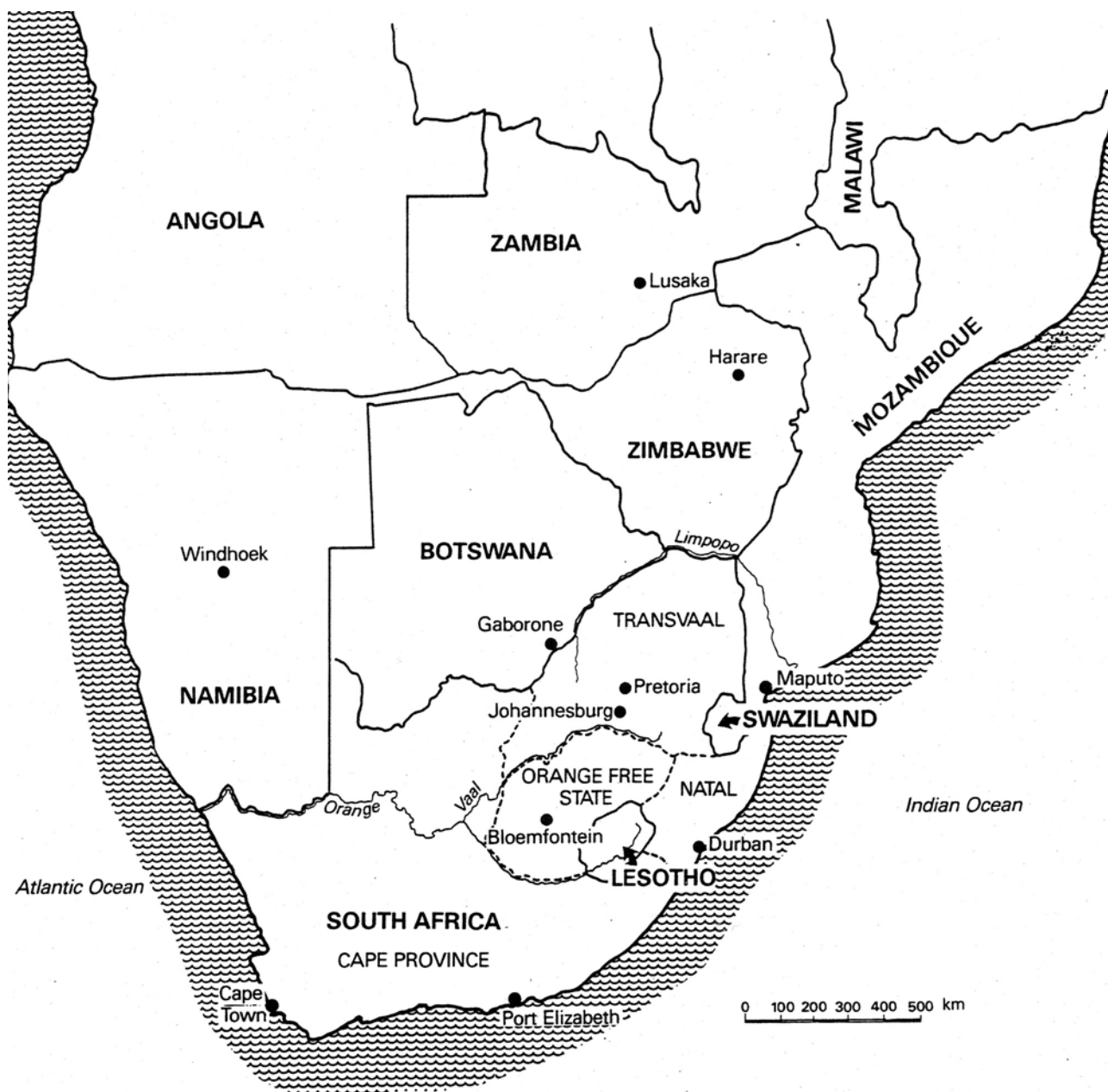
Biblioteket er åpen for at lokallaget kan arrangere styremøter og åpne eller lukkede medlemsarrangementer i bibliotekbygget. Årsmøtet 2006 og et seminar (kurs) i bruk av PC for nybegynnere i slektsforskning er allerede lagt til biblioteket.

Avtalen anses som svært nyttig for medlemmer knyttet til DIS-Troms, sier styreleder Ragnar T. Samuelsen i en kommentar overfor Slekt og Data. Biblioteket har nyoppustede lokaler som ligger midt i Tromsø sentrum. Det finnes tilgang til PC-er med Internett, og biblioteket har en innholdsrik samling lokalhistoriske publikasjoner og oppslagsbøker, bl.a. kopier av folketellinger og slektsoversikter.

DIS-Troms tilbyr plassert og registrert for utlån ved biblioteket det foreningen har i eie av tidsskrifter, handbøker og andre skriftlige hjelpemidler. Av tidsskrifter har lokallaget bl.a. noen medlemsblad som sendes ut av lokallag i DIS-Norge, foruten DIS-Norges medlemsblad Slekt og Data, samt et tilsvarende svensk medlemsblad kalt Diskulogen.

Avtalen gjelder for ett år og fornyes automatisk for et nytt år dersom den ikke blir skriftlig oppsagt av en av partene.

Informasjon om biblioteket finnes på Internett: <http://www.tromso.kommune.no/index.db2?id=8807>

Contemporary Southern Africa

"Thi det har behaget Eders Fader at give Eder Riket."

Norsk utvandring til Sør-Afrika og Madagaskar

VED HARALD JARL RUNDE

Innleiing

29. august 1882 gjekk noko over 200 norske settlarar, dei fleste sunnmøringar, i land ved Port Shepstone i Natal. Fyrste søndagen etter landingsdagen heldt dei takkegudsteneste i bakkane ved Marburg, ved den påtenkte prestegarden. Pastor Berg hadde valt tekstordet med omhug, Luk 12.32: *Frykt ikke du lille Hjord! Thi det har behaget Eders Fader at*

give Eder Riket. Dermed var nok ein strek sett i saga om norsk immigrasjon og nybyggarliv i det sørlege Afrika. Det er ei søge nær knytt til misjonsverksemd, kvalfangst, gull, diamantar, britisk og fransk imperialism, og er heller ukjent for mange. Men somme einskildpersonar eller familiar stig meir eller mindre markant fram.

Frå byrjinga av 1600-talet vart bukta ved Kapp

gode håp brukt som mellomstasjon for europeiske Ost-Indiafararar. I 1652 grunnla Holland ein koloni i området. Kolonien voks seint, men fekk etter kvart eit tilskot av europeiske emigrantar og sjøfolk, visstnok også somme av norsk ætt. Dette var forfedrane til dei seinare boarane. Kappkolonien vart i 1814 overteken av Storbritannia. Dette førde til masseutvandring - The great Trek - av boarar. Trek-boarane grunnla fristatar i innlandet, dei mest kjende er Oranje-fristaten, Den sørafrikanske republikken (Transvaal) og Natal. Men krig, uro og europeisk imperiebygging førte til at mesteparten av Det sørlege Afrika etter kvart kom under britisk vern eller herredøme.

I 1840/50-åra verka nordmannen H. C. Knudsen (1816-63) som misjonær i det som er dagens Namibia. Han var utsending for det tyske Rhinske misjonsselskapet, men kom på kant både med tyskarar og innfødde og familien reiste til slutt heim. Karakteristisk nok omkom han på fjellet i Hattfjelldal, der han skulle over i nabobygda og halde oppbyggingsmøte. Knudsen var Noregs fyrste moderne Afrika-misjonær og han var ein framtrédande forkjempar for eit eige norsk misjonsselskap. Men verksemda hans i Afrika sette knapt nok spor etter seg i norsk misjon.

Kapprovinsen

Nokre norske slo seg ned i Kappstaden i 1850-åra. I 1869 kom skonnerten "Albatros" av Stavanger med familien Thesen og nokre sjøfolk inn til byen. Dei tenkte seg til New Zealand men søkte naudhamn på grunn av uver. Familien Thesen slo seg like godt ned i den vesle byen Knysna og vart framståande borgarar mellom dei kvite i området. Blanca, dotter til A. L. Thesen, vart gift med F. W. Reitz, Høgsterettsdomar i Oranje-fristaten og etter hennar død president, 1889 - 95. Broren Charles vart borgarmeister i Knysna og medlem av parlamentet i Kapprovinsen, ein annan bror norsk generalkonsul i Sør-Afrika. Familien Thesen vart også engasjerte i den etter kvart så lukrative kvalfangsten ut for kystane av Sør-Afrika.

I 1911 er det sagt at kring 400 personar av norsk opphav budde i Kappstaden og småbyane rundt. Mange nordmenn levde også i dei større byane Knysna, Port Elisabeth og East London. I 1897 vart det i Kappstaden stifta ei norsk foreining, men foreininga gjekk inn etter nokre år. Ei norsk avis, "Skandinavian" utgjeve av typograf Olai Hartmann, byrja å kome ut i 1898, men heller ikkje avisa var liv laga.

Natal

Natal vart i 1845 annektert av britane og dermed var grunnlaget lagt for kolonisering av området. Det er truleg misjonærane som var dei fyrste norske i Natal. I 1844 steig H. P. S. Schreuder (1817 - 82) i land i Port Natal (Durban) for å drive misjon i "Zululandet". Som medhjelpar hadde han med E. E. Thommesen, utdanna smed og dyrlækjar. Zululand er om lag den nordaustlege tredjeparten av dagens KwaZulu-Natal og var på denne tida i namnet sjølvstendig. Misjonsverksemda måtte difor fyrst etablerast i britisk kontrollert område. Etter eit mellomspel i Kina fekk Schreuder i 1850 endeleg kome til i Zululand.

Thommesen reiste snart heim, men nye misjonærar og "assistentar" kom ut. Dei fyrste var Om-

Daniel og Caroline Nielsen på sine eldre dagar. I 1860 drog dei til Natal der Daniel skulle vere assistent for Schroeder på misjonsmarka i Zululand. Etter kontraktida var ute, slo dei seg ned i Natal. I dag er etterkomarane spreidde over store delar av verda, også i Noreg. Eigar av foto: Nils Hagemann.

Ved hundreårsjubileet i 1982 for det norske settlementet i Marburg ved Port Shepstone i Natal var det mykje folk samla, også slektningar frå Noreg. Foto: Gedys Vinnicombe/Harald Igesund.

Isak Rafteset var frå Herøy på Sunnmøre. Han kom til Natal, truleg i 1879. Seinare slo han seg ned ved Marburg saman med dei andre norske emigrantane. Her vart han gift med Ingeborg Valum frå Levanger. Foto i "Norsk nybyggerliv i Natal".

mund Oftebro (frå Lyngdal), Tobias Udland (frå Lyngdal) og Marthe og Lars Larsen (frå Bergen) i 1849.

Misjonen hadde lenge liten framgang, fyrste heidningen vart døypt i 1858.

Nokre av assistentane gjekk over til utanlandske misjonsselskap når

kontrakttida var omme og somme slo seg ned i Sør-Afrika for godt. Saman med etterkomarane av enkelte "misjonær-familiar" vart dei vellykka og godt tilpassa samfunnsborgarar. Ofte vart dei gifte inn i britiske familiar, men knapt nok med boarar.

I 1860 kom ikkje mindre enn 8 nye assistentar til misjonsmarka. Ein av desse, Daniel Nielsen, vart bygningsmann for Schreuder og kom til å spele ei viktig rolle for norsk emigrasjon til Natal. Daniel Nielsen (1828 - 1911) var son til ein fattig husmann på Remøya i Herøy prestegjeld på Sunnmøre. Daniel har sjølv kalla foreldra "poor farm workers". I ungdomen vart han vakt, kom i djup sjelenaud, men fekk hjelp av den kjende haugianaren og lekpreikaren Lars Steinsvik. Han kom med i det levande misjonsmiljøet i heimbygdene og Bergen. Alt i 1853/54 hadde han prøvt å kome seg ut på misjonsmarka, men svaret frå leiinga i Stavanger den gongen var at nye assistentar alt var valde ut.

Kona til Daniel Nilsen, Caroline, leid av dysenteri og ville helst verte verande i Natal då kontrakten med Schreuder vart avslutta. Men Daniel ville heim og drog til Durban for å ordne med reisa. Mellom etterkomarane lever enno den romantiske historia om den vesle frosken som endra planane. Det enda med at han kjøpte farm nær byen Stanger ved grensa til Zululand og familien slo seg ned der.

Den vesle frosken ...

Etter at kontrakttida med Schroeder var ute, ville Daniel Nielsen attende til Noreg. Saman med eine dottera drog han med uksespann, snøggaste reisemåten på den tida, til Durban for å ordne med billettane. På vegen måtte dei overnatte. Dottera fylte kjelen med vatn frå ein bekk for å koke kaffi. Då ho skulle slå i koppene, kom ingen ting ut, ein liten frosk hadde sett seg fast i tuten på kjelen. Dei gjekk derfor innom ein farm i nærleiken for å spørje etter meir kaffi.

På farmen vart dei ynskte velkomne og fekk eit godt måltid. Under måltidet nemnde Daniel grunnen til at dei var på veg til Durban. Men farmaren meinte klimaet i Noreg ville verte svært vanskeleg å tole etter så

mange år i Afrika, særleg for kona til Daniel som var plaga av sjukdom. Kvifor kjøper du heller ikkje nabogarden, den er rimeleg til sal? sa han. Og slik vart det, Daniel kjøpte farmen og familien slo seg ned i Natal for godt.

I 1874 tok bror til Daniel, Steffen (Aurvåg/Nerlid), i veg til Natal med heile huslyden. Familien vart verande i Daniel sitt brød og arbeidde for han. På den måten betalte dei attende reisepengane som han hadde lagt ut for dei. Daniel kom til å hjelpe mange til Natal på denne måten, heime hadde han mellommenn som "agentar".

Isak Eliasson Rafteset, også frå Herøy, prøvde seg som handelsmann i Bergen men spelte fallitt. Faren hadde kausjonert og sett garden i pant, og den gjekk på auksjon. Uvisst av kva grunn tok Isak i veg til Natal og slo seg ned der. Her tok han kontakt med Daniel Nielsen og fekk hjelp av han til å få foreldre og sysken til Natal. Broren Benjamin hadde kjøpt att garden, men det vart til at han, to systre og foreldra Elias og Ingeborg la i veg. Ut for Kapplandet grunnstøytte skipet dei var med og fleire hundre menneske omkom. Av Rafteset-folket var det berre Benjamin som vart berga. Dei to brørne vart verande i Natal, Benjamin utdanna seg til prest men drog seinare til USA. Isak og Benjamin fekk land i Marburg på same vilkår som dei andre settlarane. Seinare kom også den tredje systera og hennar huslyd dit.

Det skal ha vore kaptein Nils Landmark på misjonsskipet "Elieser" som fekk ideen om at Natal var ein plass å busette seg for nordmenn. Seinare kom han visstnok på andre tankar, men ideen slo rot på Sunnmøre. Det vart skreive til assistenten ved sjømannskyrkja i London, Emil Berg, seinare norsk prest i Marburg, og han sette seg i samband med Natal-regjeringa sin agent, Walter Peace. Peace kom med tilbod om at 50 huslydar kunne få fri reise frå London. Kvar huslyd skulle på rimelege vilkår få 100 acres land ved Marburg,

med 2000 acres fellesbeite. Landet skulle betalast med 9 pence pr. acre over 10 år.

I Ålesund vart det sett ned ein komite og mange søknader kom inn, dei fleste frå Sunnmøre. Men då det kom til stykket, vart det berre 34 huslydar, kvar med inntil to tenarar eller einslege, som kom seg av garde. Styresmaktene i Natal sette mykje inn på at dette skulle vere ein mest mogeleg sjølvstendig og sjølvforsynt koloni. Dei fleste familieførsørgjarane var bønder og fiskarar men mange hadde ei solid fag- eller handverksutdanning bak seg. Marburg-settlementet fekk mange vanskar å stri med. Mange slo seg ned andre stader i landet eller drog vidare til Amerika eller Australia. Men den dag i dag er der mange av norsk ætt kring Port Shepstone, og sambandet med slekta i Noreg er framleis levande.

I ettertid har det vore spekulert mykje på grunnen til denne "masseutvandringa" frå Sunnmøre til Natal. Det var nok dårlege tider i Noreg, men mange av emigrantane sto seg høvesvis bra og det skulle såleis ikkje vere nokon grunn til emigrasjon. Men på denne tida var det "religiøs øsing" og til dels store motsetningar mellom den etablerte kyrkja og dei ulike religiøse straumdraga. Misjonsrørsle og tanken om å bringe evangeliet til heidningane hadde også slege rot.

I Herøy, der svært mange kom frå, var det store gnissingar mellom soknepresten og lekfolket. Både Elias Rafteset og kona Ingeborg var dugande og mykje aktive i dette miljøet. Og grev ein seg ned i familierelasjonane til dei som drog ut, "samlar alle spor" seg kring Ingeborg Rafteset. Det vert sagt at ho var både veltalande og glup å ordleggje seg. Ho *kan* vere organisatoren som sto bak, i alle høve for Herøy sitt vedkomande. Sjølv omkom ho på vegen, men ho heldt fast på si gudstru til det siste. Avskjedsorda hennar til borna var: *Det skulde I vide, kjære born, at jeg dør i*

Jesu arme.

I 1880 kom J. J. Egeland frå Spind (nevø av Ludvig Larsen, meir om han sidan) til Durban. Han tok til med djupvassfiske, seinare vart han ein av pionerane innan kvalfangst i Sør-Afrika. Av 26 fangstselskap i verksemd i 1913, var 18 norske. Etter ei kort oppblomstringstid minka kvalfangsten av fram mot 2. verdskrigen, men nordmenn kom til å dominere næringa så lenge den varde. Noko før Egeland kom til Natal, hadde den svenske misjonæren C. L. Flygare teke til med arbeid mellom fastbuande og skandinaviske sjøfolk i Durban. Arbeidet la grunnlaget for ein eigen norsk kyrkjelyd i Durban. I 1914 fekk Durban eit norsk månadstidsskrift, "Fram". Bladet ville fremje "Norske interesser, norsk sprog og norsk kultur."

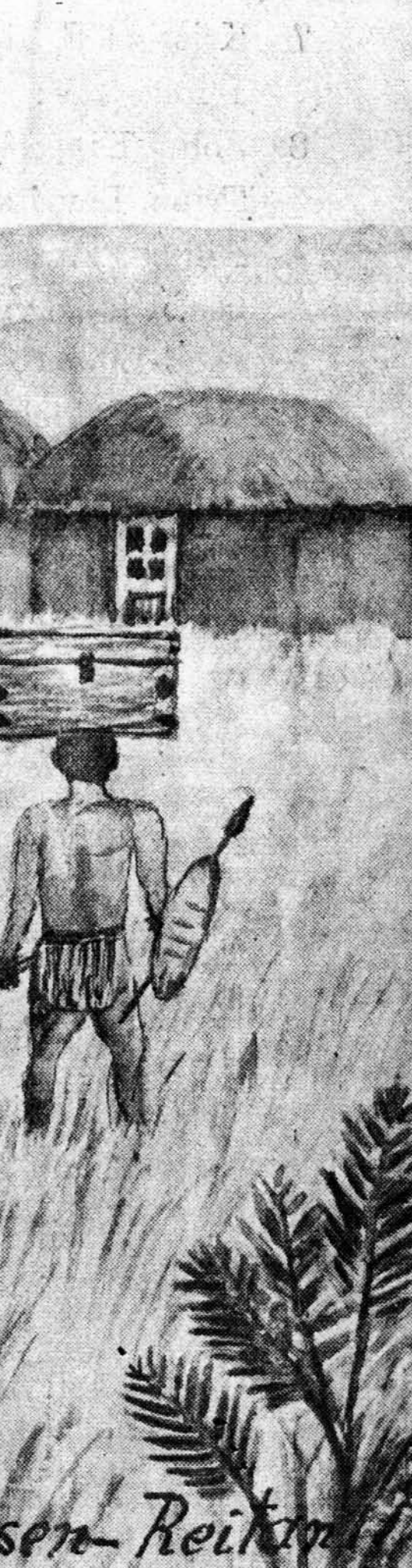
Madagaskar - Aldabra

Landmark hadde i 1872 teke over som kaptein på misjonsskipet "Elieser" etter at Ludvig Larsen frå Spind hadde sagt opp. Den fargerike Larsen - Spindværingen eller Væringen som han kalla seg - hadde etter kvart vanskeleg for å brødfø kone og ein veksande barneflokk på hyra frå "Bestyrelsen for Missionsskipet Elieser". I 1867 starta Misjonsselskapet verksemd på Madagaskar. Larsen som hadde erfaring som frakteskipper og handelsmann, kom på tanken at det kunne vere gode utsikter for den slags aktivitetar langs kysten av øya. Han tok kontakt med handelshuset Porter, Muir & Long i London. Selskapet hadde kapitalen Larsen mangla og "Han modtog derfor med Tak til Gud" tilbodet om å stå føre tiltaket.

Larsen handla fort: 8. mai 1872 gjekk han i land frå "Elieser" og alt 18. juni drog han til London. Med seg hadde han 25 mann. Seksten av desse er sagt å vere frå Bergen, fire frå Stavanger, tre frå Spind, ein frå Farsund og ein frå Sogn. Fleire var i slektskap eller hadde nære familietilhøve, somme var "fyrstegenerasjons"

"Ankomsten til det nye hjem" – Marburg, Natal 1882. På kvar jordlodd hadde styresmaktene sett opp stråhytter til immigrantane frå Noreg. Etter teikning i "Norsk nybyggerliv i Natal".

bergensarar. Minst to, utan om Larsen sjølv, hadde vore mannskap på "Elieser". Yngstemann var 18 år, men der var også eldre familiefolk. Ein liten skonnert, "Agnes", vart innkjøpt i London til å drive fraktfart med.

Ein av sjefane for firmaet hadde reist ut til Madagaskar i førevegen. Etter eiga vurdering kom han til at handelsstasjonane burde leggst til vestkysten, ikkje på austkysten slik Larsen hadde tenkt seg. Larsen protesterte ikkje, men etter hans egne ord førde vedtaket "til at Forretningen paa Madagaskar fik sit Banesaar". Då ein inspektør for firmaet etter eit par år kom frå London, sto det ikkje rart til med handelen. Fleire av nordmennene var også sjuke og hadde meir enn nok med seg sjølve. Firmaet bestemte seg for å avvikle. Nordmennene fekk valet mellom fri heimreise eller starta for eiga rekning. "Agnes" vart seld i Kappstaden og Larsen og nokre av deltakarane drog heim til Noreg.

Trass slit og møde hadde dei ikkje tapt motet. Det vart avtalt at dei som var att, skulle skaffe fram fleire opplysningar om nokre folkelaus øyar ut og nord i havet for Madagaskar, Aldabraøyane. Øyane skulle vere eit jordisk paradys, eller slik ein av deltakarane uttrykte seg: "... Det var nemlig blevet sagt, at der skulde findes Mineralier, saasom Guld- og Sølvets samt en Mængde Tømmerskove af Ceder og Mahogni, og dertil en Mængde kostbare Mose og andre værdifulde Sager. ..."

Dei som skulle organisere den nye ekspedisjonen her heime, fekk meir enn nok å stri med. Dei høge måla som vart stilte, med kombinasjonen av handel, kolonisering og misjonsverksemd, gjorde sitt til at det tok tre år før ein kom av garde. Den 19. juni 1879 kunne endeleg galeasen "Debora" gå ut frå Bergen. Om bord var ti huslydar og nokre einslege, i alt 47 personar. Som last hadde dei 4000 mursteinar og 60 tylfter bord.

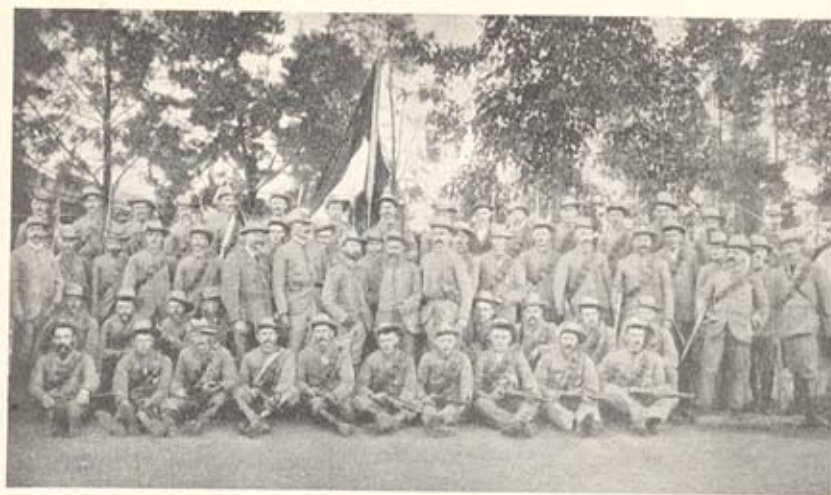
Kolonistane var rekrutterte frå om lag same krinsane som før. Fleire av dei var medlemmer av eller nær knytte til baptistsamfunnet i Bergen. "Debora" var ein god sjøbåt og segla frå dei fleste. Ein av deltakarane var jordmor og det kom godt med, to guteborn vart fødte på overfarta til Madagaskar. Men ekspedisjonen var dårleg organisert. Unnateke skipperen var der ingen eigenleg leiar og krangelen starta alt før dei var klar av norskekysten.

I Tulear vart dei møtt av Ludvig Larsen som hadde kome ut som agent for eit nytt handelshus. Vanskane tårna seg no opp. Dei som var att på Madagaskar, hadde vore uheldige og kunne ikkje stille kapital til rådvelde. Heller kunne dei ikkje seie noko meir om Aldabraøyane og rykta sa at der ikkje var ferskvatn. Larsen tilbød seg å mekle, men ekspedisjonen var i full oppløysing. Fire av familiene vart att på Madagaskar, resten segla med "Debora" over til Durban. Skuta vart selt med tap og utvandarane måtte prøve å slå seg gjennom på best mogleg måte. Somme slo seg ned som farmarar eller handverkarar i Natal. Dei kom til å danne grunnstamma mellom norske kolonistar i Sør-Afrika. I dag er etterkomarane av "Debora-folka" spreidd over store delar av verda.

Det høyrer kanskje med til historia at i 1890-åra vart Aldabra kolonisert av britane. Dei dreiv med kommersiell skjelpaddefangst, guano og koralar, men lite og inkje lønte seg. I 1976 erklærte FN øyane spesielt verneverdige og dei vert i dag administrerte av Seychellane.

Oranjestaten - Transvaal

I 1850-åra fann ein gull i Transvaal, og i 1867 vart fyrste diamanten i området funnen. Boarane brydde seg lite om dei nye rikdomane men allslags eventyrarar og lykkejegerar strøymde til. Uklare grenser mot den britiske Kappkolonien førde til at britane for ei stund annekterte Transvaal og

Den første kontingent av det skandinaviske korps før avreisen.

Det Skandinaviske korps. Foto i "Blant boere i fred og krig"

seinare gullfelta ved Witwatersrand. Nye byar som Kimberley, Barberton og Johannesburg vaks opp med rekordfart. Prosessen som var i gang, omforma det sør-afrikanske samfunnet og økonomien på rekordfart.

Som andre, fann også Ludvig Larsen vegen til gullfelta. Det gjekk slettes ikkje verst, som leiar for eit trelastkompani i Johannesburg kom han økonomisk godt frå det. Dei fleste norske vart engasjerte ved minene, som fagfolk av eit eller anna slag: Tømmermenn, maskinistar, elektrikarar eller ved teiknekontora, fleire også som ingeniørar, arkitektar eller landmålarar. I 1893 vart det stifta ei norsk foreining, "Nordkap", i Johannesburg. I 1911 er det sagt at det var kring 400 nordmenn i byen, samanlagt i fristatane var det truleg bort i mot det dobbelte.

Fem huslydar i det hardt prøvde Marburg-settlementet hadde reist heim til Noreg etter berre få månadar og enda nokre fleire hadde flytta til Durban. Fleire hadde planar om å dra sin veg, men pengeløyse stogga dei. Gullfunna i Transvaal gav dei nye voner og dei fyrste drog i veg til Barberton og Johannesburg i 1886. Det var berre tre mann frå settlementet som ikkje var på gullgraving før eller sidan. Dei fleste gullgravarane kom

heim etter eit par/tre år og tok fatt på farminga med nytt mot. Men det var hard kost: Tre mann låg att i minene, andre fekk ulækjande sjukdomar og døydde sidan.

Boarkrigen

Vanskane med britane førde til krig, Boarkrigen 1899 – 1902. Boarane hadde i byrjinga ein viss framgang, før den britiske krigsmaskinen kom retteleg i sig. På det meste skal britane ha hatt bortimot 450.000 mann, mot boarane sine 87.000.

Boarane hadde store delar av verdsopinionen på si side. Straks før krigen braut ut, vart det i Pretoria organisert eit friviljug skandinavisk korps og ein skandinavisk ambulanse. Korpsset og ambulansen kom til å telje 113 mann og fire kvinner, 13 av desse skal ha vore nordmenn. Sjef for ambulansen var den norske doktoren Wilhelm Boeck Bidekap, han hadde utvandra til Sør-Afrika i 1890-åra. Under slaget ved Magersfontein 11. desember 1899 vart 49 mann av korpsset beordra fram på feltvakt, der 23 fall, 19 vart tekne til fange av britane medan dei 7 slapp attende til boarane sine rekkjer. Etterpå vart korpsset reorganisert med om lag 80 nye friviljuge. Under kampane ved Modded River i februar 1900 skal ein ha litt eit tap på

37 mann og korpsset vart ikkje sett opp igjen.

Opplysningane på ulike nettstadar om "The Scandinavian Corps", varierer svært mykje. Dei høgaste tala har britiske kjelder. Ved Magersfontein fall truleg berre ein nordmenn frå korpsset, Johannes Dalen frå Larsnes på Sunnmøre. I tillegg skal Oluf Nielsen frå Drammen ha vorte sår, teken til fange og døytt dagen etter. Det er også nemnt ein tredje nordmann men det er uvisst om Nielsen var med i korpsset. Fleire nordmenn skal ha vore med i ymse andre boaravdelingar. I april 1908 vart det på kampplassen ved Magersfontein avduka ein minnestein over dei friviljuge frå Skandinavia.

På den andre sida skal det ha vore om lag like mange nordmenn som kjempa i ymse britiske avdelingar. Også dei norske i Marburg vart kalla ut; av 26 mann låg fem att på slagmarkene, fleire andre fekk skader for livet.

Ein nordmann kom til å gjere karriere i Natal-hæren. Det var Hilmar Brudevoll frå Trondheim, oppvaksen hjå slekta på Brudevollen i Ørsta. Han kom til Natal i 1862, 20 år gamal, og var den som på vegne av styresmaktene tok mot dei norske immigrantane ved Port Shepstone i 1882. Hilmar Bru de Wold som han kalla seg, enda opp som oberst og øvste kommanderande for forsvaret i Natal.

Det er ikkje kjent om nordmenn møttest "mann mot mann" i Boarkrigen.

Sluttord

Me har sett på norsk utvandring til Madagaskar og Sør-Afrika, der nokre einskildpersonar merkte seg ut som "entreprenørar" eller føregangsmenn. Emigrasjonen var nær knytt til norsk misjonsverksemd og kvalfangst. Mange sjøfolk "rak i land" men utanom Debora-ekspedisjonen og Marburg-settlementet har det ikkje vore organisert norsk utvandring til

området. Mange nordmenn søkte også etter lukka på diamant- eller gullfelte. Somme vart med i Boar-krigen 1899 – 1902, der det var nordmenn med på både sider. For mange vart Sør-Afrika ein kortare opphaldsstad for vidare flytting til Australia, Amerika eller kanskje heim att til Noreg.

Kjelder

Bøker:

- Alsaker Kjerland, Kirsten og Bang, Anne K. (Red.): "Nordmenn i Afrika – Afrikanere i Norge." 2002.
- Eiksund, Inge: "Soga om Anton Andreassen". 1987.
- Halland, Andrew og Anna - Kjønsstad, Ingeborg: "Norsk nybyggerliv i Natal." 1932?
- Hallen, Ernst: "Nordisk Kirkeliv Under Sydkorset." 19?
- Larsen, Ludvig: "Livet før Døden." 1894.
- Meling, C. Andr.: "På tokt med Elieser." 1982.
- "Norsk misjonsleksikon." 1 – III. 1967.
- Omar-Cooper, J. D. : "History of Southern Africa." 1987.
- Rabben, Bjarne: "Herøyboka Gardar og folk I-III/Bygdesoga I-II." 1962-73.
- Schrøder-Nielsen, I: "Blandt boere i fred og krig". 1925.
- Smidt, Georg: "Boerne, deres Land og Frihedskampe. Avsnittet om Frihedskampene skildret af Kaptein J. Allum." 1901.
- Sommerfeldt, Halfdan E.: "Den Norske Zulussion". 1865.

Tidsskrift:

- "Et kort Oversigt over pastor B. M. Rafteseth's Liv og Virksomhed." I: Folk og Fortid/Tidsskrift for Herøy sogelag, 1987.
- Falck, Kjell: "Norsk handel, sjøfart og kolonisasjon på Madagaskar 1865 - 1880." I: Sjøfartshistorisk årbok, 1965.
- "Nordmandsforbundet" 1908 - 28. Artiklar og anna informasjon.

	I alt av norsk ætt	Av dei fødte i Noreg
Durban	2520	700
Johannesburg	2880	800
Cape Town	1440	400
Port Shepstone	706	196
Pretoria	230	64
Rhodesia	94	26
Natal	425	118
Kingsma	100	28
Port Elisabeth	65	18
East London	86	24
Kapkolonien	245	68
Zululand	288	80
Eshowe	180	50
Entumeni	108	30
Bloemfontein	115	32
Sum Sør-Afrika	9482	2634
Madagaskar	627	174

I 1911 hadde tidsskriftet "Nordmansforbundet" oppteljing på dei av "Norsk æt og norskfødte i Afrika".

Treider, Thor: "Wilhelm Boeck Bidenkap – første norske lege i aktiv krigstjeneste i det 20. århundre?". I: Tidsskrift for Den norske lægeforening, nr. 30, 1999.

Andre kjelder:

Opplysningar ved Harald Igesund, Fosnavåg; Inge Remøy, Fosnavåg; M. B. Fisk, England; Daniel Larsen, Sør-Afrika; Statsarkivet i Bergen; NMS-arkivet i Stavanger. Dagboksnotatar etter Daniel Nielsen.

Harald Jarl Runde er fødd 1947 på Runde i Herøy kommune, og er i dag busett i Naustdal i Sunnfjord. Han har mellom anna studert Lokalhistorie ved Høgskulen i Sogn og Fjordane, der han skreiv semesteroppgåva "Den norske Kysttelegrafen og signalvesenet 1807 - 14". Seinare tok han Historie grunnfag ved Universitetet i Bergen.

Harald har sidan 1992 vore leiar i skriftstyret for "Sogeskrift for Naustdal". Han har fått offentleggjort ei rekkje artiklar og nokre internettartiklar om ymse historiske emne, og har gjeve ut eit hefte om Runde fyr: "Runde fyr - de Søefarende til Hielp og Tienste - ". harun@online.no

Utvandringen fra Norge over Hull og Liverpool

AV LIV MARIT HAAKENSTAD (WWW.GENIT.NO) ALLE FOTO LIV MARIT HAAKENSTAD, 2004.

Artikkelen er skrevet på grunnlag av forarbeider i forbindelse med min kommende bok om utvandringen fra Norge. Boken vil på den ene siden skildre de forhold som utvandrerne reiste under, og hvordan det var å ankomme en innvandrerstasjon som Ellis Island. Den vil gi et bilde av utvandrerens liv i USA, samt lover og regler som de måtte forholde seg til i sitt nye hjemland. Boken vil også beskrive andre utvandrersmål i USA, samt i andre land. På den andre siden vil boken inneholde informasjon om hvilke kilder som kan brukes for å finne utvandrerne, også på slike mellomstasjoner som vi spesielt finner i England. Den vil også inneholde konkrete eksempler og fremgangsmåter for å forsøke å finne frem til de mange som reiste.

England

I april 2004 reiste jeg 12 dager rundt i England på jakt etter utvandrerne. Hovedmålet for turen var å finne ut hva slags informasjon jeg kunne finne om utvandrerne i England. Jeg vil prøve å gi noen svar på dette i denne artikkelen.

Turen startet fra Hamar med tog til Gardermoen. Det hadde vært mulig å reise etter utvandrerne sjøveien, riktignok med en annen innseilingshavn enn det som var vanlig på den tiden, siden båtene til DFDS seiler fra Kristiansand til Newcastle i dag. Men jeg valgte å fly til Manchester, og reise videre til Liverpool med buss.

Utvandrerne seilte med båt fra kysten av Norge til Hull, og videre med tog fra Hull til Liverpool. Etter tre dager i Liverpool reiste jeg videre med tog til York, der jeg var noen dager. Hull ligger bare en time med tog fra York. I Hull besøkte jeg Hull City Archives (Hull byarkiv) og arkivet ved University of Hull (Hull universitet). I tillegg tok jeg turen innom Paragon Station og Wilson Lines hovedkvarter på Commercial Road. De siste dagene av turen tilbrakte jeg i London, der jeg besøkte Public Record Office (PRO).

Kingston upon Hull

Nordmenn har reist innom flere havner på vei over til Nord-Amerika, men den vanlige reiseruten var om Hull i England (i dag; Kingston upon Hull) og videre til Liverpool med tog. Den ruten var i bruk allerede fra 1836, men hovedperioden er fra 1860-åra til rundt 1913, da Den Norske Amerikalinjen (The Norwegian American Line, NAL) begynte sine direkteruter fra Norge til Amerika. Utvandrerne reiste ofte fra Christiania via Kristiansand til Hull. Vanligvis tok det to til fire dager å reise mellom Christiania og Hull med båt, men dette var avhengig av tidsepoke, hva slags skip de reiste med (seilskute eller dampskip), og værforholdene. Utvandrerne reiste vanligvis på *steerage*. Opprinnelig var det storfe som ble fraktet på *steerage*, som vanligvis var et rom midt i skipet. I skipsdekket var det et åpent hull med et gitter over. Dette var eneste luft- og lyskilden til passasjerene som reiste på denne "lavbudsjett-klassen". Men det var ikke bare lys som kom ned gjennom denne åpningen i dekket. Alt vann, enten det var sjø som slo over båten eller det var regnvær, ble værende på *steerage* fordi gulvet her var vann-tett. Det var ingen komfort, bare et minimum av hva de trengte for å reise. Reisen kunne ta fra noen dager til flere uker, og mat, vann, seng og en bøtte som fungerte som toalett var alt de hadde. Slik var det de første årene. Fra rundt 1900 blir *steerage* erstattet med tredjeklasselugarer, som kunne romme mellom to til seks personer.

Utvandrerne gjennomgikk en legesjekk i hver havn. I Hull var det en enkel legesjekk om bord i skipet. Du kan finne eksempler på hvordan de behandlet syke personer ved å gå inn på Internett-siden www.movinghere.org.uk, og søke på "Hull and Goole Port Sanitary Authority minutes of proceedings". Denne kilden inneholder ingen navn, kun sykdomsbetegnelser, alder, yrke og hvilken behandling pasienten har fått. De kunne ha sykdommer som difteri, skarlagensfeber, meslinger, tyfoidfeber, kolera eller kopper. Mer om disse sykdommene vil du kunne finne i den kommende boken min.

The Wilson Line

Grunnleggeren av *The Wilson Line* var Thomas Wilson (1792-1869). Firmaet het opprinnelig *The Thomas (Thos.) Wilson, Sons & Co* (TWSC, 1841), men navnet ble senere endret til *Ellerman's Wilson Line* (EWL, 1906). Utvandringen ble en viktig del av denne bedriften, fordi den hadde de beste forutsetningene for å frakte utvanderne fra kysten av Norge eller Sverige til Hull i England. De hadde penger, skip og erfaring med å seile denne strekningen. Skipene til Wilson Line var lette å gjenkjenne, da de som oftest hadde navn som endte på o, som Hero, Angelo og Rollo. Wilson Line hadde også kontrakter med jernbaneselskapene om videre transport til Liverpool. Samtidig som Wilson Line transporterer utvanderne på enkleste måte, arrangerte de ferieturer til Norge for rike engelskmenn. Det finnes ingen passasjerlister fra denne tiden. Dersom det overhodet eksisterte slike lister, ble disse sannsynligvis ødelagt under andre verdenskrig. Mest sannsynlig hadde de ingen passasjerlister. Det var to firmaer som het "the Wilson Line". Det andre firmaet var *The Pilkington & Wilson Line*, grunnlagt av Messrs. John Pilkington and Henry Threlfall Wilson omkring 1850, og senere kjent som *White Star Line* (Titanic's line). Det er viktig at vi holder disse to firmaene fra hverandre.

Arkiver i Hull

Det er ikke mange papirer igjen som kan være av interesse for oss

Hovedkvarteret til The Wilson Line på Commercial Road, Hull. Dette bygget ligger rett ved the Railway Dock i Hull, i gangavstand fra Paragon Station ved dagens jernbanestasjon. Den verdensomspennende bedriften til Wilson Line ble administrert fra denne bygningen.

slektsgranskere. Tyskerne bombet mange steder i England under andre verdenskrig, også Hull og Liverpool. Hull City Archives og University of Hull har noen dokumenter som omhandler utvandringen, men ingen personnavn.

Jernbanen

Når utvanderne ankom havnen, var det en kort spasertur til Paragon Station. Togreisen mellom Hull og Liverpool tok en dag. Fordi utvanderne hadde vært flere dager på reise før de kom til Hull, ble det vedtatt å bygge et "venterom" i Hull ved Paragon Railway Station på Anlaby Road i 1871. Dette ble utvidet i 1881. Dette var ikke bare et venterom, men

også et sted der utvanderne kunne få hvile, og det var toaletter der. Etter utvidelsen i 1881 ble det separate rom for kvinner og menn.

Mellom Hull og Leeds brukte de samme jernbanestrekning som i dag. Fra Leeds og Liverpool gikk det flere jernbanelinjer. The North Eastern Railway Co (NER) og flere andre jernbaneselskaper hadde kontrakter med Wilson Line. NER skiftet senere navn til London & North Eastern Railway Co., som igjen skiftet navn til The British Transport Commission. Det var ikke mye reisekomfort på jernbanen. Opptil ti voksne mennesker kunne sitte i en jernbanevogn. Det var ikke plass til å røre seg i noen stor grad, ingen toaletter, og de måtte

Waiting Room ved The Paragon Railway Station ved Anlaby Road, Hull i dag. Bygningen eies i dag av fotballfans og kalles Tiger's Lair..

ha med seg den maten de trengte underveis.

Liverpool and Merseyside Maritime Museum

The Merseyside Maritime Museum ligger i Albert Dock i Liverpool. I det samme området finner du et Beatles-museum, hyggelige steder og spise, og noen suvenirbutikker. The Merseyside Maritime Museum har flere utstillinger, som for eksempel "The Transatlantic Slavery", "The Titanic Disaster" og "Emigrants to a New World" (pr. april 2004). Du finner hjemmesiden deres på www.liverpoolmuseums.org.uk/maritime.

Det finnes også et arkiv på Merseyside Maritime Museum. Dette arkivet er basert på donasjoner, så det du finner der er gaver til arkivet. Det finnes en del litteratur som dagbøker og andre reiseskildringer fra denne tiden der. Pr. april 2004 finnes det også noen bøker med trykte passasjerlister. Du vil med andre ord ikke finne mange personnavn, men du kan få noen ideer om kilder der du kan søke etter utvandrere.

Emigrants to a New World

Denne utstillingen forteller historien om utvandrere og deres reise til en ny verden. Den tar deg 150 år tilbake

i tiden, og gir deg nesten en virkelig følelse av hvordan utvandrerne hadde det på denne tiden. Mer enn ni millioner utvandrere seilte fra Liverpool mellom 1830 og 1930. Hovedgrunnene for utvandringen var fattigdom, forfølgelse og ønsket om et bedre liv. De fleste utvandrerne tilbrakte litt tid i Liverpool, der de ventet på skipet de skulle seile videre med. Det kunne ta noen dager før de kunne gå om bord i skipet. I mellomtiden oppholdt utvandrerne seg i losjhusene.

Du trengte ikke et pass eller andre papirer for å kunne reise fra England. Dette var bare påkrevd dersom du trengte pengestøtte fra regjeringen. Det finnes noen få bevarte passasjerlister – se avsnittet om The National Archives, London.

Ble noen igjen i England?

Noen personer ble værende i England. Årsakene til dette kunne være misjonsvirksomhet, arbeide, sykdom, eller de hjalp til med å bygge opp de jødiske samfunnene i Manchester og Leeds. Noen misjonærer fra spesielle kristne grupper rekrutterte utvandrerne når de kom inn til Hull, men vi vet ikke om dette kan ha hendt med nordmenn. Dette var kirkesamfunn som "Seaman Church". Det var også misjonærer fra Sverige, Danmark og

Finland som drev misjonsvirksomhet blant utvandrerne. Utvandrerne kunne også bli lurt av linjene i Liverpool. Mange av dem var analfabeter, og representanten fra linjen kunne se på billetten deres, for så å si at billetten var utløpt, at skipet dessverre hadde seilt, og at de måtte kjøpe seg en ny billett for å komme til Amerika. Sannheten var at skipet ikke hadde seilt, men fordi utvandrerne ikke kunne lese det som stod på billetten lot de seg lure. Flere av linjene var også eiere av losjhusene. De så derfor to måter å tjene penger – de kunne selge en ny billett til utvandrerne, samtidig som utvandrerne måtte overnatte flere netter i losjhusene deres. Hadde ikke utvandrerne råd til dette, måtte de bli igjen i Liverpool.

Det finnes en Skandinavisk kirke i Liverpool, kalt *Gustaf Adolfs Kyrka*. Det kan være at de har kirkebøker, og at du kan finnes nordmenn i disse. Det er også mulig å finne registreringer i folketellingen for England. Folketellingene finnes for årene 1851, 1861, 1871, 1881, 1891 og 1901. To av disse er tilgjengelige på Internett – folketellingen 1881 på www.familysearch.com, og folketellingen 1901 på www.1901census.nationalarchives.gov.uk. Du kan også se hvilke kilder som er tilgjengelige på PRO ved å gå

En rekonstruksjon av The Waterloo Road i Liverpool slik den så ut i 1854 ved The Merseyside Maritime Museum i Liverpool. I enden av gaten finner du legekantoret der hvor de undersøkte utvandrerne før de fikk reise videre. Veggene har plakater som oppmuntrer folk til å utvandre. Til høyre finnes det også et skilt med teksten "Pilkington & Wilson Line".

En rekonstruksjon av seilskipet Shackamaxon, bygd i 1851 i Philadelphia, USA. Bildet viser hvordan steerage-passasjerer hadde det på en reise fra Liverpool til New York i juli 1854. På denne tiden var det Pilkington & Wilson Line (senere White Star Line) som eide skipet. Det kunne ta omkring 4-500 passasjerer, og i det rekonstruerte området er det 56 dukker. Bildet viser køylene på høyre side og plattingen der bagasjen ble oppbevart på venstre side.

til www.catalogue.nationalarchives.gov.uk/default.asp og søke etter "naturalisation AND Norway".

Det er også mulig å søke etter personer i flere BMD-databaser for England på Internett. (BMD = Birth, Marriage, Death – fødsel, giftermål, dødsfall). Når det gjelder Liverpool-området kan du prøve www.lancashirebmd.org.uk (1875-1935). Du kan også prøve www.ukbmd.org.uk som dekker hele England. Liverpool tilhører Lancashire County (fylke), og Hull ligger i Yorkshire County. På denne siden vil du også finne lenker til folketellingene i England.

The Liverpool & S. W. Lancashire Family History Society

Det kan også være nyttig å ta kontakt med lokale slekthistorielag (Family History Societies) som *The Liverpool & S. W. Lancashire Family History Society* i Liverpool. Du kan besøke hjemmesiden deres på www.liverpool-genealogy.org.uk, eller avtale et møte med dem dersom du besøker Liverpool. Noen dager i uken er det folk tilgjengelig ved en egen skranke som kan hjelpe til med slektsforespørsler. De er også lokalkjente og kjenner til områdets historie.

The National Archives, London

The National Archives eller Public Record Office (PRO) i London har noen få kilder som omhandler utvandrerne. Det finnes noen få bevarte passasjerlister fra 1890. Den ene heter "BT 27 Passenger Lists, Outward 1890-1960". Denne omhandler de som utvandret fra England. Den andre heter "BT 26 Passenger Lists, Inwards, 1877-1888 and 1890-1960". Denne omhandler innvandrere til England. Du kan også lete i en kilde som heter "birth, death or marriage at sea" (fødsel, død og giftermål på sjøen). Denne kilden har numrene BT 153 til BT 160, og BT 334.

Konklusjon

Dersom du søker etter slektninger som har utvandret, og du ønsker å vite mer om hvordan de hadde det på reisen, bør du så absolutt besøke Liverpool og the Merseyside Maritime Museum for å se utstillingene deres. I havnen der losjhusene lå er det ingenting tilbake – alt ble bombet under andre verdenskrig. Også the Missionary House of the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints som lå i Islington er borte.

Dersom du tror noen av dine slektninger ble værende igjen i Liverpool-distriktet, kan du ha større nytte av å oppsøke skranken for slektsforespørsler (Family History Helpdesk) ved Liverpool Library and Local Record Office. Ta gjerne kontakt med the Liverpool & South West Lancashire Family History Society for å få hjelp med søkingen.

Hvis du ønsker å besøke England, ta flyet til Manchester, bussen inn til Liverpool og bruk noen dager til å se deg om der. Du kan ta toget fra Liverpool til Hull. Jernbanestrekningen er nesten den samme i dag som den gangen. Dette vil gi deg følelsen av hvordan utvandrerne hadde det når de reiste. Det er den samme utsikten som de hadde, de samme gårdene, de samme jordene som blir dyrket i dag, og landskapet er fortsatt slik det var for mer enn hundre år siden. England kan gi deg følelsen av hvordan det var å utvandre, men du vil ikke finne mange navn på personer som reiste.

Jeg vil gjerne få rette en takk til Dave Brown ved the Merseyside Maritime Museum i Liverpool, Paul Leaver og Martin Taylor ved Hull City Archives og Veronica Oldham og Kathy Donaldson ved Liverpool Family History Society, Information Desk.

Kilder

Credland, Arthur G.; The Wilson Line, Tempus Publishing Limited 2000.

Hovland, Dale; Emigrant Waiting Room in Hull, England, *Avisen* volume 11, nr. 3, Nov. 2003. http://library.thinkquest.org/17297/titanic_prologue.htm (Prologue: White Star History)

Informasjon om Shackamaxon fra the Merseyside Maritime Museum.

Maritime Liverpool, The Guide to Merseyside Maritime Museum, HM Customs & Excise Museum and Museum of Liverpool Life, National Museums Liverpool, Jarrold Publishing 2003.

Merseyside Maritime Museum; Emigrants to a New World, Souvenir Guide (Michael Hall 1986). National Museums Liverpool, Information Sheet 64, Liverpool And Emigration in the 19th and 20th Centuries.

Denne artikkelen er en oversettelse av en tidligere publisert artikkel på engelsk, *The Transmigration Hull – Liverpool*. Den har vært publisert i *Avisen*, volume 12, number 2, August 2004 (tidsskriftet til The Norwegian-American Genealogical Association) og i *Liverpool Family Historian*, volume 27, December 2005, number 4 (The Quarterly Journal of the Liverpool & S. W. Lancashire Family History Society). Du finner også denne engelske artikkelen på Internett – se www.genfind.org/transmigration.htm.

ELLIS ISLAND – HÅPETS OG TÅRENES ØY

TEKST OG FOTO: TONE MOSEID

100 millioner amerikanere kan spore sine aner tilbake til immigranter som gikk i land på Ellis Island. Historien om Ellis Island er historien om de nye immigrantene – de som kom i de siste innvandringsbølgene rundt og etter 1900, og der mange kom fra Øst- og Sør-Europa. Mange kom også fra Norge, og de fleste norske slektsforskere støter før eller senere på noen i slektstreet som sannsynligvis har gått i land på Ellis Island. Her får du vite litt mer om dette stedet, som i dag er immigrasjonsmuseum, og som også huser "American Family Immigration History Center".

Mellom 1892 og 1954 kom over tolv millioner immigranter til Amerika gjennom mottaksstedet Ellis Island, som ligger på en liten øy i New Yorks havneområde. Gjennom årene ble øya utvidet til 9 ganger opprinnelig størrelse, noe av fyllmassen kom sannsynligvis fra utgraving av tunnelbanesystemet. Indianernes "Kioshk" eller Måkeøya var også kjent som Østersøya i den første kolonitida, og ble etter hvert brukt av pirater og til lagring av ammunisjon, og så endelig som militærdepot under navnet Fort Gibson. Fra 1794 til 1890 spilte stedet en viktig militær rolle.

Før 1890 var det den enkelte stat

som regulerte innvandringen til USA, og ikke de føderale myndighetene. Castle Garden i Battery Park (nå kjent som Castle Clinton på sydspissen av Manhattan) fungerte som mottakssted for immigranter til New York State mellom 1855 og 1890, og rundt 8 millioner immigranter passerte gjennom dørene der. Mange av disse kom fra Nord- og Vest-Europa. Etter hvert som antallet innvandrere steg, ble det klart at Castle Garden ikke hadde kapasitet til å fungere tilfredsstillende. De føderale myndighetene grep inn, og etablerte et nasjonalt mottakssenter på Ellis Island.

Første januar 1892 åpnet den nye, flotte trebygningen på Ellis Island sine dører for første gruppe immigranter. 15 år gamle Annie Moore fra Irland, var sammen med sine to brødre den første som ble registrert på Ellis Island, 2. januar 1892. Bygningen av treverk brant ned til grunnen

bare 5 år senere, sommeren 1897. Det omkom heldigvis ingen i brannen, men store mengder immigrasjonslister helt tilbake til 1855 gikk med i flammene. Den nye bygningen som sto klar 17. desember 1900 var bygget i stein – her skulle det være brannsikkert. Samme dag ankom 2.251 innvandrere til Ellis Island, og flere skulle komme.

De store dampskipsselskapene, som White Star, Red Star, Cunard og Hamburg-America spilte en viktig rolle i Ellis Islands historie. Første- og annenklassepassasjerer som ankom New York trengte ikke å gjennomgå inspeksjonen på Ellis Island – i stedet

Basert på presentasjonen av Ellis Islands historie på www.ellisland.org, og på boka "Island of hope, island of tears" av David M. Brownstone, Irene M. Franck og Douglass Brownstone, utgitt på Barnes & Noble, New York, 2000.

Her kan du lese et av brevene Henry Rustad sendte fra Nord Dakota til sin søstersønn Jens, og der han beskriver hvordan gutten kan regne med at reisen fra Norge til Nord Dakota vil fortone seg. Henry tar nok feil når han skriver om "Kastellegarden" – sannsynligvis mener han Ellis Island. Henry reiste første gang til USA i 1904, Jens dro over i 1909, og du kan lese mer om dem på: <http://home.online.no/~toneem/jens/index.htm>

Reeder den 30te December 1908

Kjære Jens!

Jeg har mottaget dit sidste brev [- - -] brevet, Jeg ser deri at du har bestemt dig for at ræjse til Amerika og ønsker at faa bilet af os.

Jeg tænker Julius og jeg skal forsøge at faa den sagen i orden saa vi kan [- -] bilet herifra i slutten av Januar.

Men du ønsker ogsaa at jeg skal skrive og fortælle lidt om ræjsen hid. Jeg skal nok forsøge at finde frem det lille som er tilbage i min hjerne kiste men det er nok ikke stordt tilbage det er nok gaaet sin væi det meste af det og forresten bytter dem rejsemettoder [-] det er ikke sagdt det er nu som da jeg ræjste. Ja før du ræjser fra Kristiania maa du vel ind paa dampskibskontoret og græje noget med den biletten vi sender tænker jeg men det skal du faa høre naar du [- en linje borte -] ikke spørgdt noget efter saadant ennu og saa skal en doktor paa kontoret se dig før du kan gaa overbord og biletterne som du faar, [-] du passe vel paa saa ikke dem bliver borte for dig for det kunde blive galt nok .

Gjernbane bilet og dampskibsbilet bliver vel hver for sig. Hvis di kommer til Nev Jork ud paa aftenen eller kvelden saa kommer di ikke til at ræjse derifra med gjernbane før den andre kvelden, men hvis di kommer in til byen om morgen saa kan det hælde di kommer til at ræjse om kvælden samme dag. Men før di kan faa ræjst fra Nev Jork maa di til en vældig bygning paa en øy ude i fjorden. Bygningen heder Kastelegarden her er noget af det værste man har paa hele ræjsen for igjennem der maa hver ennestemigrandt som kommer ind til Nev Jork, for det er sommetider der kommer ind flere emmigrandtbaade om dagen saa der er trængsel og trafik uden lige. Det første di skal gjøre at di gjen kommer for Doktoren saa med det samme til en anden mand som stiller nogle spørgsmaal jeg skal nævne et par, han spørger aa mange penger [-] haver du maa nemlig have nogle kontante penger med dig og mange husker jeg ikke nu men det for du vide inde paa kontoret og saa spørger

han dig om du har faaet arbeide da maa du huske paa at svare nej for siger du at du har faaet arbeide saa sender døm dig tilbage igjen og derefter maa di vel faa ombyttet gjernbanebiletten og faa en virkelig gjernbanebilet saa maatte jeg for den man haver før er aa sige bare en kvitering paa at man har betalt. Forresten for du samraa dig lidt med dine ræjsekammerater og saa di bliver jo kjendte med hinanden men stol mest paa dig selv stol ikke for meget paa andre.

Naar di bliver færdig i Kastelegarden saa kommer di igjen om bord i en dampbaad som gaar lige til gjernbanestaion. Trænet gaar i reglen om kvelden fra Nev Jork gaar og sige hele natten foruden stans. Kommer andre dagen til en by som heder Bøfalo stopper der en 4 eller 5 timer bytter om Træn gaar til Chicago jeg husker ikke nøjaktig hvor lenge vi var [- en linje borte -] tror jeg naar di kommer did maa di igjen bytte Træn og kanske ræjse over paa en anden gjernbanestaion men di faar nogen væiledning og forresten til Chicago har du følge med de fleste af dine ræjsekamerater fra baaden men her begynder ræjsefølget at splittes for der er gjernbanestaioner paa alle kanter af byen og nogle skal hid og nogle did.

Jeg ved ikke rigtig væi du kommer til at tage fra Chicago du kommer kanske til at gaa om Minneapolis det tager to paa den 3die dagen og ræjse fra Chicago og hid til Nord Dakota som jeg er, og saa tænker jeg paa slutten af ræjsen kan det hælde paa somme pladser du maa stoppe over natten paa hottel for den gjernbanen som gaar hid paa den kanten som jeg er, aa sige ny saa jeg tror ikke noget saadant som et gjennemgaende tog for uden aa sige nogen [-] stans gaar [- -] kommer istand.

Men nu bliver jeg snart læj af at skrive mer og hvis jeg rabler op mer kan jeg skræmme dig ogsaa, men vær ikke ræd ræjsen gaar nok [- -].

Og ialfald hvis du lærer lidt Engelsk før du ræjser, saa er det bare og spørge sig fore forresten tal hvad du kan, her i N. Dakota er der Norske i hver by for paa slutten af ræjsen er det ikke sagdt nogen af dine kammerater fra baaden er igjen, saa det bliver litt trist naar man bliver alle [-]. Kast ikke bordt gjernbanebiletten saa kommer du nok frem, hver ogsaa lidt forsigtig med di penger du har paa dig hvis ikke frem flere en nødvendig.

Hvis du Jens kan faa taget med dig di bøgerne i kufferten som jeg har igjen paa Rustad saa var det bra, jeg bad Far ikke skulde sælge dem.

Hjertelig hilset
Henry Jensen
Reeder
Adams Co.
N. Dakota

gjennomgikk de en enkel inspeksjon om bord på skipet. Teorien var at de som hadde råd til dyre billetter, neppe ville påføre den amerikanske staten utgifter av helsemessige eller andre årsaker. Hvis det viste seg at de var syke, måtte de innom Ellis Island for videre undersøkelser.

Tredjeklasse eller "steerage" passasjerer opplevde nok møtet med Amerika på en helt annen måte. "Steerage" er navnet på det laveste dekket på skipet, og har fått navnet etter rorets styrekabler som gjerne gikk gjennom denne delen av skipet. En "Steerage"-passasjer hadde begrenset tilgang til sanitærforhold, lite privatliv og fikk servert svært enkel mat. Disse passasjerene reiste altså under trange og ofte usanitære forhold, i trange køyer i bunnen av skipet, som gjerne bar spor etter flere ukers sjøsyke under overfarten. Når skipene ankom New York, kunne første- og annenklassepassasjerene passere tollerne og fritt reise videre. "Steerage" og tredjeklassepassasjerene ble transportert med båt over til Ellis Island, der alle måtte gjennomgå helsesjekk og kontroll av immigrasjonspapirer. I beste fall tok

dette mellom tre og fem timer. Selve inspeksjonen foregikk i "The Registry Room" eller "The Great Hall", der hver enkelt gjennomgikk en forholdsvis overfladisk legek kontroll, som var ment å avdekke åpenbare fysiske skavanker i løpet av ca seks sekunder. Skipsloggen (The Ship's Manifest Log) var alt fylt ut om bord med navn på immigrantene og deres svar på 29 spørsmål. Dette dannet grunnlaget for det forhøret inspektørene på Ellis Island sto for. Til tross for at øya fikk navnet "Island of Tears" – Tårenes øy, ble de aller fleste immigranter mottatt høflig og respektfullt, og fikk anledning til å starte sitt nye liv i USA etter bare noen få timers opphold på Ellis Island. Bare 2 % av immigrantene ble nektet adgang til USA. De to viktigste årsakene var smittsomme sykdommer eller hvis inspektørene hadde mistanke om ulovlig arbeidskontrakter eller andre ulovligheter.

De som ankom Ellis Island, opplevde møtet med mottaksstasjonen svært forskjellig. For noen var det et himmelrike, med servering av godt brød, melk og frukt, og med utsikt til det forjettede land, i form av det

som var begynnelsen til Manhattan, den berømte profilen med New Yorks høyhus. For andre var det et helvete, et kaos av mennesker og skremmende øvrighetspersoner som stilte uforståelige spørsmål, og med en ubegripelig trussel om å bli sendt tilbake med uforrettet sak. Familier ble skilt fra hverandre, syke familiemedlemmer internert eller returnert, og kanskje viktigst når man skal lete etter spor i protokollene: navn ble endret, ofte til det uigjenkjennelige.

Selv om 75 % av immigrantene kom seg helskinnet gjennom mottaket, var det ett spørsmål som kunne sette varige spor etter seg: "What is your name?" Noen immigranter ønsket selv å skifte navn, gjennom å forenkle eller forkorte det opprinnelige navnet fra hjemlandet. Ønsket om å integreres i det amerikanske samfunnet var stort hos noen. Flere titusener fikk derimot navnet sitt endret av immigrasjonsinspektøren. Hvordan forklarer man stavemåten på et navn, når det i utgangspunktet er skrevet med et fremmed alfabet, kanskje var immigranten ikke en gang i stand til å lese eller skrive

selv? Engstelige for alt det nye, var det heller ikke lett å protestere når inspektøren foreslo et alternativ, eller rett og slett skrev hjemstedsnavnet i stedet for familienavnet, eller valgte en enklere variant for å komme raskt videre med registreringen. Slik ble Skyzertski til Sanda, Vladimir ble til Willie, Goldenburg ble til Goldberg, og Adam et-eller-annet ble til Mr. Adam, uten fornavn.

Hvem ble sendt tilbake? Det gjaldt først og fremst de som hadde smittsomme sykdommer, som trakom, tuberkulose og skurv, men også sinnsykdrom og andre sykdommer som førte til sterk svekkelse. Etter 1917 ble det også stilt krav om lese- og skriveferdigheter.

De som hadde kriminelt rulleblad slapp heller ikke inn. For å unngå å ligge samfunnet til byrde, ble det stilt krav om at man hadde med seg en egenkapital på minst 25 \$. Ulovlig import av arbeidskraft og hvit slavehandel var også i søkelyset. Mellom 20 og 25 % ble holdt tilbake i første omgang, ofte under kummerlige forhold. Her ble de undersøkt videre og gjennomgikk ofte behandling for sykdom før de slapp inn i Amerika. Beregninger viser at rundt 2 % ble returnert – dette utgjør bortimot 250.000 mennesker i den perioden Ellis Island fungerte som mottak.

I begynnelsen av 1900-tallet trodde man at den største innvandringsbølgen var over, men tvert i mot steg antallet immigranter, og 1907 ble et rekordår med sin 1.25 millioner immigranter bare over Ellis Island. Mottaket på øya måtte utvides år for annet, og flere nye bygninger ble reist mellom 1900 og 1915. Da USA første verdenskrig startet i 1914, sank antallet immigranter. Ellis Island ble brukt til å internere personer mistenkt for å sympatisere med og støtte fienden. Imens foregikk inspeksjonen av immigrantene om bord på skipene. Redselen for den røde fare på slutten av første verdenskrig førte til at flere

tusen mistenkte ”fiender” ble internert på øya. Først i 1920 åpnet Ellis Island igjen som immigrasjonsmottak, og over 225.000 immigranter ble registrert dette året.

Etter hvert vokste motstanden mot den omfattende immigrasjonen i USA. Flere restriksjoner ble etter hvert innført, ikke minst for å stoppe innvandringen fra Sør- og Øst-Europa. Holdningen var at disse gruppene var mindreverdige i forhold til de etniske gruppene som kom i de første innvandringsperiodene. Mer og mer av papirarbeidet ble flyttet over til amerikanske konsulater i utlandet, i emigrantenes egne hjemland. Etter 1924 var de fleste som kom til Ellis Island enten de som manglet papirer, eller var rene flyktninger eller statsløse.

Ellis Island var i fortsatt drift i mange år, og fylte mange ulike oppgaver, blant annet som interneringssted for sjømenn fra fiendelandene under 2. verdenskrig, opptreningssted for 60.000 av USAs kystvakt. I november 1954 ble Ellis Island offisielt stengt, og den siste fangen ble løslatt – den norske handelssjømannen Arne Peterssen.

I 1965 ble øya erklært del av ”The Statue of Liberty National Monu-

ment”, og mellom 1974 og 1984 ble Ellis Island gjort delvis tilgjengelig for allmennheten. I 1984 begynte et omfattende restaureringsarbeid, det mest omfattende i amerikansk historie. Hovedbygningen åpnet i 1990, og i dag besøker rundt 2 millioner mennesker stedet hvert år. I hovedbygningen kan du betale for å få hjelp til å lete etter immigranter på slektsforskersenteret, inklusive kopier av skipslistene eller bilder av skipene.

Nettressurser om immigrasjonen til Amerika og Ellis Island:

Castle Garden: www.castlegarden.org

Ellis Island: www.ellisland.org

Bureau of Citizenship & Immigration Services - www.uscis.gov

Bureau of Immigrations & Customs Enforcement - www.ice.gov

Bureau of Customs & Border Protection - www.cbp.gov

Skipslistene på Ellis Island – hva kan vi finne?

AV LAILA N. CHRISTIANSEN

Laila Normann Christiansen er kjent for mange for sine gode kunnskaper om bruk av nyttige kilder for dem som leter etter utvandrere til Nord-Amerika, og for alltid å stille opp med hjelp og veiledning. Her presenterer Laila hvordan eksempler på hvordan man søker i skipslistene til Ellis Island.

Nesten halvparten av dagens amerikanere kan spore minst en slektning som kom gjennom Ellis Island. I de årene Ellis Island var mottakssenteret for immigranter, 1892 – 1954, var det mer enn 12 millioner mennesker som ankom her. I USA i dag er det mer enn 4 millioner amerikanere med norske aner.

The Statue of Liberty – Ellis Island Foundation Inc. har en helt fantastisk web-side som du finner på <http://www.ellisland.org/>. På denne siden kan du lese om mennesker som ankom Ellis Island, også en spesiell artikkel om Annie Moore, 14 åringen fra Irland som var den første immigranten som ankom mottaket. En interessant oversikt finnes over kjente personer som ankom, for eksempel Walter Disney (1919), Sigmund Freud (1909), Theodore Roosevelt (1914) og mange flere. Det finnes også artikler om selve Ellis Island, et fotoalbum hvor man kan se bilder av noen av menneskene som ankom. Det er også artikler og hjelpemidler om slektsforskning som kan være interessante å lese, også for oss som driver slektsforskning fra Norge.

Jeg skal her kun ta for meg selve kilden – the ships manifest/skipslisten. Listen inneholder navnet på alle passasjerene, uansett om det er voksne eller barn. Lenger ned i artikkelen har jeg også tatt med litt om hvordan vi kan tolke forskjellige tall, kryss i marginen og andre nesten uforståelige koder som ikke er en del av selve skjemaet, eller som er skrevet inn flere år senere.

Før du går i gang med å søke i databasen hos Ellis Island bør du finne dine emigranter i Digitalarkivets emigrantprotokoller. (evt. i originalprotokollene

i Statsarkivene. Noen del viktige ting å huske på:

1. Ellis Islands database går fra 1892 til 1924
2. De som skulle til New York i tidsrommet 1892-1924 måtte via Ellis Island, og bør være indeksert i databasen. Det finnes likevel en del feil linker til bilder. For å finne fram til riktig skannet skipsliste kan denne siden være nyttig:
<http://www.jewishgen.org/databases/EIDB/mm.htm>
3. Dersom du ikke finner personen din, prøv å lete i emigrantprotokollene etter andre navn på personer som skulle til samme sted, og reiste med samme agent/skip. Her er funksjonen "View Text Version of Manifest" nyttig, (se lenger ned i artikkelen) Databasen er ikke korrekturlest, utrolig mange navn er tydet og skrevet feil.
4. Det var ikke alle som kom til Ellis Island. Dersom emigranten har reisemål Canada for eksempel, er det store muligheter for at han ikke dro til New York men til en havneby i Canada (Halifax, Quebec). Philadelphia og Boston er andre havner som var vanlige reisemål. Skiplister for disse havnene finnes blant annet hos <http://www.ancestry.com> (betalingstjeneste). Før 1892 var emigrantmottaket for New York på Castle Garden, <http://www.castlegarden.org/> dette er også en betalingstjeneste, men en kan søke gratis.

Søk i Ellis Islands database

Det finnes minst 3 typer skipslister. De første listene fra 1890-årene, ga ikke mye informasjon. Kun navn, alder, ekteskaplig status og nasjonalitet. Etter hvert ble de mer utfyllende.

Rundt 1900 inneholdt de følgende opplysninger (Manifestet besto av kun 1 side)

- Fullt navn
- Alder (år/måneder)
- Kjønn / gift-ugift
- Yrke
- Lese-skrivekyndig
- Nasjonalitet
- Siste bopel før emigrasjon

- Reisemål
- Om de har billett helt fram
- Hvem som har betalt billetten
- Hvorvidt immigranten har 30\$
- Om immigranten har vært i USA før, hvis ja når
- Hvem de skal til i USA
- Om de har vært straffet eller vært i fengsel
- Om de er polygamist
- Om de har arbeidskontrakt
- Helseopplysninger
- Om immigranten har et fysisk handikap.

Etter 1906 (noen brukte de gamle listene lenger enn andre) kom det enda et nytt skjema, som består av 2 sider med opplysninger om passasjerer:

- Familienavn
- Fornavn
- Alder – år/måneder
- Gift/ugift
- I stand til å lese/skrive
- Nasjonalitet (statsborgerskap) – rase
- Siste permanente bosted. Land og sted
- Nærmeste pårørende – navn og adresse
- Endelig reisemål
- Om immigranten har billett til det endelige reisemålet ja/nei
- Hvem betalte reisen?
- Om immigranten har mer enn 50\$ - om mindre, hvor mye
- Om immigranten har vært i USA før, ja/nei - hvor og når
- Om de skal til venn eller slektning, navn og komplett adresse
- Om immigranten var polygamist
- Om immigranten var anarkist
- Helsetilstand, fysisk og psykisk
- Om immigranten har fysisk handikap
- Høyde, hudfarge, hår- og øyenfarge, spesielle kjennetegn
- Fødeland og sted

Laura Thorseng, fra Oslo til Amerika

Laura Thorseng er en fin emigrant å bruke som eksempel. Hun dro til Amerika flere ganger, hun er ved et tilfelle feil-indeksert, og hun har fått påskrevet innføringen sin i skipslisten flere forskjellige koder vi kan se på.

Jeg legger først inn fornavn og etternavn – klikker på "Start Search". Som en ser oppe i hjørnet, er jeg fremdeles ikke logget inn – men kan se hvilke treff jeg får allikevel:

Laura Thorseng reiser i følge listen nedenfor minst to ganger til USA, i 1907 og i 1911.

MATCHING PASSENGER RECORDS

Below are the records that match the name you entered. If you don't find the passenger you seek on this group of records don't give up! Also, many passenger names were misspelled. You can also try clicking on the "close matches" or "alternate spellings" boxes at the top of the page to ask the system to search for spellings that have similar sound values. (e.g. Lursly, Lursli, Lurslis would all sound the same.)

Close Matches (2)	Name of Passenger	Residence	Arrived	Age at Arrival	Passenger Record	Ship	Ship Agent
1	Laura Thorseng	Hartford, Conn. U.S.A.	1911	26	Male	Oslo	Oslo
2	Laura Thorseng	US	1907	22	Male	Oslo	Oslo

Advanced Search

Jeg vet at Laura skulle ha ankommet New York også i 1903. I menyen "Passenger Search" vil du finne en meget nyttig funksjon dersom du ikke finner passasjerer din i vanlig søk, nemlig "Advanced Search".

ADVANCED PASSENGER SEARCH (1892-1924 ARRIVALS)

Please Note: The "Soundex" search requires a minimum of 3 characters for the first name and 5 characters for the last name.

Use Advanced Search to specify additional details for a passenger arriving through Ellis Island from 1892-1924. You do not need to use every field shown below, but can provide any combination of information you may have.

Passenger First Name:

Passenger Last Name:

Gender: ☐ Male ☐ Female

Approximate Year of Birth:

Year of Arrival:

Name of Town/Village of Origin:

Name of Passenger Ship:

ETHNICITY **OBS! "Ethnicity" nedenfor er beskåret!**

In addition to the parameters specified above, you may also narrow your active search by selecting one or more ethnicities from the table below. To ignore this option, leave all the boxes below unchecked and click on the "Start Search" button.

☐ Canadian	☐ Hungarian	☐ Native American	☐ Spanish
☐ Canadian	☐ Hungarian (Jewish)	☐ New Zealander	☐ Tangianese
☐ Caucasian	☐ Macedonian	☐ Newfoundland	☐ Turkish
☐ Central American	☐ Honduran	☐ Norwegian	☐ Unknown
☐ Ceylonese	☐ Hungarian (Magyar)	☐ North American	☐ Uruguayan
☐ Chilean	☐ Icelandic	☐ Norwegian	☐ Unknown
☐ Chinese	☐ Icelandic	☐ Pacific Islander	☐ Uruguayan
☐ Colombian	☐ Indian	☐ Romanian	☐ Venezuelan

Listen nedenfor viser at Laura er feil-indeksert som Laura Thorsing, derfor kommer hun ikke opp når jeg ber om et eksakt søk på Laura Thorseng.

Close Matches (1)

Name of Passenger	Residence	Arrived	Age at Arrival	Passenger Record	Ship	Ship Agent
1	Laura Thorsing	Norway	1911	19	Male	Oslo

For å komme videre inn på den enkelte personen, må du være registrert bruker. Dette er gratis og ufarlig. Dersom du ikke liker å legge e-post adressen din på sånne steder, kan du opprette en adresse til formålet for eksempel hos yahoo.no eller annen leverandør av gratis e-post-adresse.

Klikk på for eksempel "View Passenger Record" og du vil få bildet om registrering, når du har registrert deg, kommer automatisk valget ditt opp.

Her kan vi se mer av de personopplysningene som er registrert på Laura. I stedet for å gå tilbake og be om "View Ships Manifest", kan du her klikke på "View original manifest", og få opp selve skipslisten med alle de registrerte opplysningene om emigranten.

Ved å klikke på "Click to enlarge manifest" vil du få opp skipslisten forstørret i eget vindu. Ved å klikke på "View Text Version Manifest" over, vil du få opp hvordan hele siden er indeksert. Nyttig når du bruker andre medpassasjerer til å søke etter din egen emigrant.

Det kan se ut som dette koster penger, men det er kopi av originalen på papir som koster.

Senere ble det enda flere opplysninger, og manifestet besto av 2 sider (klikk på next/previous) for å komme til og se flere opplysninger. Ofte er det faktisk "previous" som gir neste side.

En av de viktigste opplysningene i skipslisten er den som er under overskriften "Whether going to..." Denne opplysningen gir oss opplysninger om hvor emigranten skal. Den kan også gi oss informasjon om andre slektninger er i nærheten. Da vet vi hvor vi skal begynne å lete i folketellinger og annet materiale senere.

Ship Image

Det er alltid interessant å se bilde og detalj informasjon om skipene våre slektninger dro med. Dette får du fram ved å klikke på "Ships Image". Husk at bildene er underlagt lov om kopibeskyttelse. Bildene kan kjøpes fra EllisIsland.org.

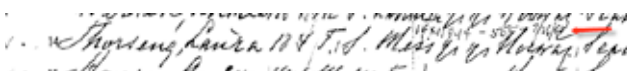

My Ellis Island File

En flott funksjon for registrerte brukere er "My Ellis Island File". Her kan du lagre funn, slik at du ikke behøver å søke dem opp igjen når du skal se på dem senere. Du kan lagre både skipslistene og bilder av båter. Dette er særlig nyttig når personer er feil indeksert, og vanskelige å finne tilbake til. Husk at bildene av båtene som ligger på Ellis Island er beskyttet av åndsverksloven.

Uforståelige tall, stemppler osv i skipslistene

Ofte ser en forskjellige koder, tall, stemppler osv i skipslistene. I 1903-listen der Laura Thorseng er å finne i Ellis Island-manifestene, finner jeg at det er notert noen tall ved henne:

Disse tallene betyr noe! Tallene er skrevet inn mye senere. Det har blitt undersøkt når hun kom til USA; og i dette tilfellet at hun har søkt om statsborgerskap. Datoen her er litt vond å lese, men det skal være 1910. Da er det mulig å finne "naturalisasjonspapirer" (søknadspapirer om statsborgerskap) på henne. Etter at en immigrant hadde bodd i USA i minst 7 år, kunne han søke om statsborgerskap (citizenship) i USA. Denne prosessen kunne ta mange år. Papirene ble skrevet ut i den staten og fylke (county) personen bodde.

En privat side som har samlet en del om hvordan du får tak i statsborgerskaps-søknader og andre relevante papirer her: <http://home.att.net/~wee-monster/naturalizationrecords.html>

Skrivefeil på navn i databasen

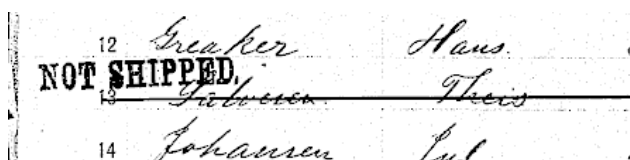
Husk at det ikke er nordmenn som har prøvd å tyde navnene på skipslistene. Det er folk fra Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige ("Mormonerne") i Amerika. Ca 12.000 mennesker har sittet og jobbet med disse listene! Det er heller ikke lest korrektur, slik at det er både skrivefeil og tydefeil. Et godt eksempel er jo her Laura Thorseng som ble Thorsing. En rask titt på Lauras medreisende fortalte for eksempel:

Lilly Clausen ble til Lilly Clansen
Gurine R. Moen ble til Gurent R. Moen
Axel Gomserød ble til Axel Gomsexod
Dette er enkle eksempler!

Husk også at det ikke finnes æøå i det amerikanske alfabetet. Bruk av disse bokstavene vil gi 0 treff. Men – ofte er det satt inn et ? i stedet for æøå. Dette er likevel ingen regel. Søren Hansen fra Nøtterøy er indeksert som S?ren L. Hansen fra N?ter?. Men altså, ingen regel. Mange stedsnavn er veldig feilskrevet. Men – disse er ikke nødvendige for søket.

De som ikke dro

Skipslisten ble skrevet før skipet forlot havn. De som hadde kjøpt billetter var notert. Det kan derfor skje at en som er med på manifestet faktisk ikke var med båten. Dette er imidlertid nesten alltid markert på selve listen. Rederiet hadde ansvaret for passasjerene helt til hadde kommet gjennom alle undersøkelser. De måtte betale "head tax" for hver passasjer, og var derfor nøye med å registrere de som ikke var blitt med på seilingen.

Noen ganger er disse passasjerene "stemplet" – slik som Theis Salvesen i dette utsnittet fra 1907, eller navnet er bare streket over med en tykk sort strek. Det kan og være skrevet "Not on Board", "Did not Sail" forkortet "N. O. B."

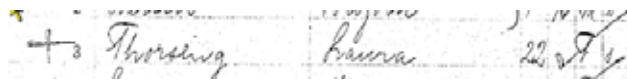
Vær imidlertid klar over at mange av de som bare er overstrøket kan ha vært om bord, men de er skrevet inn på en annen side. For eksempel kan det være at de er skrevet opp på en liste over tredje klasse – passasjerer og skulle vært blant 1. klasse passasjerer. Eller omvendt.

De som ble holdt igjen på Ellis Island.

Ikke alle fikk gå direkte ut i gaten i New York når de ankom. Dette gjaldt særlig kvinner som reiste alene

eller sammen med barn.. Disse kvinnene måtte ha noen som kunne beskytte og ta vare på dem. Dette gjaldt også barn som reiste alene.

Personer som ble holdt tilbake (detention) – er markert med en X eller "D" i venstre marg som her:

Laura Thorseng skulle i 1907 til sin onkel, men ble altså holdt igjen. Dette krysset i margin betyr at hun er notert på en liste helt bakerst i skipsmanifestet, hvor det også er notert en del andre opplysninger. For å få fram disse ekstra listene, må en bare bla seg bakover ved å klikke på "next" –

En annen grunn til at immigranten ble holdt igjen, kunne være at de ikke hadde billett til den oppgitte destinasjon. Da ble det sendt telegram til den slektningen personen oppgir, for at penger til billett skulle bli sendt. Immigranten ble ikke sluppet videre før penger til billett var mottatt.

Disse og mange andre små koder og tegn kan du lese om her: <http://www.jewishgen.org/infofiles/Manifests/>

EllisIsland.org er en fabelaktig kilde for å kunne spore våre emigranter. Ta deg tid til å se deg om på sidene, det er utrolig mye bra informasjon. En side som gir større mulighet for forskjellige søkemåter er denne: <http://www.stevemorse.org/>

Andre interessante sider relatert til Ellis Island

- <http://www.wallofshonor.org>
- <http://home.att.net/~arnielang/ship05Ellis.html>

Kilder:

- www.ellisland.org
- <http://www.jewishgen.org/infofiles/Manifests/>

Utvandringen fra Trøndelag – en prosjektbeskrivelse

AV JOSTEIN MOLDE

Brødrene Molden i Amerika. Fra v. Ole, Jakob og Aneus (oldefar). Tatt i Brookings, Sør-Dakota, 31.08.1883.

Utvandringen som fenomen har interessert meg helt siden jeg for mer enn 30 år siden fikk høre at en av mine oldefedre hadde vært to ganger i Amerika. Den andre gangen skal han ha blitt fralurt ca. 1.500 dollars, og da ble han så motløs at han avbrøt oppholdet og kom hjem. En onkel av meg hadde i sitt eie en bibel som oldefar hadde hatt meg seg, en med både norsk og engelsk tekst ved siden av hverandre. På en av de blanke sidene sist i bibelen hadde han skrevet noen ord om den første turen sin, 1880-1883, og hvor han hadde vært. Stedet Rock Dell i Minnesota var oppgitt, og etter hvert fant jeg ut at det lå i Olmsted County i den sørlige delen av staten. Senere

fant jeg ut at der bodde det en tante av ham, som hadde utvandret i 1864. Det fantes også noen bilder etter ham, hvorav ett var stort og hang innrammet hjemme hos mine foreldre. På bildet var min oldefar og to av hans brødre, og på baksiden en tekst som viste at det var tatt i Brookings, Sør-Dakota, i 1883. Hvorfor var han der? tenkte jeg. Opplysninger fra den kjente samleren av informasjon om norske innvandrere til USA, Martin Ulvestad, ga meg svaret. Her står det bl.a. om Brookings County at en onkel av min oldefar var mellom de første hvite bosetterne der i 1869.

Trønderske bosettinger i Midt-Vesten

Oldefars ene datter, Anna, f. 1890, var i live på 1970-tallet, og hun hadde tatt vare på et fotoalbum etter sin mor. Jeg besøkte henne mange ganger for å få opplysninger om hvem som var avbildet på de mange Amerika-bildene, og de fleste gjaldt søsken av oldemor som hadde utvandret. Seks av hennes syv søsken utvandret mellom 1866 og 1876, og Anna hadde fortsatt kontakt med et søskenbarn på den siden. En datter av et annet søskenbarn hadde vært på Norgesbesøk i 1963, så hennes adresse var også kjent.

Bevæpnet med disse adressene, som begge var på vestkysten av USA, i staten Washington, og med mye historisk informasjon om Rock Dell og Brookings, reiste jeg til USA i 1976 for å følge i min oldefars fotspor og finne slekt i Washington. Denne første turen til USA ble en suksess og sporen til en livslang interesse for utvandringshistorien, ikke bare til min egen slekt, men til hjembygda mi, Verdal, etter hvert til Nord-Trøndelag og til slutt til hele Trøndelag. Elleve turer til USA og utallige arkivbesøk i Norge har resultert i et stort arkiv som venter på å bli utnyttet til noe mer enn de artiklene jeg har skrevet opp gjennom årene. Min ambisjon har vært å skrive en bok om utvandringen fra Trøndelag, og det er dette prosjektet jeg har tenkt å dele med dere nå.

Prosjektet

Jeg har ovenfor antydnet at det har vært en gradvis utvikling i min interesse for utvandringshistorien. Den har ført til at jeg etter hvert tok hovedfag i historie, med en hovedoppgave om utvandringen fra hjembygda, og et års opphold ved St. Olaf College i Northfield, Minnesota, hovedkvarteret til The Norwegian-American Historical Association (NAHA). Arkivet til NAHA har vært til stor hjelp for meg og er et "must" for de som arbeider med utvandringshistorie.

Hva er formålet med å skrive utvandringshistorien til en region? I mitt arbeid med utvandringen fra hjembygda innså jeg at det ikke var nok å studere bygda isolert fra nabobygdene, så perspektivet måtte løftes opp for å få tak på mønstre i flyttinger generelt og utvandringen spesielt. Så også med utvandringen fra Nord-Trøndelag fylke, som ikke kan ses isolert fra sørfylket. Begge trøndelagsfylkene har vært, og er, del av en region med Trondheim som sentrum. Man kan også argumentere for at Nordmøre er en del av denne regionen, men jeg har valgt å se bort fra det i mitt prosjekt.

Bosettingen i USA viser at trønderne samlet seg i større eller mindre trønderkolonier, noe som for så vidt ikke er noe spesielt, idet dette er et mønster som også gjelder andre regioner (Valdres, Hallingdal,

Toten, Solør, Agder osv.). Men det understreker poenget av å se på hele Trøndelag i stedet for hvert enkelt fylke for seg.

Prosjektet vil ta for seg den viktigste utvandringsperioden, i dette tilfellet 1837-1930. Det har foregått utvandring etter 1930 også, men ikke i det omfanget som vi ser før 1930. Innvandringslovene som ble vedtatt i USA på 1920-tallet, satte en effektiv grense for masseinnvandringen som hadde skjedd før det. Boka vil i hovedsak bli todelt, der den første delen tar for seg den norske bakgrunnen, mens del to vil omhandle bosettingen i Amerika. Det vil si, det er ikke bare snakk om våre dagers USA, men også Canada. I tillegg vil annen oversjøisk utvandring bli nevnt, den som gikk til Australia, New Zealand, Sør-Amerika og Sør-Afrika.

Ifølge offisiell statistikk var det ca. 80.000 mennesker som utvandret fra Trøndelag i perioden, hvorav 47.000 fra Sør-Trøndelag og 33.000 fra Nord-Trøndelag. Med så mange mennesker vil det naturlig nok være umulig å nevne særlig mange av dem ved navn i ei bok som kanskje bare har 300 sider til disposisjon. Det vil måtte begrense seg til viktige enkeltpersoner og ellers en og annen som kan tjene som eksempler på generelle trekk. Dette er et evig dilemma i slike bøker, særlig de som henviser seg til det allmenne publikum. Og det er ei slik bok jeg vil skrive. Leserne vil naturlig nok lete etter informasjon om slektninger som utvandret, men de fleste vil bli skuffet. Her er det at lokale undersøkelser kommer disse leserne i møte. For Trøndelag har det så langt kommet ut bøker som dekker utvandringen fra Soknedalen, Melhus, Skaun, Orkdal og Beitstad. Disse har kommet i årene 1996-2004. En rekke artikler er dessuten skrevet i lokalhistoriske publikasjoner i nær sagt alle trønderske kommuner. Men selv disse utgivelsene skrapet bare overflaten i det store materialet som finnes.

Hva så med det engelskspråklige publikummet? Dette er et annet dilemma. Ei bok utgitt i Norge skrives normalt på norsk, med enkelte unntak for fagbøker. Jeg har sett utvandringsbøker som har en parallell engelsk versjon ved siden av den norske, og andre som har en engelsk oppsummering i slutten av hvert kapittel, eller i et eget kapittel til slutt. En separat engelsk oversettelse er en mulighet, men da skal man ha et amerikansk forlag i ryggen som forventer at boka har et kommersielt forsvarlig salgspotensiale. Jeg lander trolig på en engelsk oppsummering i slutten av hvert kapittel.

Noen funn

De to mest kjente utvandrerne fra Trøndelag er nok Ole Rynning fra Snåsa og Hans Barlien fra Beitstad, som begge utvandret i 1837, med båter fra henholdsvis Stavanger og Bergen. Særlig Rynning fikk stor betydning for den senere norske utvandringen, ettersom han skrev en reisehåndbok for utvandrere basert på sine erfaringer etter ankomsten i Amerika. Hans tidlige død (1838) har nok hatt sitt å si for at utvandringen fra Snåsa ble liten, men Barlien kan på sin side trolig sies å ha påvirket andre deler av trøndersk utvandring. Han skrev brev tilbake til slekt og venner fulle av lovord om Amerika og ba dem komme etter, men selv om folk var skeptiske til innholdet i dem, var det noen som festet seg ved det. Hans tremenning Elling Henriksen Spillum (hans kone var også tremenning) ledet en gruppe av utvandrere i 1846 fra Namdalen og ble inspirator for senere utvandring derfra. Med ham og hans følge kan vi si at utvandringen fra Trøndelag for alvor hadde begynt.

Spillum-følget bosatte seg på Yorkville-prærien like vest for Milwaukee i Racine County, Wisconsin, og denne kolonien ble et gjennomfartssted for senere trøndere, i alle fall de første 10-15 årene. Derfra spredte bosettingen seg gradvis vestover, i takt med den allmenne forflyttingen vestover. Andre deler av Wisconsin fikk sine trønderkolonier, som Koshkonong i Dane County, byene La Crosse og Eau Claire, med omliggende områder, St. Croix County og Barron County. De fleste av disse ble etablert på 1860-tallet. Men allerede tidlig på 1850-tallet var det noen som fant veien til Iowa, først og fremst til Allamakee County og Winneshiek County i nord, mot grensa til Minnesota. De første kom fra Yorkville, hvor de hadde stoppet en stund.

Fra disse county-ene var veien kort inn i Minnesota, og til tilgrensende Houston County og Fillmore County. Til dette grenseområdet var det en overvekt av innvandrere fra Stod i Nord-Trøndelag og Gauldalen/Røros i Sør-Trøndelag som fant veien de første årene. Et annet tidlig trøndersettlement i Minnesota var Goodhue County, hvortil de første må ha kommet i 1856. Og disse kom fra Koshkonong i Wisconsin, bestående av bl.a. pionerer fra den første utvandringen fra Meråker og Hegra i 1854. Allerede i 1857 kom det et stort følge direkte fra Stjørdal til Goodhue, og flere fulgte etter hvert. Dette countyet ble et nytt knutepunkt for trøndersk innvandring, idet flere grupper startet her med sikte på å finne nye steder å bosette seg. Her kan nevnes reisemål som Jackson County, Lac Qui Parle County, Otter Tail

County og Todd County, alle i Minnesota, og Minnehaha County i Sør-Dakota. Alle disse gruppene forlot Goodhue i årene 1866-1871. Samtidig gikk det ut grupper fra det sørlige Minnesota/nordlige Iowa, til nytt land i Minnesota. Disse første bosatte seg hovedsakelig i Pope County, men senere grupper beveget seg lenger nordvestover, til Norman County.

Som del av den store bosettingsbølgen etter borgerkrigen (1861-65) ble også flere andre områder av Sør-Dakota (egentlig ble Nord- og Sør-Dakota egne stater først i 1889) bosatt av trøndere. Disse var

Lincoln County, Turner County, Union County, Yankton County og Brookings County. Det var særlig sørtrøndere som slo seg ned i Lincoln, Turner, Union og Yankton (Oppdal, Fosen). Jeg har allerede nevnt at noen av de første i Brookings County var fra Verdal (1869), mens senere innflyttere kom fra flere områder.

I forlengelsen av bosettingen av Norman County, Minnesota, fortsatte trønderne over i nabocounty-ene i Nord-Dakota, Traill County og Cass County. Det var tidlig på 1870-tallet at bosettingen for alvor begynte her. Foreløpige resultater tyder på at

nordtrønderne var i majoritet blant trønderne i denne staten.

Den vestlige bosettingen fulgte ikke geografien alltid. Vestkysten av USA, som jo ligger et godt stykke fra Midt-Vesten, ble befolket tidlig, særlig som følge av gullfunnene i California i 1848. Det er ikke kjent noen tidlig trøndersk bosetting av betydning her, men i Washington finner vi en meget tidlig trønder. Han het Martin Taftezon og skal ha bosatt seg på Whidbey Island i Island County i 1850. Han var født på Bakklandet i Trondheim i 1821, men familien bodde på Levanger og i Finnmark. Det var i Finnmark han bodde da han flyttet ut og etter hvert kom til USA, som sjømann, i 1847. I alle fall, han skal ikke selv ha foranlediget noen trøndersk innvandring dit, for det var først fra 1870-/1880-årene at nordmenn for alvor begynte å komme til dette området, deriblant trøndere. Det var særlig i Skagit County og Snohomish County at de slo seg ned, og sørtrønderne ser ut til å ha vært i flertall her.

Tilbake i Midt-Vesten må også staten Michigan nevnes som bosted for trønderne. Til Muskegon County kom det nordtrøndere i 1864, og flere fulgte i årene etterpå. Lenger nord, på den øvre halvøya (Upper Peninsula), var det i hovedsak sørtrøndere som slo seg ned i Marquette County, fra 1870-tallet, med byen Ithaca som sentrum.

Generelt for de stedene jeg har nevnt, var at den trønderske bosettingen i hovedsak var jordbruksbosetting. Men det var også mange som slo seg ned i byer. Her må vel Chicago og Minneapolis nevnes som viktige steder for trønderske innvandrere, men det er vanskelig å få noe begrep om omfanget av bosettingen her, på grunn av byenes størrelse. New York ser ikke ut til å ha vært noe foretrukket sted for trønderne å slå seg ned på. Det var noen som kom til Canada, og da i hovedsak på 1900-tallet, men kil-

Ole O. Jermstad med kona Randi og barna, fra v. Alfred, Ole jr., Anna og Edward. Tatt i Brookings, Sør-Dakota 1889.

desituasjonen er ikke så god her som i USA, så det er vanskeligere å foreta gode nok undersøkelser.

Regionale forskjeller

Den trønderske utvandringen kom sent i gang og var av mindre omfang enn mange andre steder av landet. Sett i forhold til folketallet lå den på landsgjennomsnittet. Men på regionnivå er det til dels betydelige forskjeller. I antall var utvandringen størst fra Stjør- og Verdal fogderi, og innenfor dette igjen var det Stjørdalsdalføret som avga flest utvandrere. Den relative utvandringen derfra var stor, også sammenlignet med andre deler av landet, særlig før og like etter borgerkrigen. Utover på 1880-tallet var utvandringen fra Trondheim størst, mens Orkdal fogderi hadde størst relativ utvandring i det første tiåret på 1900-tallet. Minst var utvandringen fra Inderøy fogderi. Disse regionale forskjellene vil bli belyst i boka.

Hvordan gikk det med trønderne?

Et hovedpoeng med boka vil være å vise hvordan det gikk med trønderne som utvandret. Bosettingen har jeg nevnt, men hvilke yrker valgte de, hvem giftet de seg med, hvordan trivdes de i sitt nye hjemland, hvor mange og hvem kom tilbake til Norge? Dette er noen av spørsmålene som vil bli forsøkt besvart.

Min oldefar var altså en av dem som kom tilbake, selv om han på den siste turen i 1892-95 egentlig hadde til hensikt å utvandre for godt, sammen med familien. Hans onkel i Brookings, Ole O. Jermstad, utvandret i 1868 som ungkar fra Leinstrand sør for Trondheim, hvor han i noen år hadde bodd, som forpakter av Ust gård. Men med på turen var hans framtidige kone, Randi Ust, og de giftet seg i Olmsted County, Minnesota, hvor altså hans søster, Guruanna Trygstad, og hennes familie bodde. Våren 1869 forlot Ole og Randi

Rock Dell med kurs for Sør-Dakota, sammen med Verdalsfamilien Nils og Kristianna Trygstad og deres 6 sønner. Ole slo seg ned som farmer like utenfor byen Brookings og han og kona fikk der fire barn. Bare ett av barna, sønnen Ole jr., ble gift, og han fikk én datter, Ruby, f. 1904. Det var henne jeg kom i kontakt med i 1976, og fram til hennes død i 2003 besøkte jeg henne flere ganger. Hun var stolt av sitt norske opphav og hun delte gavmildt med meg av sitt oppsamlede slektsmateriale. I dette fant jeg et håndgripelig bevis på at min oldefar hadde vært der: et visittkort med hans navn påtrykt. Likeså hadde hun tatt vare på brev skrevet fra slekt i Verdal til bestefaren. Det er slike små funn som gjør utvandringshistorien så nær og levende. Anekdoter av denne typen blir det dessverre ikke anledning til å ta med så mange av i ei bok som den jeg har tenkt å skrive.

Jostein Molde er historiker, og sekretariatsleder i Landslaget for lokalhistorie, og kjent for mange som redaksjonssekretær i tidsskriftet Heimen. Her presenterer han noe av det stoffet han har samlet, og som skal danne grunnlaget for hans planlagte bokutgivelse om utvandringen fra Trøndelag.
jostein.molde@hf.ntnu.no

AMERIKASTOFF I NORSKE LOKALAVISER

AV OLAV TYSDAL, UNIVERSITETET I STAVANGER

I historiemetodeboka *Fortida er ikke hva den en gang var* skriver Knut Kjeldstadli at aviser og tidsskrifter er uvurderlige kilder for mange formål. Som eksempler nevner han at man i aviser kan komme på sporet av interessante politiske saker, finne real-opplysninger og få inntrykk av holdninger i tiden. Etter selv å ha brukt *lokalaviser* i flere sammenhenger, er det lett for meg å være enig i Kjeldstadlis generelle betraktninger om denne kildekategorien. Vi bruker historiske kilder – rester eller levninger fra en tapt tid – til å rekonstruere fortida. Hensikten med denne artikkelen er å ta opp noen sider ved det å anvende lokalaviser som historiske kilder med særlig vekt på det migrasjonshistoriske og genealogiske perspektivet.

Hva er det lokalavisene inneholder som kan være av interesse for studier av fortida? Dette er et omfattende spørsmål som jeg etter min relativt begrensede bruk av denne kilden, ikke kan gi et fullstendig svar på. Generelt kan vi si at disse avisene først og fremst fanget det som rørte seg i det lokalsamfunnet de var ment å skulle dekke, ikke ulikt slik lokalaviser i våre dager gjør. Over tid er det dessuten mye som tyder på at den lokale vinklingen ble mer og mer framtreddende. Det var i alle fall inntrykket jeg satt igjen med etter en systematisk kartlegging av 'amerikastoff' i fire lokalaviser fra Karmundområdet (*Konsekvenser av utvandringen til Amerika. Amerikastoff i norske lokalaviser*, Heimen bd. 36, 1999, s. 13-30). Mens generelle riks- og internasjonale nyheter og meldinger utgjorde

en ikke ubetydelig del av innholdet i *Karmundposten* i 1870-80 årene, var denne typen stoff nesten fraværende i *Karmøy Bladet* i årene fra 1957 til 1964. Dette var ikke et overraskende funn. I løpet av siste halvdel av 1800-tallet da mange småsteder fikk sin egen avis, oppnådde disse ofte en nærmest enerådende stilling som nyhetsformidlere for 'sitt' distrikt. Da konkurransen om lesernes oppmerksomhet ble større, først fra region- og riksavisene, senere også fra radio og fjernsyn, svarte lokalavisene med å konsentrere seg enda mer om det som de var best på – det lokale stoffet.

Vurdert i en lokalhistorisk sammenheng er det ingen grunn til å beklage at lokalavisene ble mer og mer lokale. Ble forholdene små nok, kan det se ut som at redaktørene ofte mente at selv den minst nevneverdige hendelse kunne være verdt trykksverten. Mange av disse oppslagene vil nok isolert sett, først og fremst være av kurios interesse. I sum kan de likevel bidra til å tegne et langt mer nyansert bilde av forholdene og utviklingen i mange lokalsamfunn og på den måten bidra til å utfylle den 'gjennomsnittsversjonen' som de makrohistoriske framstillingene i oversiktsverkene naturlig nok er preget av. Dermed er vi faktisk inne ved noe av kjernen i begrunnelsen for å drive med lokalhistorie eller kanskje retttere *mikrohistorie*, nemlig engasjementet i 'levde liv'. Ikke minst på dette feltet tror jeg at tekster hentet fra lokalaviser, kan ha noe viktig å bidra med.

Hva konkret kan en finne av stoff i lokalavisene? Populært kan vi si

at redaktørene tok med 'alt mulig'. Mangfoldet av stoff gjør det vanskelig å rubrisere. I den tidligere nevnte studien fra Karmund var det overordna søkekriteriet 'amerikastoff'. Det fant jeg i *alle* de 563 avisene som ble undersøkt i den nesten 100 år lange perioden studien omfattet. Materialet ble ordnet i følgende kategorier:

- Meldinger om/fra Amerika
- Nordmenn i Amerika. Amerikabrev
- Om utvandringen
- Næringslivsmeldinger
- Annonser for varer og tjenester
- Kultur

Meldingene om/fra Amerika ble en svært generell kategori. Flertallet av disse oppslagene var sakset fra norsk- og skandinaviskspråklige aviser i Amerika. Henvisninger til "New-

Spar Tid og Penge
ved at gaa med
Inman-Liniens
Emigrant- & Kongelige Post-
Dampskibe til
Amerika.

Denne meget yndede Linie ekspederer ugentlig fra Liverpool til New-York direkte som før flere af dens store og prægtige Dampskibe. Gjennemgangsбилеттер udstedes til Chicago og alle Stater i Amerika samt Canada paa de bedste Betingelser, indbefattende alle Udgifter fra Norge og helt frem til Amerika. Bedste Dampskibsbefordring og hurtigste Jernbane. Afgang fra Christiania hver Fredag. For nærmere Oplysning behøve man at henvende sig til de i Landdistrikterne lovlige ansatte Agenter eller til

William Inman.
Jernbanetorvet No. 2, Christiania.
NB. Barn under 12 Aar bør medbringe Dødbilletter.

Annonse for Inman-linjen i Karmundposten, 17. august 1872

yorkerblade” eller ”De amerikanske blade” viste også at amerikansk presse ble brukt som kilder, på samme måte som den norskamerikanske immigrantpressen.

Mens det var få oppslag i den neste kategorien *Nordmenn i Amerika*.

Amerikabrev i det eldste materialet, så økte disse sterkt utover på 1900-tallet. Det er verdt å merke seg at de forholdsvis få oppslagene av denne typen i 1870-80 årene, nesten utelukkende inneholdt *genealogiske* opplysninger, først og fremst dødsmeldinger om kjente norskamerikanere, av disse flere med lokal tilknytning.

Nordmenn i Amerika. Amerikabrev viste seg altså å være en ’sterk’ kategori gjennom hele undersøkelsen.

Det genealogiske materialet fikk etter hvert mer konkurranse, men var sterkt representert også i lokalavisene på 1900-tallet, særlig i den siste perioden fra 1957 til 1964. Tatt i betraktning at det samlede antallet emigranter fra Norge til Nord-Amerika var om lag 850.000, var ikke dette overraskende. Minst 80-90 prosent av disse inngikk i *kjedemigrasjonsmønstre*. Helt fra pionertida og langt inn på 1900-tallet var det prairiejorda i de ’norske’ statene i øvre midtvesten som lokket det store flertallet av immigranter fra Norge, men etter hvert ble også byene mer attraktive reisemål. Utvandringen av fiskere først til *New York* og *New Bedford* på Østkysten, senere *Seattle* med forbindelser nordover mot *Alaska* på Vestkysten, kan nevnes som et annet eksempel på et lite, men livskraftig kjedemigrasjonsmønster.

En sterk og vedvarende kontakt med hjemlandet er nettopp ett av de viktigste kjennetegnene ved denne migrasjonstypen. For den stadig voksende skaren av tilårskomne andre-, tredje-, fjerde- og femtegenerasjons norskamerikanere ble gamlelandet omfattet med større og større interesse. Den gode økonomiske utviklingen som mange opplevde etter andre verdenskrig, sammen med bedre og billigere transporttilbud og en fornyet interesse for emigrasjon fra noen områder, bidro til at båndene hjemover ble ytterligere styrket. Også lokalavisene, med *Karmøy Bladet* som et eksempel, fanget opp denne utviklingen, og ble en viktig kommunikasjonskanal mellom sitt lokale distrikt i Norge og Amerika.

For lokalavisene i Karmsund-området var utvandringen et stadig tilbakevendende tema i den snaue hundreårsperioden fra 1870-årene som jeg undersøkte. Selv om omfanget av dette stoffet var beskjedent i 1960-årene, falt det derfor helt naturlig å ta med en egen kategori *Om utvandringen*. Det gikk også tydelig fram at mange av de holdningene til fenomenet emigrasjon som kom til uttrykk i avisene, endret seg over tid. På den måten reflekterte lokalavisene også på dette området, den utviklingen som fant sted i samfunnet for øvrig.

Mye av emigrasjonsstoffet i 1870-80 årene var begrenset til statistikk. Avisene meldte hvor mange emigranter som hadde reist, hvor mange skip de hadde reist med osv. Dette

Karjoler i Ublandet. For nogen Tid siden meddelte vi, skriver „Dr. M.“, at Hr. Boanfabrikant Høffermehl hersteds havde affendt endel Karjoler til Sydafrika. Dette er blevet observeret i Amerika, og fra Houston & Texas Centr. Railw. Comp. er nu indløbet Høffermehls om ikke Andrianen ogsaa vil sende Andanne, Karjoler over til Texas, leverede i Galveston da det antages, at den Slags Kjøretøi vil passe aldeles fortreffeligt i dette Land. Her andrer sig altsaa formentlig et nyt Marked for vor Industri.

Kort notis om immigrasjonen til og via New York i Karmsundposten 26. mai 1881

Mandag den 9de Mai indtraf der til Newyork 6 Dampere med 6321 Udvanterere for det meste Tyskere. Antallet af Emigranter fra Europa antages i Mai d. Har at ville overflige 70,000. Arbeidsbureauet i Castle Garden melder, at der er god Efterspørgsel efter Arbeidskraft, især Landarbeidere og Tjenestefolk. Tilstrømningen af Udvanterere er bleven saa stor, at Castle Garden ikke mere kan rumme dem, hvorfor der er blevet slaet endel Telt op i den nærliggende Battery-Park. Man har forhaaret, at Jernbanerne skulde for den store Moble Udvanterere veksle, da de fleste alligevel kun bliver nogle faa Timer i Newyork.

Karjoler til utlandet. Karjoleksporten fra Norge ble vel neppe særlig omfattende, men denne meldingen i Karmsundposten fra 22. juni 1882 viser at det forekom både til Sør-Afrika og Amerika.

Dødsfald i Amerika. Brev til Jacob M. Aadland, Karmøen, meddeles, at deres søn Nils Olaf er omkommet ved et ulykkestilfælde. Han fandtes død paa sporvoognstinnerne. Noget nærmere om ulykken vides ikke.

Melding om dødsfall i Amerika i Karmøens Tidende, 25. august 1906

Udvandringen
 lar til at skulle bli overmande stor-
 inar — det er det triste bud, som
 kommer fra de fleste bygder her i
 landet. Nu sidst fra Gudbrandsda-
 len, hvorfra meldes om stort ameri-
 knopbud af arbejdsfor ungdom.

Synspunkter på den omfattende
 utvandringen i Karmøens Tidende fra
 11. april 1907

**Fra en af de mange, som
 har reist til Amerika.**

Til „Tidende“ skrives:
 Newyork, 16de mai.
 Dr. redaktør!

Da der fra Norge udvandre en
 hel mængde af vore bedste kræfter
 for at prøve lykken i det fjerne ve-
 sten, vilde det maaske være af inter-
 esse at høre lidt om de forhold der-
 over, der kan ha interesse for nord-
 mændene.

De fleste har muligens kjendte
 eller paatrængende et eller andet sted
 inde i landet og ved, hvad de rejser
 til; men mange er de, som kun tæn-
 ker som saa:

„Kommer jeg først til Amerika,
 saa blir jeg nok rig, — næsten før
 jeg selv vet af det!“ Raskt det var
 slig for 70 aa siden, men ikke nu
 længer.

Nedskriveren heraf har havt an-
 ledning til at studere emigranterne i
 længere tid og skal i korthed meddele
 nogle indtryk.

Hver eneste dag kommer der
 emigranter i hundredevis — mange
 kommer fra norden og mange fra
 andre launde; men det overvelende
 antal er italienerne. Disse sidst
 strømmer ind som myrer — de fle-
 ste fillede, alle med en skidden strie-
 sæt paa ryggen, og alle er de for-
 nolede med at tjene det halve eller
 tredjeparten af, hvad skandinavierne
 venter at faa. Der er nu i disse
 dage streik i en af de største fa-
 brikker, og hvad betyder? Nogle ti-
 mer efter var alle pladse optagne af
 italienerne!

De skandinaviske arbejderkontorer

Råd og vink for den som måtte ha
 migrasjon i tankene. Karmøens
 Tidende, 12. juni 1907

var en nøktern rapportering om det
 som faktisk skjedde. I en lokalavis
 som Karmsundposten fant jeg ikke,
 kanskje litt overraskende, noe i nær-
 heten av en debatt om emigrasjonens
 positive eller negative sider. Utvand-
 ringen var jo et sterkt omseggripende
 samfunnsfenomen i disse årene. Emi-
 grantstrømmen gikk særlig strid som
 for eksempel i 1882, da landet hadde
 en negativ naturlig befolkningsvekst
 ved at antallet som dro var høyere enn
 fødselsoverskuddet.

Etter en slakk i 1890-årene med
 konjunkturedgang i USA og bedre
 tider her hjemme, ble emigrasjonen
 igjen omfattende i det første tiåret
 av det 20. århundret. Selv om mange
 fremdeles dro fra de gamle kjerneom-
 rådene med Oppland fylke som det
 viktigste, reiste relativt sett flest fra
 Agder-fylkene og Rogaland. For ek-
 sempel var det årlige gjennomsnittet
 utvandrere fra Vest-Agder i perioden
 1901-10, drøyt 16 per 1000 middel-
 folkemengde.

Lokalavisen *Karmøens Tidende*
 rapporterte om denne økende utvand-
 ringen bla. ved å vise til statistikk.
 Men i motsetning til tidligere ble også
 emigrasjonen som fenomen, tatt opp.
 Et oppslag fra mars 1905 ble innledet
 på denne måten: ”En slem Feber har
 raset her siden Nytaar, mange er blit
 dens Bytte, medens andre har staat det
 over. Det er den saakaldte Amerikafe-
 ber, som har tiltat i det siste mer enn
 noengang før.” Det manglet ikke på
 advarsler. Folk ble rådet fra å reise.
 Mange av disse ble sendt avisene fra
 lesere som allerede var utvandret og
 som slik sett, visste hva de snakket
 om. Andre fnyste av disse rådene.
 Riktignok var immigranttilværelsen
 preget av store utfordringer og tunge
 tak, men slik var det også for de
 som valgte å bli i et land preget av
 ”[...]dyrtid, dårlige boforhold og
 overdreven klasseforskjell.”

I et lengre følelsesladet innlegg
 tok signaturen ”Liv” opp litt av den
 rådende tidsånden. Ungdommene ble
 beskyldt for at de rev seg løs fra ven-
 ner og kjenninger, fra hjem og fedre-
 land og dro av sted særlig til Amerika.
 Bånd ble brutt, men så viste det seg
 at de heller ikke i det fremmede fant
 seg til rette. Vel kommet hjem igjen,
 gikk det ikke lange tida før de på nytt
 lengtet ut. De var blitt rotløse. De
 hørte ikke til noen steder.

”Er det sandt? Spør vi fru Kjels-
 berg. — At jeg av fri vilje i to døgn
 oppholdt mig paa *Ellis Island* for at
 se paa forholdene der? Ja, det var nu i
 sommer paa hjemveien fra Washing-
 ton-kongressen.” *Karmøy Posten* fra
 2. mars 1926, formidlet fru *Kjelsbergs*
 opplevelser fra dette ’studieoppholdet’
 på immigrantstasjonen Ellis Island,
 som kanskje er like kjent som *Tårenes*
øy, og ligger ved Frihetsgudinnen på
 havna i New York. Emigrasjonen fra
 Norge i 1920-årene var i enda sterkere
 grad enn tidligere, geografisk knyttet
 til Sør- og Vestlandet. Samtidig må en
 huske at det innenfor dette området
 var store lokale forskjeller med
 hensyn til intensitet og at Karmsund
 var en av de viktigste lokalregionene.
 Det var derfor ikke overraskende å
 finne en hel del generelle oppslag om
 utvandringen i lokalavisene fra disse
 årene. Problemer knyttet til utvand-
 ring for trengende som kom i stand
 ved hjelp av kommunal støtte, og
 spørsmål knyttet til USAs innføring
 av kvoteregulering av immigrasjonen
 kan nevnes som to eksempler på saks-
 felt som avisene var opptatt av.

Det mest påfallende i amerikastof-
 fet i lokalavisene på 20-tallet ser
 likevel ut til å ha vært den sterke
 økningen av ’familiemeldinger’.
 Det gjaldt oppslag om at den og
 den feiret et rundt tall eller av typen
 ”Skudenespar i Amerika feirer dia-
 mantbryllup”. Karmøyposten skrev
 om *Hans Hanson Næs* og hustru [sic.]

den 12. mai 1925. De jubilerende var hhv 84 og 83 år gamle, var født og ble gift i Skudenes i 1865. Paret utvandret i 1876. De hadde bodd i og omkring *Decorah, Iowa*, der Hanson hadde livnært seg som snekker ”indtil kræfterne begyndte at svigte”. 21. mai 1926 var det et tilsvarende oppslag da om gullbrudeparet *Salve og Amalie Aakre*. Avis trykket et lengre ’referat’ fra den store festen i anledning denne begivenheten. Omtalen var sendt fra en av avisas abonnenter i *Mentor, Minnesota*. Mange av gjestene nevnt med navn.

Meldingene om dødsfall blant norskamerikanerne dukket opp i økende antall. Disse ble tatt inn som ordinære dødsannonser og i en del tilfeller bla. for personer som på noe vis hadde utmerket seg ”over there”, gjerne i kombinasjon med en nekrolog. Det er også interessant å registrere at forhold med tilknytning til emigrasjon ofte nevnes i omtaler av personer som for det meste eller hele sitt liv har bodd i Norge. Det kan for eksempel dreie seg om barn som har utvandret som i nekrologen til *H.J. Hansen*, trykket i *Karmøyposten* 18. desember 1924. Her ble det opplyst at ”Hans ældste søn, Sven, som har været i Amerika i mange aar, nu er på vei hjem[...]”. I tillegg kan vi lese at Hansen hadde 12 barn, hvorav det fremdeles levde en datter og fem sønner. ”Datteren og[de]4 sønnerne opholder sig i Amerika, og de har alle tat sig vel frem der borte.”

Som et annet eksempel kan nevnes nekrologen over *Mathias Olson Kvilhaug*. Den var sakset fra den norskamerikanske avisen ”*Visergutten*” og ble gjengitt i *Karmøysposten* 11. januar 1928. Olsen Kvilhaug ble bare 49 år gammel. Det som er særlig interessant, sett ut fra en genealogisk synsvinkel, er alle de personopplysningene som ble gitt i denne nekrolog. Vi får vite navnet på den dodes

Amerikabrev til Skudenes Avis.

Eg fekk høyra at Skudenes har fått seg avis og når eg samstundes fekk sjå den og, rann det i meg at eg skulle freista å skriva noke å senda slik at de som heime er kunne få høyra litt ifrå dette landet. Eg ser det ynskjes at bladet må verta eitt binneledd millom utvandra Skudenes-buar og heimstaden, og nå vil eg gjera mitt til at iminsto eg vil halla sambandet med heim-plassen med det same.

Der kunne vera mykje som de som er heime ville høyra om, og mængt eg kunne vilja fortelja om, men for det fyrste veit De

er eitt undarlegt landskap — bere rhøge haugar så langt auga kan sjå, og i mest alle desse haugar har mor natur gjøymt sine rike skattar i form av jern, koppar, kol, jordolja o. s. b. Skattar som menneskene grev fram og storparten av desse som treng vidare foredling vert ført til Pittsburgh eller omliggande byer for der å verta omskapa til nyttige ting, og gir arbeid for hundretusen av mennesker. Pittsburgh ligg altså i det vestre Pennsylvania, der dei to store elvane Alleghany og Monangahela møtes. På den sokalla «Golden tri

I august 1928 kom Skudenes Avis med sitt første nummer. Avis overlevde bare i vel ett år. Her et brev fra en begeistret leser i Amerika

kone og alle hans 12 barn! Likeledes ble det gitt opplysninger om navn og bosted for fire søstre i Norge. Det kan ellers her være på sin plass å nevne at *norskamerikanske* aviser, hvorav *Visergutten* var en av svært mange, kan være de rene skattkister som kilder til kunnskap om norskamerikansk immigranterfaring i alminnelighet, men også når det dreier seg om å finne stoff av genealogisk karakter. Langt på vei må det samme sies å gjelde for *amerikanske* lokalaviser, særlig fra de immigrantsamfunnene som ikke hadde sin ’egen’ avis. Her vil jeg trekke fram som et ferskt eksempel, boka *Norske småbyer på prærien. En kulturhistorisk studie*, av Odd S. Lovoll og utgitt på *Forlaget Vett & Viten*, høsten 2005. I denne studien som strekker seg fra pionerbosettingen i *Vest-Minnesota* i 1860-årene og helt fram til i dag, er Lovoll en flittig bruker av de amerikanske lokalavisene som etter hvert kom ut i de tre byene som står i sentrum for framstillingen, hhv *Benson* i *Swift county*, *Starbuck* i *Pope county* og *Madison* i *Lac qui Parle county*.

Om *fru Anna Sofie Osmundsen* som døde i slutten av januar 1929, sto det å lese i *Karmøy Posten* at med henne var en god og varmhjertet kvinne vandret bort. Videre at hennes mann, *O. Osmundsen*, for tre år siden var kommet hjem etter i 35 år å ha tjenestegjort i det amerikanske fyrvesenet, stasjonert utenfor Charleston! I april samme år meldte *Karmøysposten* at *Ole H. Holland*, født på *Sand-Håland* i Skudenes 13. januar 1855, var gått bort. Som tilfellet var for mange immigranter, hadde også Holland flyttet mye rundt etter at han som tiåring kom til USA. Alle disse flyttebevegelsene fram til at han for godt slo seg ned i *Mc Callsburg, Iowa*, er kort omtalt i nekrologen.

Disse tendensene mht stoffutvalget i de lokalavisene som jeg undersøkte, forsterket seg i løpet av den siste perioden. Det var i alle fall det inntrykket som jeg satt igjen med etter å ha gått gjennom 72 utgaver av ukeavisen *Karmøy Bladet* fra årene 1957 til 1964. Dette var en lokalavis som vel må sies å ha ligget tett opp

mot det vi i dag forstår med den typen av publikasjoner. I 1950-årene var avisbransjen og folks avisvaner endret sammenlignet med siste halvdel av 1800-tallet, begynnelsen av 1900-tallet og i mellomkrigsårene. Redaktøren understreket da også at Karmøy Bladet ikke på noen måte kunne konkurrere med dagsavisene.

Kun i *tre* oppslag ble fenomenet utvandring tatt opp i løpet disse årene. Det er på en måte forståelig da utvandringen for landet sett under ett, angikk ytterst få. På den annen side litt overraskende ettersom emigrasjonen nettopp fra Karmøy fikk en liten renessanse i 50-årene. Totalt ble det registrert i underkant av 700 emigranter fra de sju kommunene i løpet av 20-årsperioden fra 1945 til 1965. Da var folketallet i slutten av perioden kommet opp i vel 20.000. Men her var store lokale forskjeller. Hvis en bryter ned tallene så viser det seg at nesten halvparten, nærmere bestemt 284 av disse snaut 700 emigrantene, var fiskere fra *Åkra herred* på vestkysten av Karmøy. Det er ellers grunn til å tro at dette er minimumstall. Det var nemlig slik at mange fiskere fra Karmøy faktisk pendlet mellom Norge og USA og på den måten ikke kom med i den offisielle emigrantstatistikken. Det var derfor kanskje heller ikke så overraskende at de få oppslagene som jeg fant med tilknytning til emigrasjonen i disse årene, nettopp dreide seg om denne pendlertilværelsen for fiskerne. Karmøy Posten skrev 1. februar 1957 at de første fiskerne nå var på vei vestover etter jule- og vinterferieopphold i Norge. Forbedringer på transportsektoren gjorde denne pendlingen enklere. Avisen meldte at flere og flere reiste med fly. Fortjenestemulighetene var gode, men ettersom flere reiste uttrykte avisa bekymring for en "[...]ytterligere blodtapping av arbeidskraften i jordbruket, som er så altfor "tappet" fra før."

Tilsvarende som jeg overfor har gitt flere eksempler på særlig fra 20-tallet, så var det svært mange oppslag i kategorien *Nordmenn i Amerika*. *Amerikabrev* i årene 1957-64. Disse meldingene som ble trykket under den faste vignetten "Familienytt", var i stort flertall sammenlignet med de andre kategoriene. Dette gjaldt særlig de mange dødsfallene i den store norskamerikanske befolkningen. Ved den føderale folketellingen i 1990 oppga nesten fire millioner amerikanere *norsk* som sin første eller andre etniske tilhørighet. I Karmøy Posten ble det da også jevnlig trykket lange lister med navn på karmøybuer som hadde vært på besøk eller skulle besøke gamlelandet. Mange skrev brev om sine opplevelser i forbindelse med reisene. Disse ble trykket i avisa. Innenfor denne kategorien plasserte jeg også flere intervjuer med hjemvendte norskamerikanere.

Jeg har i denne gjennomgangen forsøkt å få fram at lokalaviser kan være spennende og nyttige kilder også hvis en arbeider med ulike sider av norsk emigrasjonshistorie. Mine egne studier av noen 'tilfeldig' valgte lokalaviser har vist at amerikastoffet innholdsmessige endret seg fra 1870-til 1960-årene. I det eldste materialet fra 1870-80 årene forholdt avisene seg til det omfattende samfunnsfenomenet som masseemigrasjonen var, på en nøktern, refererende måte. De stilte seg stort sett nøytralt til om det valget emigrantene tok, om det var rett eller galt. Samtidig formidlet avisene praktiske råd og vink for eksempel med hensyn til hvem som burde dra eller la det være, alt i god folkeopplysningsånd. I forbindelse med den tredje store bølgen i masseutvandringen fra Norge, fra begynnelsen av 1900-tallet, var avisene på en helt annen måte enn tidligere opptatt av selve fenomenet emigrasjon. Var det til gagn eller tap for landet, var det slik at emigrantene sviktet fedrelandet og hvordan gikk

det med de som kuttet røttene og dro?

Parallelt fikk også det genealogiske stoffet fra Amerika større og større plass. Dette sier bla. noe om det viktige bindeleddet som lokalavisene i økende grad, kom til å være mellom Norge og 'Det Norske Amerika'. Det er ganske symptomatisk i alle fall i mitt materiale, at i den faste spalten "Familienytt" i Karmøy Posten på slutten av 1950- og begynnelsen av 1960-tallet, så er det nesten like mange meldinger om norskamerikanske familier som norske. Nå skal det legges til at Karmsund-området nok var litt spesielt med en særlig sterk tilknytning til Amerika. Jeg vil likevel ikke se bort fra at tilsvarende søk i lokalaviser i den samme perioden fra andre deler av landet, kunne gi et noe tilsvarende bilde. Jeg har også så vidt vært inne på at både norskamerikanske aviser og amerikanske lokalaviser er to typer kilder innenfor denne kategorien, som kan ha mye å bidra med ikke minst i genealogisk sammenheng.

Lokalaviser representerer en spennende kildetype. De er også stort sett lett tilgjengelige. De fleste foreligger på mikrofilm og kan lånes inn til nærmeste folkebibliotek. Samtidig er det viktig å legge til at det stort sett er svært tidkrevende å arbeide med aviser. Med hensyn til genealogiske studier vil de først og fremst kunne være et supplement til hovedkildene, kirkebøker, folketellinger og til en viss grad emigrantprotokollene.

Olav Tysdal er ansatt ved Institutt for kultur og språkvitenskap ved Universitetet i Stavanger, og holder for tiden på med forskningsprosjekt om blant annet utvandringen fra Rogaland. I denne artikkelen presenterer han hvordan lokalaviser kan brukes som historiske kilder – i dette tilfellet kilder som også kan fortelle om utvandringen til Amerika.

olav.tysdal@uis.no

Endelig!

Spesialpris på bredbånd til medlemmer av DIS-Norge

Bestill Online ADSL nå!

- Rask og problemfri tilgang til Internett
- Trådløst Internett
- Tilgang til film, musikk og underholdning
- Markedets mest komplette sikkerhetspakke
- Fast månedspris og alltid oppkoplet
- Sikker Lagring - selv om du blir rammet av virus, datakrasj eller annet uventet, vil filene ligge trygt på Telenor sin server

Velg det abonnementet som passer for deg:

Produkt	Hastighet	Veiledende månedspris	Kampanjepris månedspris/årspris
Online ADSL Basis	1500/300 kbps	349,-	329,- / 3948,-
Online ADSL Pluss	3000/350 kbps	419,-	377,- / 4524,-
Online ADSL Ekstra	6000/500 kbps	499,-	449,- / 5388,-

Forutsetter 12 mnd avtaleperiode og hjemmetelefon

Bestill her: <http://privat.telenor.no/1organisasjon>

Bygdebøker av gards- og ættesogetypen i Amerika

Og litt om korleis farmane blir identifiserte, nummererte og kartfesta

AV ARNFINN KJELLAND

Innleiing

Vi trur ofte sjangeren «gards- og ættesoge» (eller *busetnadssoge* som eg vil kalle han pga. at slike bøker ikkje inneheld ættesoge i den eigentlege tydinga av dette ordet) er eit særnorsk fenomen. Det er nok rett i ikkje ubetydeleg grad, men det finst tilløp til tilsvarande bokutgjevnader også i andre land, i alle fall i Tyskland og visstnok òg i Japan.

Dette stykket skal likevel handle om slike bøker av større interesse for norske slektsgranskarar: bøker gjevne ut i Amerika der ein kan finne informasjon om utvandrarar frå norske område. I siste del kjem eg òg litt inn på dei geografiske inndelingar i USA og det særeigne systemet for «gards- og bruksnummer» på farmane der.

Den norske sjangeren er nokså strengt regulert – bøkene er i stor grad sydde over same lesten, og dei aller fleste av DIS-medlemene har sikkert bladd i ei eller fleire slike. Variasjonane går helst på kor altomfattande, detaljerte og nøyaktige «ættessogene» i dei er, særleg eldre bøker i høve nyare, i kor stor grad bøkene har kart og bilde o.l.

Eg har ikkje gjort noka systematisk analyse av denne sjangeren i USA, men har erfart at over store delar av i alle fall statane i Midtvesten i USA, dit dei fleste emigrerte frå Noreg, er det gjeve ut slike bøker. I motsetnad til i Noreg er det sjølvsagt ikkje offentlege mynde som står bak, men som oftast lokale eller regionale historielag i forskjellige variantar.

Dette stykket er skriva på grunnlag av tre slike bøker eg har sett nærare på, alle frå Nord-Dakota: Richland

County i det nedre austlege hjørnet av staten, Nelson County sentralt og Bottineau midt på og oppe mot Canada-grensa. Søk på Library of Congress Online Catalog gir treff på nærare 700 titlar med «County History» som «Command Keyword». Men elles er det nok mest effektivt å søke på namnet på countyet.

«County History»

Dei fleste av dei bøkene eg har sett, er altså organiserte etter det amerikanske *countyet*, i form av eit eller fleire bind *County History*. Countyet er ei administrativ-geografisk eining under delstats-nivået i USA, og det er ofte omsett med fylke på norsk. Men countya i i utkantområda i Midtvesten er mykje mindre, og nærare ein norsk kommune i folketal og i alle fall nokre oppgåver.

Bøkene fell godt innfor det Lars Reinton ein gong i ein festtale sa om lokalhistoria: det er «den glade vitskapen», noko folk driv med fordi dei er glade i heimstaden sin. Om ikkje alt som er skrive – korkje i amerikansk eller norsk lokalhistorie – alltid held strengt vitskapleg nivå, vil eg likevel framheve at det er viktig og riktig å samle stoff og gjere det tilgjengeleg. Så får det vere opp til dei som seinare skal bruke stoffet å utføre kjeldekritikk, vurdere om det som er innsamla i slike samanhengar er godt nok for det formålet ein har, eller om ein må gå til meir primære kjelder. I mange tilfelle er det som er skrive òg blitt primærkjelder; det er samla inn munnleg informasjon frå bebuarar i området som no er borte. Så treng ikkje vi nolevande med tilgang til

dataverktøy, internett og all verdens hjelpemiddel vere alt for kritiske til tidlegare utført lokalhistorisk arbeid.

Dette var eit heilt generelt hjer-tesukk – tilbake til «bygdebøkene» i USA. Dei eg har studert nærare er disponerte nokså likt. Først kjem ein del stoff som er felles for countyet, m.a. om «landnåmet», dei første settlarane, dei første småbyane og arbeidet med å etablere sjølve countyet som eiga administrativ eining. Vidare finn vi gjerne artikkelar om institusjonar og organisasjonar som omfattar heile countyet.

Hovuddelane i slike verk følgjer så dei lågaste geografisk-administrative einingane i USA, dei såkalla «township». Desse er ofte samanlikna med norske kommunar, men i alle fall i folketal er dei i nyare tid til dels mykje mindre. Dei fleste statane i USA har elles avvika dette forvaltingsnivået heilt, og har berre to administrative nivå under det føderale: county og delstat. Men det gjeld faktisk ikkje dei «norske» delstatane i Midtvesten.

Første delen om kvart township følgjer same disposisjon som countyhistoria: artikkelar om fellesinstitusjonar som skular, kyrkjer, småbyen, bedrifter, enkeltpersonar som har framheva seg, lag og organisasjonar m.m.

Det kan til dels vere imponerende å lese om kva aktivitet det var på den amerikanske prærien i første del av 1900-talet. Småbyen McVile i Nelson County (grunnlagt 1906) hadde under 470 innbyggjarar i 2000, ein tilbakegang frå 6–700 i 1980. Men byen hadde vidaregåande skule og sjukehus frå 1917, teater frå 1927 og til og med operahus alt frå 1907! Dei innleiande

stykket om smått og stort i denne vesle byen dekkjer ikkje mindre enn 78 tettskrivne sider i tilnærma A4-format i *Nelson County History* (ca 1983). Artiklane kan nok ofte karakteriserast som litt «hummer- og kanari»-prega.

Noka «gardshistorie» slik vi finn i norske bygdebøker, har ikkje eg sett. Det kjem nok av at dei amerikanske farmane både er mykje yngre og mykje mindre stabile einingar enn dei norske gardane. Det har aldri vore nokon odelslov i USA!

Hovuddelen – «ættesoga» – i stoffet om townshipa er i dei bøkene eg har studert organisert *alfabetisk etter familiane*. Ein må derfor vite etternamnet – i den amerikanske varianten – til dei ein leitar etter skal ein finne dei att utan å bla igjennom og lese alle familiehistoriene. Nokre av bøkene har register, men slett ikkje alle. Og viss namnet er amerikanisert utan at ein kjenner den nøyaktige bokstaveringa, veit vi at det kan vere nokså vanskelege å kjenne att.

Familiehistoriene er heller vanlegvis ikkje sette opp så systematisk som i norske bygdebøker, der ungane gjerne er lista med nummer eller bokstav, og i alle fall fødselsår og informasjon om ektefelle, bustad o.l. Dei amerikanske familiehistoriene her ber i større eller mindre grad preg av å vere skrivne av dei det faktisk gjeld (Richland), og detaljnivaet er ofte berre i form av «4 children», eller opprimsa namn på dei utan meir informasjon.

Krysstilvisingane er mildt sagt mangelfulle, nærast ikkje-eksisterande. Om ein av dei mannlege barna gifta seg og etablerte familie i

Mr. and Mrs. Amund Bjorlie and family.

Amund Bjorlie Family

Amund Bjorlie was born Jan. 15, 1858, in Gudbrandsdalen, Norway. Kari Dalen Bjorlie who was also born there, became his wife in 1879, and they came to Freeborn County, Minnesota, the same year. There, their son, Peder Julius, was born Feb. 18, 1880. In 1882 they and their two-year-old son came to North Dakota and homesteaded in Bergen Township. Mrs. Bjorlie died the following year, and Amund brought Peder to Norway to be raised by his grandparents.

In 1886 Amund Bjorlie married Ann Bjokne, and they farmed until the early '90s. They had a daughter, Elise (Mrs. E. C. Krutzen) and a son, John, who lived in Seattle, Wash. Amund Bjorlie was part owner of a butcher shop in Devils Lake and passed away in 1918. His son, Peder, returned to America when he was 18 and began farming. He married Laura Quam, daughter of Sever S. Quam's, in 1919, and they had three sons. Arnold and his wife Lorena, live in Bethesda, Maryland, where he is northwestern regional director for A.S.C.S. They have a daughter, Ruth. Elmer, who married Liv Lundebj (daughter of Fred Lundebj), lives in Billings, Mont., and is an insurance adjuster. They have John and Anna who live in Pekin, and Paul, Peter and Laura.

Seymour, who farms the "home farm," married Dorothy Rorvig, daughter of Oscar and Lillian Rorvig, of Binford on Oct. 24, 1948, and they are grain and Grade A dairy farmers. They have three sons: Sidney, who married Alicia Sutherland of Midland, Texas, and has a daughter, Andrea, and a son, Eric; Russell, married Paula Jean Kretschsch and they have a son, Tad; Kevin is attending college. Mr. and Mrs. Seymour Bjorlie and their three sons maintain their Shyenne membership and the baptism in Shyenne Church of their first grandchild, Andrea, makes a four generation membership for this family.

Rev. and Mrs. Henry Bjorlie.

Henry and Gladys Bjorlie

Born on Jan. 30, 1877, at Silver Lake, Iowa, Henry Olson Bjorlie came to Dakota Territory with his parents in 1881 at the age of four years. He was confirmed by Pastor I. L. Lundebj in 1893 at the little rural Shyenne Church near Bue, N.D. His father died in 1883, and in 1885 the family moved back to Iowa, and Henry attended high school at Northwood, Iowa, in 1895 and 1896. He attended St. Ansgar

Seminary, 1897-1899, and then went to St. Olaf College from 1900-1903. (A.B.) He then taught classes at St. Ansgar Seminary from 1903-1907, and then attended U.S. Seminary from 1907-1910. (C.T.)

He became a pastor, being ordained in 1910, and served parishes in Hills, Minn., and Sioux Falls, S.D., 1910-1918; Slater, Iowa 1918-1919. Beginning in 1919-1947 he served at the Deaf and Blind Mission and Effata and Eklund churches at Faribault, Minn., and the Council Bluffs, Iowa, School for the Deaf for many years. He married Gladys Lorraine Brekke in 1925.

Henry O. Bjorlie died April 3, 1947, at age 70.

Henry O. Bjorlie, a "native son" of Shyenne congregation and a son of a charter member, who became a pastor.

Olaf A. and Louise Bjorlie

Olaf A. Bjorlie was born in Nesheim Township, rural Pekin on Nov. 5, 1889. He married Louise Enstad, daughter of Mr. and Mrs. Ole J. Enstad on June 10, 1914. Louise was born in Bergen Township on Jan. 11, 1892. They farmed in Nesheim Township until 1921 when they built a new house and barn in Bergen Township.

Olaf served many years as clerk of Bergen Township. They had three children: Orel, married to Myrtle Dells; Kermit, married to Ruth Lewis; and Helen, married to Lewis Sutton.

Olaf passed away Oct. 21, 1939.

Ole and Karoline Bjorlie

Ole Bjorlie was born in Norway in 1850 and settled at Silver Lake, Iowa, after immigrating to America. He married Karoline Loberg in 1876, and in 1881 came to Dakota Territory, though he was not in robust health.

During the winter of '81 and '82 there was not very much snow, so in January, Ole Bjorlie and P. O. Enstad set out for Mayville with a yoke of oxen and a sleigh to get 15 bushels of wheat for Mr. Enstad and to get provisions for themselves and their neighbors. The first day they got as far as the place which was later Lee Post Office, the second day as far as Ulsaker's west of Hatton, and the third day they arrived in Mayville. Here they purchased food and provisions and got Mr. Enstad's seed wheat loaded up so as to be able to go back the next day. The weather going down had been very nice, but on the return trip it turned cold and stormy. They started back and got as far as Knut Nyhus's the first day. He was an old acquaintance, and they stopped there overnight. The next morning they started out again intending to reach a sod shanty between the Goose River and the Shyenne, the only shanty in that area. Although no one was living there,

Nelson County History s. 741, Bergen township, med detaljert informasjon om fire familiar med opphav på Bjorli i Lesja kommune. Av neste side framgår det at Henry var son til Karoline og Ole.

same township, vil han og familien vanlegvis stå framafor eller etter foreldrefamilien, etter som fornarnamnet er før eller etter faren i alfabetet. Men jenter står sjølvstøtt etter mannens etternamn, og det treng ikkje vere enkelt å finne dei att.

Bakgrunnen for townshipet og dei amerikanske «gards- og bruksnumra»

Heile Midtvesten vart ein del av USA i 1803 da keisar Napoleon selde heile det enorme Louisiana-territoriet til USA. Det var likevel indianarane som var dei eigentlege «eigarane» av

jorda, og dei kvite laut inngå avtalar med dei om tilgang og løyve til å ta ho i bruk til jordbruksformål. Nybyggjarar slapp t.d. til i den sørlege delen av Minnesota og det nordlege Iowa etter to avtalar med indianarane frå 1851. Med desse avtalane vart om lag 96 millionar mål jord lagt ut.

I 1862, under den amerikanske borgarkrigen, kom så «Homestead»-lova. Ho gav 160 acres (å 4,05 mål) eller 640 mål jord tilnærma gratis til ein kvar nybyggjar som var 21 år eller familieforsørgjar, var amerikansk borgar eller hadde søkt borgarskap og hadde dyrka jorda i fem år.

Her kan det høve med nokre ord om oppmålinga av den amerikanske prærien. Ingen som har reist i Midtvesten kan ha unngått å legge merke til det tilnærma symmetriske rutenettet av vegar og det tilsvarande meir finmaska nettet av gjerde eller eigedomsgrenser. Det går attende til den oppmålinga som vart gjort etter at USA hadde fått hand om territorium indianarane gav frå seg. Då vart alle område som var eigna for oppdyrking målt opp i «seksjonar» på 1 x 1

engelsk mile (1609 meter). Ein slik seksjon vart dermed på 2599 mål (dekar) eller 640 acres, og ein standard farm etter Homestead-lova var altså ein fjerdedel av ein slik seksjon; ein «quarter-section».

Så vart som normalordning 6 x 6 = 36 seksjonar sette saman til eit township som administrativ eining etter engelsk mønster. Det kunne altså teoretisk vere 144 farmar i eit township, men så nøyaktig regulerte vart nok desse einingane sjeldan. Nokre farmarar sikra seg fleire kvart-seksjonar ved homestead og kjøp. Andre område var av dårlegare bonitet slik at dei ikkje vart tekne i bruk, noko vart bandlagt til offentleg formål som skular og jernbaner og nokre stykke var så gode at dei vart delte opp i mindre bruk. Og så vart det som regel bygd (minst) ei kyrkje i kvart township, i alle fall på den tettbygde delen av prærien.

Nybyggjarane måtte finne seg sitt land og registrere seg på landkontora, som dekte countyet og heldt oversyn over eigedomstilhøva. Desse landkontora laga kart over kvart township, såkalla «plat maps», med namnet på eigarane av dei forskjellige delar

av seksjonane. Dei liknar på våre økonomiske kartverk, og finst for alle township i seriar. I mange (alle?) countya blir desse karta gjevne ut i hefteform med jamne mellomrom, og ein kan finne slike karthefta lagt attende i tid t.d. i antikvariat og lokale bibliotek, museum og historielag.

Dei amerikanske farmane har ikkje gards- og bruksnummer etter vårt system (som har vakse fram over fleire hundre år). Ein amerikansk «normalfarm» på 1/4 seksjon er formelt identifisert med himmelretninga (NW, NE, SW eller SE). Seksjonane vart nummererte frå den nordaustlegaste som nr 1 til den nordvestlegaste som nr 6, så gjekk dei eit hakk sørover og gav den nr 7, så vidare austover til nr 12 osv. (sjå kartet over Lake Hanska).

Det «offisielle» namnet («grunnboksnamnet») på ein amerikansk farm er derfor – i tillegg til nøyaktig definisjon av townshipet etter meridian og landområde-grense – nokså kryptisk. Rett ned for 5-talet i 75 på kartet ser vi O. K. Broste-farmen i Lake Hanska. «Gardsnummeret» til denne farmen er «NE 1/4 of Section 8, Township 108 North Range 31 West of the 5th Meridian». På nyare kart er township-nemninga forenkla til «T-108-N Lake Hanska R-31-W».

Kartet over Lake Hanska frå 1914 syner som vi kan sjå at det var mange lesja- og romsdalsnamn i dette townshipet enno på denne tida.

County-«bygdebøker» og «plat maps» er nyttige kjelder ein bør sjekke opp viss ein leiter etter personar i amerikanske lokalsamfunn, særleg i Midtvesten.

Plat map av Lake Hanska township i Brown County i Minnesota frå 1914. Ole Knutsen Broste, født på Ner-Brøste i Romsdalen i 1866, hadde farmen ein finn rett under 5-talet i 75 oppe til venstre på kartet.

Arnfinn Kjelland er førsteamanuensis ved Historisk institutt ved Høgskulen i Volda. Han er også bygdebokforfatter, og medlem av redaksjonskomiteen for Slekt og Data.

ak@hivolda.no

Den glemte utvandring

AV TORBJØRN GREIPSLAND

Utvandringen til Hawaii kan kalles den glemte utvandring fra Norge. Ti tusen hawaiiere sier de har norske røtter. En stor del av disse er etterkommere av nordmenn som i 1881 kom med skipene Beta til Maui og Musca til Oahu, to av øyene i øyriket som den gang ble kalt Sandwichøerne.

Det må sies at noe har vært skrevet om utvandringen. Ingeborg Kongslien hadde en artikkel i The Norseman i 1999. Og Jon Moe fikk oppmerksomhet om utvandringen med sin roman Akamai, som kom ut i 1970. Men det var en roman med de begrensinger den har.

At så lite var skrevet var grunnen til at heller ikke jeg visste noe særlig om denne utvandringen inntil jeg i 2002 dro til Hawaii. Fra Nordmannsforbundet fikk jeg oppgitt at Audun Davik bodde

der, og det ble til enorm hjelp for meg.

Jeg traff han og Robert Iversen og Kari (Kvam) Akini, og skjønte at her var noe å skrive om.

En dag så jeg på den daglige hulaoppvisningen på stranden i Waikiki på Oahu, like ved Honolulu. Han som ledet arrangementet, sa at hawaiiimesteren i huladans 2002 hadde det ikke typiske etternavnet Petersen. Fornavnet var Malia (Maria).

Jeg spurte henne etterpå om hun var norskættet. – Bestefar var norsk, lød svaret. Det bekreftet i alle fall hennes norske røtter, selv om ingen har klart å finne ut av tilknytningen til Norge. Men man må nok noe lenger tilbake enn bestefar, og han kom ikke med Beta eller Musca.

Men dette var begynnelsen til at jeg raskt

Aloha fra glemte nordmenn på Hawaii

Boken "Aloha fra glemte nordmenn på Hawaii – fra slaveliv til ferieparadis" er utgitt på Emigrantforlaget, som gir medlemsrabatt til DIS-Norges medlemmer..

Fra slaveliv til ferieparadis

Av Torbjørn Greipsland

Malia, Hawaii-mester i huldans, har det norske etternavnet Petersen.

- Jeg er hundre prosent hawaiiier, sier denne kvinnen til bokens forfatter Torbjørn Greipsland. Trolig er det bare noen få tusen som kan si at de stammer utelukkende fra polynesierne på grunn av de mange blandede ekteskap.

bestemte meg for å skrive om denne utvandringen. Resultatet ble "Aloha fra glemte nordmenn på Hawaii. Fra slaveliv til ferieparadis"

Dramatisk reise

Noen få nordmenn hadde flyttet til Hawaii midt på 1800-tallet. Blant disse var kristiansanderen Valdemar Knudsen, som var blitt høvding på vestre del av øya Kauai.

Han og hans nevø Christian L'Orange, kaptein fra Halden, gift med Karoline Faye fra Drammen, fikk i oppdrag av de hawaiiiske immigrasjonsmyndighetene å skaffe solide nordmenn til å arbeide på sukkerplantasjene.

I aviser i Drammen og andre steder satte L'Orange inn annonser, der folk ble lokket med gratis reise mot å binde seg til tre års arbeid på en sukkerplantasje. De skulle få kost og lønn, men lønnen var mindre enn det andre fikk.

600 voksne og barn, de aller fleste norske, reiste fra Drammen høsten 1880. Den flere måneder lange reisen ble et mareritt. En av passasjerene på Beta, Nils Emil Aars fra Hafslo og Drammen, skrev dagbok. I boken har jeg gjengitt ganske mye fra den. Også navn på passasjerene på de to skipene er gjengitt.

Nordmennene trodde de kom til Paradis. I stedet følte de seg som slaver på sukkerplantasjene.

Tre av barna døde på reisen

Lina (fra Modum) og Ole Hansen Bjerke (fra Hole på Ringerike) mistet tre av barna under reisen. Like før ankomst fødte hun ei jente. Hun skrev 9. april 1882. "Jeg har bare skrevet ett brev til Norge etter at jeg kom hit, og jeg ønsker ikke å lyve om forholdene her, og jeg vil ikke fortelle sannheten så de skal bli skuffet. Så jeg vil vente til jeg kommer bort fra dette slaveriet".

Flere prøvde å rømme fra plantasjene, men de fleste ble tatt, slik tilfellet var med Hans Skaar fra Eiker.

At behandlingen arbeiderne fikk på plantasjene, ikke var god er det mange eksempler på. Kom de noen minutter for sent, ble det trekk i lønna. Legene var på plantasjeeiernes side og ville oftest ikke godta at man sa man var syk. Og gravide kvinner måtte arbeide ute på markene til fødselen nesten var i gang.

Nordmennene var blant de aller første, kanskje de første, som streiket. En gang skulle over 50 settes i fengsel i Hilo på øya Hawaii. Men det var ikke plass til alle. Noen ble satt til arbeid med å bringe stein fra korallrevene inn til Honolulu.

I norske og amerikanske aviser ble det mye skrivning om hvor dårlig nordmennene hadde det. Også arbeidere fra andre land klaget over forholdene. Kong Oscar II sendte derfor i 1881 utsendingen Anton Grip til Hawaii for å undersøke forholdene. Han

Dette minnesmerket ble reist på Maui i 1981 til minne om de to skipene med norske emigranter som 100 år tidligere kom til Maui og Oahu på Hawaii. I forbindelse med markeringen av at det er 125 år siden Beta ankom Maui i februar 1881, ble det i 2006 reist et nytt minnesmerke på et mer tilgjengelig sted enn der det gamle stod.

holdt helst med plantasjeeierne, men fikk forbedret noe, og medvirket til at kontraktstiden i alle fall på en plantasje ble redusert fra 3 til 2 år.

At andre opplevde livet på plantasjene bedre, er det flere vitnesbyrd om, slik det fremgår av brev som Johannes Johnson fra Ådal i Buskerud sendte hjem. Men han var mindre fornøyd med kona Maren fra Lier, som sa hun var blitt tvangsgiftet med Johannes.

I boken har jeg med utdrag fra intervju med den nå avdøde forfatteren og professoren Ossie Bushnell. Han er barnebarn til Johannes og kona Maren, som etter noen års ekteskap ble, og Maren giftet seg med en annen nordmann. 15 år senere tok han sitt liv.

Ossie var yndlingsbarnebarnet til Maren, men han har ikke mye godt å si om henne. Hun klaget på alt og alle. – Hun var et troll til kjerring, men meget pen, sier Bushnell. Kanskje kan vi på mange måter forstå henne. Det var ikke bare å komme til fremmed land langt borte fra egen familien.

En sønnesønn av henne og Johannes oppfant et anlegg for å vaske sukkerrørene rene før videre behandling.

Flyttet videre

Man regner med at anslagsvis en tredjepart av de norske ble boende på Hawaii etter kontrakttidens utløp. De fleste flyttet til fastlands-Amerika.

Men mange av de norskøttede på Hawaii er kommet til øyene senere. Det gjelder Keith Haugen, som kanskje er den mest kjente viking på øya siden han er musiker, sanger og sangforfatter. En annen er Sonja Evensen fra Flekkefjord og Stavanger. Hun har vunnet omtrent alt hva vinnes kan når det gjelde brettseiling.

Jeg ble overrasket da jeg undersøkte om det fantes bøker på norsk som har med en del om Hawaiis historie. Jeg fant ikke noen. Jeg har derfor med 30 sider om Hawaiis spennende, men på mange måter tragiske historie. Siste dronning var Lilioukalanī, som måtte trekke seg i 1893. Mest kjent er hun likevel for teksten og melodien til den vakre sangen "Aloha oe".

Så vidt vites har det ikke vært noe offisielt norsk besøk på Hawaii i årene fra 1882 til 2006, da ambassadør Knut Vollebæk var med og markerte at det er 125 siden de to skipene ankom Hawaii.

Det gjenstår å finne ut mye mer om de som dro. Utfordringen er hermed gitt.

Torbjørn Greipsland er mannen bak flere bøker utgitt på Emigrantforlaget, blant annet den boken som danner grunnlaget for artikelen han har skrevet til Slegt og Data: "Aloha fra glemte nordmenn på Hawaii – fra slaveliv til ferieparadis", som ble utgitt i 2004.

Kirkeboksdata på CD

AV GUNNAR BORVIK

Kilderegistreringsutvalget i DIS-Norge har i sin virksomhetsplan satt seg fore å vurdere forskjellige måter å tilrettelegge kildedata på CD på med siktemål å distribuere dataene til særlig interesserte brukere. Formater som ren tekst, HTML, PDF og database (SQL) har sine ulemper og har hittil ikke gitt et resultat som publikum kan være tilfreds med. Nå foreligger et interessant og hensiktsmessig alternativ.

Selv i foreningens styrende organer er det medlemmer som ikke er klar over at vi har anledning til å distribuere resultatene av kilderegistreringen også kommersielt. Det er nødvendig å trekke fram "Samarbeidsavtale mellom Riksarkivaren og DIS-Norge om dataregistrering og formidling av norsk kirkeboksmateriale":

Punkt 6 omhandler DIS-Norges rettigheter og her står det utvetydig at registrerende lokallag og grupper har eiendomsretten i 10 år etter at materialet er levert Arkivverket, og at laget i denne tiden har full adgang til å distribuere materialet slik laget måtte ønske - også kommersielt. Den eneste begrensningen ligger i punkt 13 i avtalen: "Riksarkivaren gis enerett til å legge det mottatte materialet ut på In-

ternett på nasjonalt nivå osv." Denne formuleringen hindrer imidlertid ikke lokallag i å legge registrerte data på et lokalt nettsted, f.eks. lokallagets eget.

Selv om registreringsarbeidet går veldig bra i en del fylker, ser vi at med flere ivrige medarbeidere kan vi oppfylle ønsket om "enda mer data til Digitalarkivet". Registratorene blir imidlertid veldig anonyme for brukerne av Digitalarkivet. Dette er ikke ideelt for å øke dugnadsinnsatsen.

Registreringsgruppen i DIS-Rogaland har derfor laget en CD med et omfattende materiale med to siktemål.

Gruppen får vist hvor omfattende selv deler av arbeidet kan være, og sekundært kanskje skaffet et lite overskudd av salget, som kan nyttes til å dekke flere kostnader rundt registreringsarbeidet. CD-produksjonen er gjort på dugnad, og selges 'som den er' uten garanti. Men registreringsarbeidet er utført omsorgsfullt etter Standard 4G.

Hvordan kan så dataene best distribueres? Formatene TEKST, HTML eller PDF viser seg lite egnet for søk i store datamengder. En database med SQL (søkemotor) er utmerket, men kostnadmessig ikke tilgjengelig for alle.

Produsenten av registreringsprogrammet Augustus, firmaet Moderne Informasjonsbehandling ved Jan Kjetil Andersen, har vært velvillig og laget en leseversjon av programmet. At det er en leseversjon betyr at programmet ikke kan benyttes til redigering eller til å legge inn nye poster. Produsenten og vi har forhandlet oss fram til en akseptabel pris for leseversjonen.

Augustus har en søkemotor og en

statistikkfunksjon som både er rask og effektiv. Og bruken vil de fleste forstå etter å ha lest filen 'Les om Augustus'. En omfattende veiledning for søkingen følger også med.

CDen inneholder for Klepp prestegjeld ministerialbøkene A1 til A9, dvs. tidsrommet 1793 til 1900/1905, og for Lye prestegjeld (omfatter kommunene Gjesdal og Time) ministerialbøkene A4 til A11, dvs. tidsrommet 1826 til 1903/1905. Listene over begravede, dødfødte, døpte, flyttede, konfirmerte og viede er skrevet av. Til sammen er det 43.873 poster og anslagsvis 170.000 personnavn (hvor de fleste er med i forskjellige roller). Døpslistene ligger allerede i Digitalarkivet. De øvrige kommer dit mot slutten av 2006.

Er 43.800 poster mye data? Ja, dersom du setter en datamaskin til å vise hver post i 5 sekunder, vil maskinen trenge mer enn 60 timer uten pauser eller nattesøvn. Det er klart for alle at her er det nødvendig med søkehjelp – og den får du gjennom Augustus.

CDen har to eiere, Klepp Historielag (Klepp prestegjeld) og DIS-Rogaland (Lye prestegjeld). Og eierne har inngått en samarbeidsavtale om distribusjonen. DIS-Rogalands kilderegistreringsgruppe har tilrettelagt CDen, og Klepp Historielag tar seg av det praktiske med distribusjonen. Eventuelt overskudd deles etter inngått avtale. Grunnen til at Klepp Historielag er så sterkt i bildet er at laget startet registreringen så tidlig som i 1997, og døpslistene var ferdige i 1998, altså flere år før avtalen mellom Riksarkivaren og DIS-Norge kom i stand.

Samarbeid mellom historielag og DIS-lokallag bør kunne gå knirkefritt. Det gjelder bare ikke å ri kjepphester! Begge organisasjoner har felles mål, nemlig å få gjort mest mulig data tilgjengelig, både i Digitalarkivet og på annen måte.

CDen er til salgs gjennom Klepp Historielag v/kasserer Svein Efteland for kr. 150,- ved forskuddsbetaling. Ved fakturering kommer et ekspedisjonsgebyr på kr. 50,- i tillegg. Flere detaljer i annonsen.

Gunnar Borvik er medlem av DIS-Norges aktivitetsutvalg for kilderegistrering og er koordinator for kilderegistrering i DIS-Rogaland.

Salg – kirkeboksdata

Klepp prgj. 1793-1900/1905

Lye prgj. 1826-1903/1905

43.873 poster

Bestilling til:

Klepp Historielag

v/ kasserer Svein Efteland,

Toreskogv. 35, 4352 Kleppe

Konto: 3290.07.72490

Kr. 150,- ved forskuddsbetaling, ved faktura kr. 50,- i tillegg. Gunnar Borvik gborvik@online.no svarer på spørsmål.

The Master Genealogist – nå med ny hjemmeside!

TMGs hjemmeside i USA kom denne uka i ny utgave. <http://www.whollygenes.com/>

En funksjon som faktisk fungerer også for Norge er kart eller satelittbilde over hvor TMGbrukere kan registrere hvor de bor. Se under Support > Member Map

Kilde: TMG-basen, TMGs norske diskusjonsforum, 22.04.2006

ETTERLYSNING NR. 1/06

En god venn har bedt meg etterlyse følgende personer av hans slekt:

1: Karl Nygaard f. i Vadsø 1871.

Under folketellinga 1900 oppholdt han seg i Skrova i Vågan, der han arbeidet som baker hos Kristoffer Ellingsen. Der slutter alle spor.

2: Hans søster Josefine Edvarda Dagny Nygaard f. 09.12.1881 i Buksnes i Lofoten. Under folketellinga 1900 oppholdt hun seg i Malvik i Sør-Trøndelag. Hun "lærer da matlaging" på hotellet hos J.P. Leistad. Hun bruker da navnet Dagny Nygaard.

Alle opplysninger er av interesse.

Konrad Naustvik,

Malmvn. 162,

8516 NARVIK.

epost: naustkon@online.no

Referat fra landsmøtet i DIS-Norge 2006

Quality Airport Hotel Værnes, Stjørdal, 23. april 2006

1. Åpning, registrering av representanter/fullmakter

Leder i DIS-Norge Finn Karlsen ønsket velkommen. Representanter og stemmer ble registrert. De utgjorde 86 stemmer, fordelt på:

Navn	Lokallag	Antall stemmer
Gunnar Grønlund	Aust-Agder	2
Hilde Wedde	Buskerud	4
Gunnhild Engstad	Finnmark	1
Hilde Sjursen	Haugaland	3
Lillian Kristiansen	Hedmark	3
Jarle Hannisdal	Hordaland	7
Jonny Lyngstad	Møre og Romsdal	5
Per Fossum	Nord-Trøndelag	3
Mona Årnes	Oppland	2
Anne Mette Bjørgan	Oslo/Akershus	18
Magne Stensland	Rogaland	5
Viggo Eide	Salten Slektshistorielag	6
Tone Britt Mathisen	Sogn og Fjordane	2
Målfrid Aalberg	Sør-Trøndelag	7
Inger Kvennodd	Telemark	2
Ragnar T. Samuelsen	Troms	3
Nina Kaurin	Vest-Agder	3
John Ludvigsen	Vestfold	5
Leif Jønsson	Østfold	5

2. Valg av møteleder og referent

Tone Eli Moseid ble valgt til møteleder og Åse Wet-hal Holen ble valgt til referent. Begge undertegner protokollen.

3. Godkjenning av innkalling og dagsorden

Innkalling ble godkjent uten merknader. Dagsorden ble godkjent med følgende endring: sak 9 ble behandlet før sak 8.

4. Styrets beretning

Styrets beretning ble gått gjennom punkt for punkt. Side 37: Antall arrangement på Slektsforskerdagen er høyere enn det som står i årsberetningen.

Side 40: Årsberetning for DIS-treff blir lagt ut på DIS-Norges hjemmesider. Styrets beretning ble tatt til orientering.

5. Revidert regnskap 2004 og 2005

Regnskap for 2004 og 2005, samt revisors beretning for 2004 og 2005 var sendt ut sammen med innkallingen.

Det har skjedd noen ombrekkingsfeil i regnskapet, overskriften "driftsinntekter" skal bort fra side 45-48. Nederst på side 48 mangler tallene for 4 lokallag og totalsummen:

DIS-Sogn og Fjordane	2 666	3 331
DIS-Telemark	5 508	5 313
DIS-Hedmark	7 438	8 459
DIS-Buskerud	88 721	50 542
Totalt	816 806	1 042 982

Landsmøtet ønsker en lettfattelig oppsummering og forklaring av nøkkeltallene i styrets beretning i fremtidige årsberetninger.

Enstemmig vedtak: Regnskapet med revisors beretninger ble godkjent.

6. Godtgjørelse til tillitsvalgte

Enstemmig vedtak: Det gis ikke godtgjørelse til tillitsvalgte.

7. Vedtektsforslag og innkomne forslag

a) Foreningens navn på engelsk

Det forelå forslag om endring av den engelske versjonen av foreningsnavnet for DIS-Norge. Styret innstilte på å opprettholde tidligere landsmøtevedtak. Landsmøtet ønsker at Landsmøtet 2008 tar stilling til om foreningen norske navn skal endres. En vurdering av foreningens engelske navn hører derfor naturlig med i den prosessen. Under behandlingen ble det fremmet flere forslag til engelske navnevarianter. Disse oversendes styret.

Vedtak: Saken utsettes til neste landsmøte, samtidig skal det vurderes om foreningens norske navn skal endres.

Foto: Tharald Moen

b) Vedtektsendringer

Styrets innstilling til vedtektsendring:

Punkt 3, andre avsnitt endres til: "Et nytt medlemskap gjelder 12 måneder fra innmeldingsdato. Medlemskapet vil deretter bli automatisk fornyet såfremt ikke skriftlig oppsigelse er mottatt eller medlemmet etter å ha mottatt betalingsvarsel unnlater å betale kontingent".

Punkt 11 endres til: Regnskap: Foreningens regnskap følger kalenderåret

Vedtektsendringene i punkt b) ble enstemmig vedtatt

8. Budsjett for 2006 og 2007

Budsjettet for 2006 og 2007 var sendt ut sammen med møteinnkallingen. Styreleder redegjorde for hovedtrekkene i budsjettet.

Budsjettet ble enstemmig vedtatt.

9. Kontingentforslag

Det forelå følgende innstilling fra styret:

1. Styret foreslår å opprettholde nåværende medlemskontingent på kr 300 pr år for de neste to årene og andelen som gis som tilskudd til lokallagene opprettholdes til kr 100 pr år.
2. Jonny Lyngstad, DIS-Møre og Romsdal foreslo: "Den nåværende medlemskontingent på kr 300,- pr år opprettholdes for de neste to åra. Andelen som gis som tilskudd til lokallagene, heves til kr 125 for 2006 og kr 150,- for 2007".
3. Renathe-Johanne Wågenes foreslo: "Kontingenten økes til kr 325 og lokallaget får kr 125"
4. Nina Kaurin, DIS-Vest-Agder foreslo: "Kontingenten og lokallagsandelen beholdes som i dag. Overskuddet fra 2004 og 2005 til sammen nesten kr 400.000,- settes av til et aktivitetsfond for lokallag, hvor lokallagene kan søke aktivitetstilskudd"
5. Alf Christoffersen foreslo: "Kontingenten skal fortsatt være kr 300,-, det settes av kr 25,- for hvert medlem til et felles fond".

Før votering ble forslag 2 trukket. Det ble først

votert over henholdsvis forslaget om uendret kontingent, og forslaget om å øke kontingenten til kr 325. Forslaget om uendret kontingent fikk 79 av 86 stemmer.

Det ble deretter votert over forslaget om at andelen til lokallagene opprettholdes til kr 100 pr år, og forslaget om økning til kr 125. Forslaget om uendret andel ble enstemmig vedtatt.

Det ble så votert over forslaget til Nina Kaurin, siste setning ble enstemmig vedtatt som et tillegg til sak 5 Regnskap. Forslaget fra Alf Christophersen fikk ingen stemmer, og var dermed falt.

Vedtak: Kontingenten og lokallagsandelen beholdes som i dag (300/100). Overskuddet fra 2004 og 2005 til sammen nesten kr 400 000 settes av til et aktivitetsfond for lokallag, hvor lokallagene kan søke aktivitetstilskudd.

10. Valg

Alf Christophersen presenterte valgkomiteens forslag. Følgende innstilling ble presentert (alle for 2 år):

Leder: Torill Johnsen

Styremedlemmer: Knut Bryn, Arne Langeland, Liv Skramstad, Bernt Bull, Ivar Jensås, Maya Lillemoen

Varamedlemmer: Espen Berg, Greta Hysvær, Inger Kvennodd

Valgkomite: Vidar Øverlie, Per Steinar Håklev, Lars Nygaard.

Revisor: ERFA Revisjon AS (styrets forslag)

Vedtak: Alle ble enstemmig valgt.

11. Årsmøtet avsluttes

Ny leder takket for tilliten på vegne av det nye styret.

Tone Eli Moseid
møteleder

Åse Wethal Holen
referent

Föreningen DIS i Sverige

STURE BJELKÅKER, LEDER

I hvert nummer framover lar vi en av våre søsterorganisasjoner innen NORDGEN-samarbeidet presentere seg. Først ut er selvsagt vår storebror i Sverige, som var en viktig inspirasjonskilde den gang DIS-Norge ble etablert.

Släktforskning har man gjort i minst 100 år, ofta genom mödosamt letande i arkiv utan register och det var omständligt att dokumentera sin forskning på papper och ordna dessa i pärmar eller liknande. Från 1980-talet och framåt har släktforskarna fått ett fantastiskt hjälpmedel – hemdatorn eller PC - med först disketter och sedan CD- och DVD-skivor att lagra på. Från mitten av 1990-talet kom även Internet med oändliga möjligheter till informationsutbyte forskare emellan och en uppsjö av register och databaser att söka i.

Under hela denna fantastiska utveckling har Föreningen DIS i Sverige kunnat verka, och inte minst medlemsantalet visar hur intresset har ökat genom åren, från något hundratal medlemmar första året 1980-81 till nu 2006 över 24000 medlemmar. Den årliga medlemstillväxten är ca 8 % och DIS får en ny medlem var 40:e minut under kontorstid. Släktforskning kan nu med fog sägas vara en etablerad folkrörelse i Sverige.

Ordet ”hemdator” kom in i svenska språket i slutet av 1970-talet och den första serietillverkade svenska hemdatorn – ABC 80 - lanserades 1979 av företaget Luxor i Motala inte

Foto: Håkan Amundsson

DIS-verksamhet uppstod snart

Under tiden hade DIS växt till över 1000 medlemmar i Sverige och det visade sig svårt att ordna kurs- och mötesverksamhet i hela landet. Lösningen på detta hette regionföreningar, och den första regionföreningen – DIS-Väst – bildades 1987. Sedermera har det blivit ytterligare sex regionföreningar, den senaste – DIS-Nord – bildades 2005 för de tre nordligaste landskapen. Numera är ca hälften av DIS medlemmar anslutna till någon regionförening. Deras verksamhet har medfört att DIS inte

- Verdens første og største forening for databehandling og slektsforskning
- 24.000 medlemmer
- syv regionforeninger
- egen forskarstuga i Linköping
- utgir tidsskriftet Diskulogen
- har utviklet og selger slektsprogrammet DISgen
- samarbeider med blant annet DIS-Norge om DISTreff
- har velutviklede nettsider, med blant annet diskusjonsforumet DISforum, genealogiske ressurser samlet i DISPOS
- Nettsider: www.djs.se

bara till namnet, utan även till gagnet, är en rikstäckande organisation för datorhjälp i släktforskningen.

Regionföreningarnas tillkomst har också inneburit täta och värdefulla kontakter med lokala släktforskarföreningar i hela landet. Sedan 1990 är DIS med i Sveriges Släktforskarförbund, och är numera dess största medlemsförening. Att delta med utställning under förbundets Släktforskardagar har blivit DIS största årliga aktivitet vid sidan av årsmötet. För ett 10-tal år sedan skapade DIS också en rikstäckande släktforskarförteckning, genom att med hjälp av programmet DISFOR samla in och sammanföra lokala släktforskarförteckningar från ett 50-tal medlemsföreningar i förbundet.

Eftersom denna artikel står i en norsk tidning vill jag tipsa om en ny CD-skiva som svenska släktforskarförbundet gett ut, EMIBAS, med uppgifter ur kyrkböckernas husförhörlängder om personer som emigrerat till olika länder. Bl a finns ca 60000 notiser om svenska utvandrare till Norge, en utmärkt källa för norska släktforskare som inte lyckats få reda på vilken svensk socken en invandrare till Norge kommer ifrån.

1990 är också startåret för DIS andra ”flaggskepp” efter DISGEN, nämligen DISBYT. Att samla in händelsenotiser från medlemmarnas släktforskning och göra dem sökbara i en databas har resulterat i ett suveränt kontaktmedel släktforskare emellan. DISBYT har nu över 10 miljoner poster och innehåller redan födelsenotiser för inte mindre än en fjärdedel av alla personer som levat i Sverige mellan åren 1700 och 1900. Över 5000 medlemmar har hittills lämnat material till DISBYT. Sedan år 2000 finns DISBYT också på Internet (www.dis.se/disbyt) och det görs där ca 600.000 sökningar per månad.

Tack vare DISBYT har DIS nu ca 700 medlemmar utanför Norden, databasen är ett utmärkt hjälpmedel

för bl a svensk-amerikaner som söker sina svenska rötter. DIS utger numera också en engelskspråkig PDF-tidning, *Rooted in Sweden*, vid sidan av den ordinarie medlemstidningen *Diskulogen* med *Släktforskarlyst* som kommer ut fyra gånger per år i en upplaga på 25000.

Ett annan service som DIS erbjuder är DIS Arkiv, dit man kan lämna säkerhetskopior av sin forskning eller testamentera sina släktforskardata så att de bevaras för framtiden. När inlämnare till DIS Arkiv avlider, eller på annat sätt lämnar föreningen, så skapas referenser till deras forskning i DISBYT. Om en framtida DISBYT-sökning ger ”träff” på ett sådant material kan man höra av sig till DIS Arkiv för att få närmare information.

DIS kansli, med tre anställda för att sköta medlemsservicen, ligger i perfekt miljö i kulturresevatet Gamla Linköping, och inrymmer även en Forskarstuga där medlemmar bl a kan söka i uppåt 200 CD-skivor med genealogiskt material från hela landet.

Tre anställda räcker dock inte för att driva den omfattande verksamheten. Utöver faddrarna finns ett 10-tal funktionärsgrupper för olika verksamheter. Totalt är det ca 150 DIS-medlemmar som har någon slags funktionärsroll i DIS-organisationen. Varje år bjuds dessa in till en 2-dagars funktionärsträff i samband med DIS årsmöte.

Vad händer då i framtiden ? DIS har nyligen tillsatt en särskild framtidsgrupp, som bl a ska fundera på hur DIS bäst ska möta framtiden med tanke på kommande ny teknik och medlemmarnas förväntade behov av nya tekniska hjälpmedel.

Ett nytt och spännande hjälpmedel, som lanserades så sent som på DIS årsmöte 2006, är DISPOS. Med datorns hjälp kan DIS systematiskt analysera alla de källuppgifter som medlemmarna indirekt lämnat via sina DISBYT-utdrag och från detta stora material ”baklänges” räkna

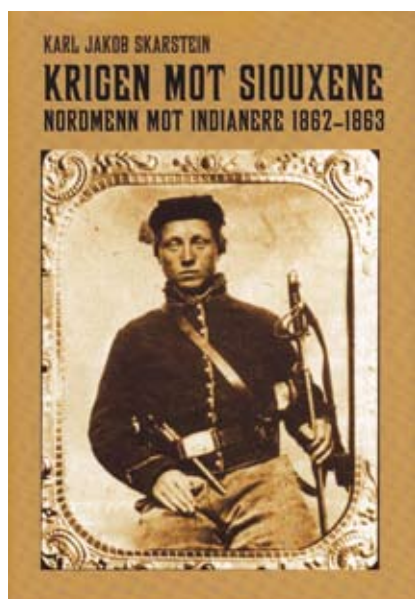
ut i vilken kyrkboksvolym och på vilken sida man kan förvänta sig att finna uppgifter om en genealogisk händelse ett visst årtal i en viss socken. DISPOS kan också genom medlemsinsatser kompletteras med sidnummerhänvisningar till andra källor, och bli ett ganska komplett verktyg för att hitta (positionera) de flesta tänkbara källor för en viss händelse. Det vill säga, släktforskaren får genom verktyget DISPOS direkta tips om var källuppgifter kan tänkas finnas för en viss händelse och behöver inte leta så mycket.

Krigen mot Siouxene : nordmenn mot indianere 1862-1863.

Av Karl Jakob Skarstein.

Spartacus 2005. 272 s. ill. ISBN 82-430-0344-4

Omtrent 60.000 norske immigranter hadde slått seg ned i USA i 1860. Av disse bodde litt over 8.000 i Minnesota. De nordmennene som hadde kontakt med siouxene før krigen, sto etter alt å dømme på god fot med dem, selv om det nok kunne ligge en del latente konflikter og ulme. Sen-sommeren 1862 angrep Sioux-indianere norske innvandrere i Minnesota. Utover høsten utviklet et seg til en blodig krig, der norske innvandrere ikke bare var ofre, men også deltok aktivt som soldater.

Karl Jakob Skarstein forteller i denne boken for første gang denne oppsiktsvekkende historien på norsk. Nordmennene hadde reist fra trange kår og slått seg ned i det de trodde var

det lovede land. Her lå tilsynelatende endeløs villmark klar til å bli ryddet og dyrket. Men her hadde også Sioux-indianerne forgjeves forsøkt å holde på sitt tradisjonelle levevis. Etter å ha vært undertrykket og ydmyket i flere tiår, grep de nå til våpen.

Fortellingene om indianerkrigene kan ofte virke ensidige, for det er ofte de hvites beretninger vi leser om. Hederlige unntak er "Begrav mitt hjerte ved Wounded Knee" av Dee Brown, og "Jorden skal gråte" av James Wilson. Likevel er det lite skriftlig materiale å finne om det som skjedde i de norske områdene i Minnesota og Dakota-territoriet. Skarstein har prøvd å balansere sin beretning, slik at både de hvites og indianernes stemme skal høres, men peker selv på at kildetilfanget er magert på indiansk side. Selv øyenvitneskildringer blir det lite av når det dreier seg om massakre og ren utrenskning.

Boken inneholder en god presentasjon av det indianske folket i dette territoriet, plasserer de enkelte stammene inn i Minnesotalandskapet, og skildrer samtidig hvordan presset fra de hvite nybyggerne skaper stadig vanskeligere forhold for Sioux'ene. Historien brytes opp av innslag med detaljerte beskrivelser om norske utvandrere – slik som Ole Paulssons fortelling, basert på hans publiserte erindringer. Ole dro sammen med foreldrene fra Grue Finnskog i 1850, og slo seg ned i Minnesota. Den amerikanske innbyrdeskrigen startet opp i 1861, men mer uro skulle komme. Det første indianeropprøret startet 4. august 1862. Skarstein følger hendelsene fra dag til dag, fra hendelse

til hendelse. Nordmenn involvert i hendelser blir hentet fram fra kilder og gitt et ansikt, sammen med flere av de profilerte indianerkrigerne. Dramatiske episoder skildres, og noe av det som gjør sterkest inntrykk, er fortellingen om Guri Rosseland, som så sin mann og sine sønner bli drept av indianerne, men som selv unnslipper med sin lille datter.

Utfallet av indianerkrigene kjenner vi – en skammens historie, som gjennom mange år ble pakket inn i et romantisk skjær av cowboy-og-indianerlek, men som betydde blodig alvor for hele etniske grupper. I denne boken har Skarstein klart å presentere et nyansert bilde, basert på nitidig og svært grundig arbeid med et mangfoldig kildemateriale. Mest imponerende er nok hans evne til å presentere dette stoffet på en slik måte at det ikke står igjen noen seierherrer, bare tapere. Han har også klart å hente fram enkeltindividene i dette historiske kapitlet, og på den måten gjort stoffet levende og gi det en nærhet som gjør det enklere for oss å forstå hva som hendte, selv 140 år senere.

Av Tone Moseid

Slægt & Data nr. 1 – 2006

Redaktøren, Erik Kann, har en fem siders artikkel om å søke på Internett gjennom Google. Den er svært praktisk, både i søkningen etter enkeltpersoner og ektepar. Ellers henviser han til et hefte "Google for alle", skrevet av Erik Nicolaisen Høy og som kan finnes på København Kommunes Bibliotekers hjemmeside, www.bibliotek.kk.dk, soeg-bestil-forny, googleguide. Heftet er på 72 sider og

koster kr 59. Jeanette Hedegard har skrevet en oppskrift på hjemmesider, www.jeanettehedegaard.dk.

Jørgen Stage Larsen har skrevet en kort artikkel om et problem alle slektsforskere har opplevd. En tipp-oldemor eller en annen ane, som man har bygd videre på, viser seg å være gal. JSL vil ha et eget felt i slektsprogrammet, hvor vi kan notere om opplysningen om foreldre er bevist, om vi går ut fra indisier eller om det er stor usikkerhet. Redaksjonen har hentet opplysninger fra Family Tree Maker, Reunion og Legacy, mens JSL selv har hentet svar fra Brother's Keeper.

Alle artiklene i Slægt og Data er lagt ut på www.dis-danmark.dk, slik at interesserte kan gå inn og finne svarene. Bladet har også en rekke webadresser fra Tyskland og England.

SLÄKT-historiskt FORUM 1/06

Sveriges Släktforskarförbund inviterer til Sveriges største slektsforskertreff 12.-13. august 2006 i Stockholm. Hovedtemaet er Kungliga Hufvudstaden med forelesninger om emigrasjon, soldater og moderne teknikk. Marieanne Söderberg, kjent fra SVTs "Din Släktsaga", skal fortelle om bakgrunnen for de ulike avsnitt i TV-serien. Det skal være mer enn 100 utstillere, og arrangørene håper på over 10 000 besøkende fra Sverige og naboland. Informasjon om Släktforskardagarna: www.stockholm2006.se.

Stockholms stadsarkiv har åpnet filial i Frihamnen med arkiv fra den sosiale virksomheten i Stockholm by og län. Per Ragnarson har skrevet en liten slektsforskersaga i flere akter.

Det begynte med at han forsket på sin mormor fra bygda Loshult ved Lund i Skåne. Han gikk bakover og kom til krigene med Danmark på 1600-tallet. Det ble til en slektskrønike om småfolk i en grensebygd i krigstid. En dag fikk han telefon fra noen som ville gjøre et sommerskuespill ved Loshult kirke om "Loshultskuppen 1676", tyveriet av tunge kobberplater og sølvpenger, sannsynligvis verdt rundt 30 000 daler. Grunnlaget for skuespillet skulle være slektsforskerens bok fra bygda!

Ellers har heftet flere spennende artikler om enkeltforskninger: ni års forskning som løste gåten om Barbro Hammerhålt på slutten av 1600-tallet, krigsmannen som återuppstod og 1900-tallets historie avspeilet i en svensk familie.

Tidsskriftet har også debattsider om den svenske kirken som kulturbærer og om datalovgivning som ikke henger med.

Prytzslekten på Røros

Snorre Prytz gjør et kjempearbeid med å skrive en (kort!) innføring i Prytzslektens liv og virke i Norge de siste 400 år, samlet i 4 bind. Nå har han sendt ut bind 4 A, Røros 1665 til 1685, på 110 A4 sider.

Dette var en urolig periode for Norge, og særlig for Rørostraktene, med krig med Sverige og brenning og herjing av Bergstaden. Snorre Prytz har samlet masser av opplysninger over priser og lønninger og utarbeidet diagrammer for inntekter, lønnsutgifter og kobberproduksjon i perioden. I 1678 ble Bergstaden brent av svenskene. Prytz forteller mye om hvordan

folk klarte å opprettholde livet etter tragedien. Heftet gir en svært utførlig gjennomgang av Kobberverkets situasjon og folks leveforhold i denne tiden. Mye viktig og nytt stoff om Bergstaden er samlet her.

For en utenforstående er det vanskelig å komme inn i kronologien i slektshistorien. Den skal være på fire bind, og bind 4 A går fra 1665 til 1685. Jeg har ikke funnet noe om plasseringen av dette heftet i det store firebindsverket. Det samme gjelder første kapittel i dette heftet. Overskriften er 5.0 Røros før 1670, hvor det står forbausende lite og tilfeldig om tiden før 1670. Det er forståelig siden det er kapittel 5.0, men jeg savner oversikten, sammenhengen.

Det virker ikke som det er lest korrektur på teksten.

Av Finn Holden

ARKIVERKET
STATSARKIVET I TROMSØ

DIS-Tromsø
ved Ragnar T. Samuelson,
Handbreveveien 27
9013 Tromsø

Deres ref.

Vår ref.
2006/8898 SOFO

Dato
26.04.2006

Persondata, slektsdata og slektsnotater

Vi viser til tidligere e-poster.

Statsarkivet i Tromsø tar i dag imot innsamlende persondata, slektsdata og slektsnotater som er skapt av slektsforskere. Og alike private samlinger har et høyst ulikt innhold, ulik form og ulikt omfang, som nevnt i ditt brev. Vi har imidlertid ikke markedsført dette aktivt som noe tilbud, men har tatt imot data når personer har ønsket å gi slik informasjon hit.

Når det gjelder å tilgjengeliggjøre informasjon fra slektsgranskere via internett, vil vi på sikt arbeide for å legge ut oversikt over det vi har av slik informasjon på linje med formidling av oversikter over offentlig og privat arkivmateriale som vi har mottatt.

Statsarkivet i Tromsø ser ingen problemer med å ta imot både mindre og større mengder bearbeidede opplysninger om personer og slekter fra slektsforskere. Vi synes det er viktig at innsamlet og delvis bearbeidet informasjon blir tatt vare på slik at andre kan bygge videre på dette. I de tilfellene det også fins sensitive personopplysninger i materialet, vil vi måtte behandle informasjonen på linje med annen sensitiv informasjon vi forvalter. Kvalitetssikring av det arbeidet og den innsamling som en slektsgransker utfører, vil ikke være en oppgave som kan prioriteres i Arkiverket. Den som ønsker å benytte innsamlende data fra slektsforsker videre, må ha dette med seg ved bruk av materialet.

Det er viktig at også innsamlende persondata, slektsdata og slektsnotater kan bli tatt vare på og være tilgjengelig for ettertiden også i de tilfellene dette ikke blir publisert.

Med vennlig hilsen

Solbjørg Ellingsen Fossheim
Solbjørg Ellingsen Fossheim
statsarkivar

Kopi: Tone Mosciad, redaktør Slekt og Data

Statsarkiv for Troms,
Finnmark og Svalbard

Postadresse:
9203 TROMSØ

Kontoradresse:
Huginstakken 18
Universitetsområdet

Organisasjonssnr:
981 181 399

Telefon: 77 64 72 00 Telefaks: 77 64 72 01
www.arkiverket.no/tromsø
statsarkivet.tromsø@arkivverket.dep.no

Ny runde om personvern og slektsforskning – denne gang i Finland

Følgende brev har blitt sendt 27.03.06 fra Dataskyddsbudsmannen (det finske Datatilsynet) til vår søsterforening Genealogiska samfundet i Finland (her oversatt til svensk):

”Begäran om åtgärder

Dataskyddsbudsmannen utreder fortfarande, huruvida det register jämte index över gravstenar, vilket finns på Genealogiska Samfundets i Finland www-sidor, utgör ett i perso-

nuppgiftslagen avsett personregister eller huruvida personuppgifter i detta sammanhang annars behandlas automatisk på ett sätt som äventyrar den personliga integriteten för de avlidna personernas anhöriga.

Dataskyddsbudsmannen anser, att definitionen av personuppgift i 3 § 1 momentet 1)-punkten i personuppgiftslagen även innefattar de personuppgifter gällande levande personers efterkommande och deras föräldrar, vilka ingår i den sökbara databas som er förening tillhandahåller, trots att er förening saknar lagenliga

förutsättningar att behandla sagda personuppgifter.

Med hänvisning till vår tidigare brevväxling och till ovan sagda, ber jag med stöd av 40 § 1 momentet i personuppgiftslagen er förening att snarast möjligt, dock före 1.5.2006, upphöra med den automatiska behandlingen, på era hemsidor, av den databas som består av personuppgifter från gravstenar.

Om inte Genealogiska Samfundet i Finland rf från sina hemsidor avlägsnar registret till den del det gäller personuppgifter, kommer dataskyddsbudsmannen att föra saken till Datasekretessnämnden för avgörande.

Dataskyddsbudsmannen överlämnar för er kännedom det utlåtande som Kyrkostyrelsen 2.3.2006 har avgivit i ärendet och vilket torde beaktas.

Genealogiska Samfundet i Finland har i ärendet redan 25.1.2005 inlämnat en utredning och som en följd därav behöver någon ny utredning inte inlämnas om er förening inte har något att tillägga i ärendet. Vår byrå är, om er förening är beredd att delta, även färdig att anordna ett diskussionsmöte i ärendet.

Ert svar inbegärs före 1.5.2006. Vid behov får ni tilläggsinformation av undertecknad föredragande tfn 010 36 66798.

Dataskyddsbudsmannen Reijo Aarnio

Överinspektör Arja Puukka”

Kilde: Johan Ståhl, leder for Genealogiska Samfundet i Finland. Brevet kommer til å bli besvart innen utgangen av april måned.

JUNI

torsdag 1. Bodø. Straumøya i Bodin kl. 18:00. DIS-Salten Slektshistorielag. Historisk utfukt. Historisk omvisning Straumøya rundt av lokalhistoriker Torbjørn Seiring og arkeolog Martinus Hauglid. Oppmøte ved Coop Sambo på Straumøya.

onsdag 7. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark. Siste møte før sommerferien. Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00. Mulig et halvtimes foredrag først.

onsdag 7. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus. BK bruker-gruppemøte Brukergruppe Brothers Keeper: Vi gjennomgår spørsmål fra deltakerne om bruken av programmet.

onsdag 7. Molde. Molde vgs. datarom 19. Østfløya. kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde Medlemsmøte

torsdag 8. Bodø. Engan-Nystad kl. 18:00. DIS-Salten Slektshistorielag. Lapp-Anders veien og kulturlandskapet. Fottur i kulturlandskapet mellom Engan på Soløyvannsveien og Nystad ved RV 80. Kjør opp fra Bertnes, stopp ved buekyterbanen (Engan) på høyre side ca 500 meter før Arlia. Ta på godt fottøy, vi skal gå i lett terreng. Kaffe & boller på tunet til Birger-Jan & Britt

torsdag 8. Kvinnherad bibliotek, Husnes kl. 19:30. DIS-Hordaland-Kvinnherad Brukarmøte

lørdag 10. Oskarsborg. DIS-Østfold. Medlemstur til Oskarsborg.

lørdag 10. Tønsberg. Nauen Slektssenter kl. 17:00. DIS-Buskerud Drammen og DIS-Vestfold. Vestfold slektshistorielag inviterer DIS-Vestfold, Buskerud Slektshistorielag og DIS-Buskerud-Drammen til Nauen. Det blir omvisning på Klokkestøperiet og Klokke-museet, servering av gryterett og guidet tur til Slottsfjellet i Tønsberg. Pris kr. 100/person. Påmelding til 41588264 senest 6. juni. Turen avsluttes på Tønsberg brygge omkring kl. 21.

mandag 12. Stathelle. Bamble Bibliotek kl. 18:30. DIS-Telemark. Medlemsmøte. Utvandring til USA.

onsdag 14. Oslo. Akershus Festning kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus inviterer til: Sommerutfukt med omvisning på Akershus Festning.

lørdag 17. Bergen. Sund kommune kl. 09:00. DIS-Hordaland drar på tur til Sund kommune.

tirsdag 20. Kongsberg. Raumyr skole kl. 18:30. DIS-Buskerud. Møte i kilde-registreringsgruppa Kongsberg, personer som er interessert i kilde-registrering er hjertelig velkommen.

AUGUST

onsdag 9. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark. Fellesmøte med Hedmark Slektshistorielag. Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00. Mulig det blir en demonstrasjon av et slektsprogram første timen.

mandag 21. Lier. Gullaug Aktivitets-senter kl. 12:00. DIS-Buskerud Drammen i samarbeid med Buskerud Slektshistorielag har "Åpent hus" i våre lokaler på Gullaug Aktivitets-senter mandag 20. mars mellom kl. 12:00 og 21:00. Alle er hjertelig velkommen til en slektsopplevelse.

onsdag 30. Kristiansund. Kristiansund videregående skole, St. Hanshaugen kl. 18:30. DIS-Møre og Romsdal avd. Kristiansund Medlemsmøte

SEPTEMBER

tirsdag 5. Sandnes. Lura bydelshus, Kafeteria kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Embla Familie og Slekt - Bruker-møte

onsdag 6. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte. Grete Flood fra Riksarkivet viser oss søking i Digital-arkivets databaser og hvordan vi bruker Arkivverkets skannede kirkebøker!

onsdag 6. Hamar. Statsarkivet Hamar

kl. 18:00. DIS-Hedmark. Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00. Mulig et halvtimes foredrag først.

onsdag 6. Molde. Molde vgs. datarom 19. Østfløyen kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde. Medlemsmøte.

torsdag 7. Stavanger. Det Norske Utvandrer-senter kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Slektsdrøs og Internett.

torsdag 7. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slektshistorielag. Bygdekveld: Gildeskål. Arbeidsmøte uten foredrag, for folk med slekt og aner fra Gildeskål kommune. Lokalhistoriker Oscar Berg vil være til stede og svare på spørsmål og veilede i 400 års slektsmateriale.

lørdag 9. Råde. Bøndernes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold. Medlemsmøte. Tema : Utvandringen til Amerika fra 1600-tallet og til nå, med vekt på nordmenn i den amerikanske borgerkrigen. Foredragholder: Torbjørn Greipsland.

mandag 11. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland. Medlemsmøte.

tirsdag 12. Kongsberg. Statsarkivet + Raumyr skole kl. 18:00. DIS-Buskerud Kongsberg. Hvordan bruke Statsarkivet?

tirsdag 12. Stavanger. Det Norske Utvandrer-senter kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Slektsdrøs og slektsprogrammer. Vi snakker om slekt og slektsprogrammer og bruken av disse. Har du spørsmål/ problemer du ønsker å ta opp er dette kanskje forumet for deg.

onsdag 13. Lier. Gullaug Aktivitets-senter. DIS-Buskerud Drammen. Besøk til Fiskum Gamle Kirke. Informasjon om kirken finner du her: <http://www.eikerbygda.no/fiskum.shtml>

onsdag 13. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus Bruker-gruppe BK. Vi gjennomgår spørsmål fra deltakerne om bruken av programmet.

Medio september. Lillehammer og Gjøvik. DIS-Oppland. Oppstart av TMG gruppe Styret ser på muligheten til å opprette grupper for slektsprogrammet TMG.

Medio september. Gjøvik og Lillehammer. DIS-Oppland. Kurs i Gotisk skrift. Styret arbeider med å få til kurs i Gotisk skrift til høsten. Vi vil samarbeide med Toten Økomuseum og et av historielagene rundt Lillehammer.

mandag 18. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland. BK brukergruppe ønsker velkommen til møte.

tirsdag 19. Kongsberg. Raumyr skole kl. 18:30. DIS-Buskerud. Møte i kilde-registreringsgruppa Kongsberg, personer som er interessert i kilde-registrering er hjertelig velkommen.

onsdag 20. Stavanger. Statsarkivet kl. 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Medlemsmøte Regionalt arkivsenter.

torsdag 21. Stokke. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold. Medlemsmøte. Vi starter en serie foredrag om Sverige, slektsgransking i Sverige og svenske kilder. Først begynner vi med geografi og tar så for oss de svenske kildene som kirkebøkene og husforhørslengdene.

onsdag 27. Lier. Gullaug Aktivitets-senter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Arbeidsmøte. Begynnerkurs Brothers Keeper, Embla og Legacy.

OKTOBER

tirsdag 3. Sandnes. Lura bydelshus, Kafeteria kl. 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Embla Familie og Slegt – Brukermøte

onsdag 4. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte. Svensk/Finsk innvandring til Norge

onsdag 4. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark. Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på

til kl.21.00. Mulig et halvtimes foredrag først.

onsdag 4. Molde. Molde vgs. datarom 19. Østfløya. kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde. Medlemsmøte.

torsdag 5. Stavanger. Det Norske Utvandrersenter kl. 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Slektsdrøs og Internett.

torsdag 5. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slekthistorielag. Mausoleet i Dønnes kirke, historie og restaurering. + Coldevins malerisamling på Rana museum. Restaurerings-ekspert Heinz Kusch om tilstand, konservering og etikk..

mandag 9. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland medlemsmøte.

tirsdag 10. Stavanger. Det Norske Utvandrersenter kl. 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Slektsdrøs og slektsprogrammer. Vi snakker om slekt og slektsprogrammer og bruken av disse. Har du spørsmål/ problemer du ønsker å ta opp er dette kanskje forumet for deg.

tirsdag 10. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg. Medlemsmøte.

onsdag 11. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus. Brukergruppe Brothers Keeper: Vi gjennomgår spørsmål fra deltakerne om bruken av programmet.

onsdag 11. Lier. Gullaug Aktivitets-senter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Foredrag om Hassel Jernverk.

lørdag 14. Råde. Bøndenes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold. Medlemsmøte. Tema : Slektsgransking i Oslo. Foredragsholder: Marius Hellerud.

mandag 16. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland. BK bruker møte.

tirsdag 17. Kongsberg. Raumyr skole kl. 18:30. DIS-Buskerud. Møte i kilde-registreringsgruppa Kongsberg, personer som er interessert i kilde-registrering er hjertelig velkommen.

onsdag 18. Stavanger. Statsarkivet kl. 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Medlemsmøte. Landskyld m.m. - Del 2 Begreper som festekontrakter, følgekontrakter, arkivskifter osv.

onsdag 18. Stokke. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold. NB! Merk møtedato. DIS medlemsmøte. Med aner i Sverige vil du før eller siden støte på en soldat. Svensk soldatvesen/inndelingsverket. Svenske soldater, hvem var de og hvordan bodde de? Hvor finner vi informasjon om dem?

mandag 23. Lier. Gullaug Aktivitets-senter kl. 12:00. DIS-Buskerud Drammen i samarbeid med Buskerud Slekthistorielag har "Åpent hus" i våre lokaler på Gullaug Aktivitets-senter mandag 20. mars mellom kl. 12:00 og 20:30. Alle er hjertelig velkommen til en slektsopplevelse.

lørdag 28. oktober:
SLEKTSFORSKERDAGEN 2006

NOVEMBER

onsdag 1. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 10:00. DIS-Hedmark. Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00. Mulig et halvtimes foredrag først.

onsdag 1. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte Migrasjon i Norge.

onsdag 1. Molde. Molde vgs. datarom 19. Østfløya. kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde. Medlemsmøte.

torsdag 2. Stavanger. Det Norske Utvandrersenter kl. 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Slektsdrøs og Internett.

torsdag 2. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slekthistorielag. Bygdekveld: Saltdal. Arbeidsmøte uten foredrag, for folk med slekt og aner fra Saltdal kommune. Bygdebokforfatter Alan Hutchinson vil være til stede og svare på spørsmål og veilede i 400 års slektsmateriale.

tirsdag 7. Sandnes. Lura bydelshus, Kafeteria kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Embla Familie og Slekt - Brukermøte

onsdag 8. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus. Brukergruppe Brothers Keeper: Vi gjennomgår spørsmål fra deltakerne om bruken av programmet

onsdag 8. Lier. Gullaug Aktivitets-senter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Foredrag om Husmannsvesenet.

lørdag 11. Råde. Bøndenes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold. Medlemsmøte.

mandag 13. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjergvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland. Medlemsmøte.

tirsdag 14. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg. Medlemsmøte.

tirsdag 14. Stavanger. Det Norske Utvandrersenter kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Slektsdrøs og slektsprogrammer. Vi snakker om slekt og slektsprogrammer og bruken av disse. Har du spørsmål/ problemer du ønsker å ta opp er dette kanskje forumet for deg.

onsdag 15. Stavanger. Statsarkivet kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Medlemsmøte. Møbelsnekkere og billedskjærere i Stavangerområdet.

torsdag 16. Stokke. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold. Medlemsmøte.

mandag 20. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjergvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland. BK gjengen møtes.

tirsdag 21. Kongsberg. Raumyr skole kl. 18:30. DIS-Buskerud. Møte i kilde-registreringsgruppa Kongsberg, personer som er interessert i kilde-registrering er hjertelig velkommen.

onsdag 22. Lier. Gullaug Aktivitets-senter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Arbeidsmøte.

DESEMBER

onsdag 6. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 10:00. DIS-Hedmark. Avslutning før JUL med Gløgg og pepperkaker. Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21:00. Mulig et halvtimes foredrag først.

onsdag 6. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte. Slekstorg med Julegløgg i kantinen. Vi lager torg med forskjellige slektsprogrammer og interese-felt.

onsdag 6. Molde. Molde vgs. datarom 19. Østfløyen kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde Medlemsmøte.

torsdag 7. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slekthistorielag. Julemøte med historisk foredrag.

lørdag 9. Råde. Bøndenes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold. Julemøte. Tema : Julekortets historie. Foredragsholder: Solveig B.Haugan. Et lett lys-bildekåseri om julekortets historie, opprinnelse og utvikling frem til i dag. Julekort fra 1896 og frem til vår egen tid stilles ut, samt en liten samling amerikanske "peiskort" og engelske kunstkort.

mandag 11. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjergvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland. Medlemsmøte.

tirsdag 12. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg. Medlemsmøte.

onsdag 13. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus. Brukergruppe Brothers Keeper: Vi gjennomgår spørsmål fra deltakerne om bruken av programmet

onsdag 13. Lier. Gullaug Aktivitets-senter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Foredrag om gamle jule-tradisjoner.

torsdag 14. Stokke. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold. Julemøte i DIS-Vestfold.

mandag 18. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjergvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland. BK bruker-gruppen har møte.

2007

JANUAR

onsdag 3. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte

onsdag 10. Lier. Gullaug Aktivitets-senter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen.

lørdag 13. Råde. Bøndenes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold. Medlemsmøte

onsdag 17. Lier. Gullaug Aktivitets-senter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Årsmøte. Tema: Hvordan lage slektsbok?

onsdag 24. Lier. Gullaug Aktivitets-senter kl. 12:00. DIS-Buskerud-Drammen i samarbeide med Buskerud Slekthistorielag har "Åpent hus" i våre lokaler på Gullaug Aktivitets-senter mandag 20. mars mellom kl. 12:00 og 21:00. Alle er hjertelig velkommen til en slektsopplevelse.

FEBRUAR

onsdag 7. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte.

lørdag 10. Råde. Bøndenes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold. Medlemsmøte. Tema: Fra slaveliv til ferieparadis. Utvandringen fra Norge til Hawaii fra 1880 til i dag. Foredragsholder: Torbjørn Greipsland.

mandag 12. Arendal. Grandgården kl. 19:00. DIS-Aust-Agder avholder Årsmøte.

onsdag 14. Lier. Gullaug Aktivitets-senter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen.

onsdag 28. Lier. Gullaug Aktivitets-senter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Arbeidsmøte.

Landets eldste valgprotokoll?

TEKST OG FOTO: INGE MANFRED BJØRLIN, AUST-AGDER KULTURHISTORISKE SENTER

Er Gjerstad kommunes valgprotokoll fra 1898 landets eldste valgprotokoll som fortsatt er i bruk? Ingen har så langt avkreftet dette. Protokollen har overlevd tre århundrer og er i bruk inn i et nytt årtusen.

Valgprotokollen er nå inne i sitt tredje århundre og andre årtusen, og den er fortsatt i bruk. 25. juni 1898 ble forhandlingsprotokollen for valgstyret i Gjerstad autorisert av Nedenes amt, og valgstyret skrev inn de første notatene samme år. Amtmannen i Nedenes autoriserte protokollen med følgende påtegning:

”Denne protokol der inneholder 100, etthundrede, folierede og gjenomdragne Blade og som er forsynet med Amtmandsemdedets segl autoriseres herved til forhandlingsprotokoll for kommunale valg efter lov av 27de juli 1896 for Gjerstad Herred.”

Lensmann Nordby var manntallsfører første gang protokollen ble brukt etter valget i 1898- Det var han som førte valgresultatet i pennen. Formannskapsmedlemmene Kittil Moe, Nils L. Røed og Syvert Lie undertegnet.

Etter at protokollen kom i bruk i 1898 fortsatte de å skrive referater fra forhandlingene i valgstyret i den samme protokollen, år etter år. Under andre verdenskrig er det et lite opphold, men det stoppet ikke bruken av protokollen. I 1945 ble protokollen igjen tatt i bruk. Den har i hovedsak vært brukt til kommunale valg, men de siste innføringene er fra stortingsvalget i september 2005.

Manntallsnemndas protokoll

Ved siden av valgstyrets protokoll, står protokollen for manntallsnemnda. Manntallsnemnda begynte å bruke protokollen i 1900, og holdt på frem til 1949. Etter dette er det et lengre opphold i protokollen, før man kommer til 1961. Fra 1961 tok man den igjen i bruk, og begynte å føre inn valgstyrets møter i forbindelse med stortingsvalgene. Siste innføring er fra stortingsvalget i 2001.

Siden formannskapsloven kom i 1837 har det vært valg på kommunestyre. Den gangen skulle et representantskap (kommunestyre) og formannskapet velges særskilt for fire år etter stemmerettsreglene i Grunnloven. Halvparten av medlemmene skulle velges hvert annet år for å sikre en kontinuitet. Senere har valglovene blitt endret flere ganger, frem til dagens valglov av 2002. Gjerstads valgprotokoll har vært med på de fleste endringene som har skjedd.

Ved å bla i protokollene kan man finne mye spennende materiale om den politiske utviklingen i kommunen, hvilke endringer som har skjedd i manntallene, og hvem som har stått på de politiske listene. Selv om valgstyrets protokoll fremdeles er i bruk ligger kun ett dokument vedlagt protokollen: ”Lov um folkeavrøysting um spursmaalet um lovfest varigt forbod mot aa laga, føra inn og venda brennevin og sterk (heit) vin.” Saken om ja eller nei til forbud mot brennevin og hetvin i 1919 må tydeligvis ha vært en viktig sak for kommunen.

Gjerstad kommunes valgprotokoll: landets eldste valgprotokoll som fortsatt er i bruk? Gjerstad kommunes valgprotokoll er nå inne i sitt tredje århundre og andre årtusen, og er fremdeles i tjeneste.

Valgstyrets og manntallsnemndas protokoller: I Gjerstad kommune går ikke protokollene ut av bruk med det første. Valgstyrets forhandlingsprotokoll er fra 1898 og manntallsnemndas protokoll er fra 1900. Begge er fortsatt i bruk.

Annonse

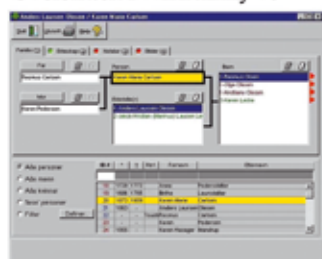
Returadresse:
DIS-Norge
Pb 6601, St. Olavs plass
0129 Oslo

Familiehistorie er spennende!

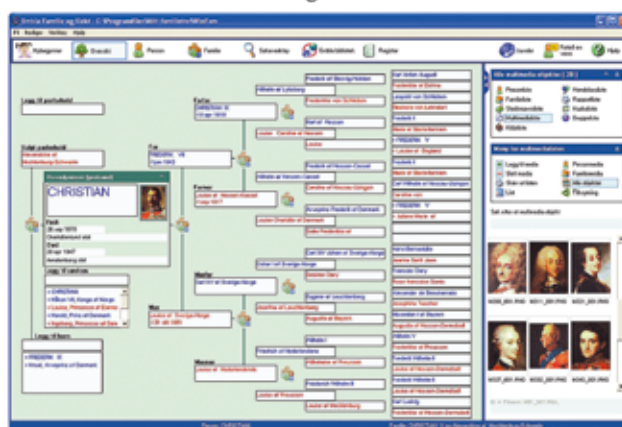
Det er på tide å skifte fra gamle WinFamily til
NORSKE Embla Familie og Slegt v2006!

Oversikten i Embla Familie og Slegt

Oversikten i WinFamily v6

DIREKTE overføring
av familietreet

DIS-Norge advarer mot bruk av WinFamily:

"Import/Eksport rutine har fatale feil, unngå bruk inntil feil er rettet". Det er mange som dessverre er låst til WinFamily siden eksport til Gedcom inneholder feil. Men nå kan du overføre hele familietreet ditt til Embla Familie og Slegt uten å bruke Gedcom, og uten å miste noe informasjon. Embla Familie og Slegt er det eneste slektsprogrammet som leser databasen fra WinFamily v6 direkte – og det er utrolig enkelt!

Overfør familietreet med Gedcom

-Brothers Keeper
-Disgen
-Familiearkiv
-Family Tree Maker
-Genbox
-Legacy
-PAF
-Reunion
-Root Magic
-TMG
..og mange flere!

ENKEL Gedcom - som alle klarer

AVANSERT Gedcom - med spesielle verktøy

oppdatert

helt ny

Besøk oss på Internett - www.embla.no/dis
Eller bestill her - www.embla.no/dis/bestilling

Du betaler ingen ting før du har overført hele familietreet til det fullnorske slektsprogrammet
Embla Familie og Slegt, og du betaler heller ikke noe før du er helt FORNØYD!

Embla Familie og Slegt er gøy, spennende og meget enkelt å bruke!

Kun kr.
890,-